



# ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Β'

31 ΜΑΡΤΙΟΥ 1902

## ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΕΙΟΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

1. *Ἡ καθόλου ἠθικὴ καὶ ἐθνικὴ σημασία καὶ σπουδαιότης τῆς εἰς τοὺς ἁγίους τόπους χάριν προσκυνήσεως ἀποδημίας.*

Μεταβὰς τῷ 1899 κατὰ τὰς ἐορτὰς τοῦ Μεγάλου Πάσχα εἰς προσκύνῃσιν τῶν ἁγίων τόπων καὶ περιεργασάμενος τὰ κατὰ τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ τὴν Βηθλεέμ, τὴν Βηθανίαν ἔτι δὲ καὶ τὴν περίεχον χώραν τῆς νοτίου Παλαιστίνης καὶ τῆς δυτικῆς ἐνταῦθα ὄχθης τοῦ Ἰορδάνου καὶ τῆς βορείου ἀκτῆς τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης, λαβὼν τὸ βάπτισμα τοῦ προσκυνητοῦ ἐν τοῖς ρεῖθροις τοῦ Ἰορδάνου, ἐπισκεψάμενος δὲ καὶ τὴν Ἱεριχῶ καὶ τὰς κατὰ τὴν περιοχὴν αὐτῆς ἱερὰς μονὰς τοῦ Τιμίου Προδρόμου, τοῦ Ἀββᾶ Γερασίμου, τοῦ Σαραντάριον, πορρωτέρω δὲ τὴν μονὴν Χαζεβάν, εἶτα πάλιν τὴν ἱστορικωτάτην μονὴν τοῦ Ἁγίου Σάββα — Μάγ Σάββα — τοὺς ἱεροὺς τούτους σταθμοὺς καὶ φρουρία τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, μετὰ τὴν εἰς Ἀθήνας ἐπάνοδόν μου συνέταξα ἔκθεσιν ἱκανῶς μακρὰν περὶ τῶν ἁγίων τόπων ὡς ἔχουσι νῦν τὰ αὐτόθι ἐκκλησιαστικὰ πράγματα ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν. Ἡ ἔκθεσις ἐγένετο πρὸς

τὸν τότε ὑπουργὸν τῆς Παιδείας, τὸν πεπαιδευμένον καὶ πεφωτισμένον πολιτευτὴν Ἀθανάσιον Εὐταξίαν, τὸν ἐκπροσωποῦντα ἐν τῇ τότε κυβερνήσει οὐχὶ ἀπλῶς τὴν διοίκησιν τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ἀλλὰ τὴν παιδείαν, τὴν ἐπιστήμην αὐτὴν καὶ τὴν τῶν ἀπανταχοῦ ἐθνικῶν ἐκκλησιαστικῶν συμφερόντων πεφωτισμένην ἀντίληψιν καὶ εὐστοχον ὑπὲρ αὐτῶν συνηγορίαν καὶ ἐνέργειαν. Τὰ ἐν Παλαιστίνῃ ἐθνικὰ ἐκκλησιαστικὰ συμφέροντα συγκεντροῦνται κυρίως ἐν Ἱερουσαλήμ· ἀλλ' οὐχ ἦττον καὶ πάσα ἢ λοιπὴ Παλαιστίνη, ἥ τε βορεία καὶ ἡ νοτία, ἥ τε ἐντεῦθεν τοῦ Ἰορδάνου καὶ ἡ πέραν τοῦ ποταμοῦ τούτου, εἶνε χώρα μεγάλως διαφέρουσα τῷ Ἑλληνισμῷ, οὐχὶ ἀπλῶς ὑπὸ ἔποψιν ἱστορικὴν τοῦ παρελθόντος, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἔποψιν ἐθνικὴν τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος. Διότι ἐν πάσῃ τῇ εὐρείᾳ ταύτῃ χώρᾳ, τῇ ὑπαγομένη ἐκκλησιαστικῶς εἰς τὴν διοίκησιν καὶ δικαιοδοσίαν τῆς ἐν Ἱερουσαλήμ Πατριαρχικῆς

Ἐκκλησίας, ὑπάρχουσι πλείστα ὅσα συμφέροντα ἐκκλησιαστικά καὶ ἔθνικα, συνδεόμενα μετὰ τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος τῆς ὀρθοδόξου ἱεροσολυμιτικῆς ἐκκλησίας, δυνάμενα μεγάλην νὰ ἀσκήσωσιν ἐπὶ τὰς τύχας ταύτης ῥοπήν. Ὅθεν μελέτη τις περὶ τῶν ἁγίων τόπων δέον νὰ περιλάβῃ σύμπασαν τὴν Παλαιστίνην. Τοῦτο ἐκίνησεν ἡμᾶς νὰ ἐπαναλάβωμεν εὐθύς τὸ ἐπόμενον ἔτος 1900 τὴν εἰς Παλαιστίνην ἀποδημίαν. Ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι εἴλακεν ἡμᾶς αἰτίαι ἰσχυρῶς εἰς τοὺς ἁγίους τόπους.

Οἱ ἅγιοι τόποι, ἐπὶ πάντα χριστιανὸν εὐσεβῆ, πολλῶ δὲ πλέον ἐπὶ ὀρθόδοξον Ἕλληνα, ἀκούουσιν ἑλκυστικὴν ῥοπήν, ἥτις μετὰ τὴν πρώτην ἀποδημίαν καὶ ἐπίσκεψιν καθίσταται ἰσχυροτέρα. Ὑπὸ ἀπλῶς φυσικῆν ἔσπιον κινήσειν ἢ περὶ τὴν ἁγίαν πόλιν χώρα, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἔχουσα καλλονὰς φυσικὰς ἑξόχους, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ ἁγία πόλις ὑπὸ ἔσπιον τεχνικῆς καλλονῆς, καθαριότητος καὶ λοιπῶν ἑξωτερικῶν καθωραϊσμάτων καὶ τέρψεων, δὲν διαφέρει τῶν ἄλλων τουρκικῶν πόλεων, ὑπολειπομένη μάλιστα σφόδρα τινῶν ἐκ τούτων. Ἀλλὰ τὸ ἐν τῇ ἑξωτερικῇ αἰσθήσει καὶ θεῶν καὶ ἀπολαύσει ἑλλείπον ἀναπληροῦται δαψιλέστατα ὑπὸ τῆς αἰσθήσεως καὶ τῆς θείας τῆς ἑσωτερικῆς, τῆς διαφωτισμένης ὑπὸ τῆς ἱστορίας καὶ ζωογονουμένης καὶ θερμαινομένης ὑπὸ τοῦ αἰσθηματος τοῦ θρησκευτικοῦ, τοῦ συνδεομένου πρὸς τὴν ἀγάπην τῆς ἱστορίας. Ὅπως ἡ ἁγία πόλις καὶ ἡ περιοχή αὐτῆς μετὰ τοῦ ἀπείρου πλήθους τῶν ἐκ παραδόσεως θρησκευτικῶν μνημείων, ἅτινα ἐν παντὶ βήματι βλέπει καὶ μανθάνει ὁ προσκυνητὴς ἢ ὁ περιηγητὴς, καὶ ἰδίως μετὰ τοῦ πολυδαίδαλου, λαβυρινθώδους, ἱστορικωτάτου ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, μετὰ τοῦ Ὄρους τῶν ἔλαιων καὶ τοῦ χεμάρρου τῶν Κέδρων, τῶν λόφων Σιών καὶ Ἀμορίας, τῆς κοιλάδος Χιννώμ, μεθίσταται ἐν τῇ διανοίᾳ τῇ ἱστορικῇ εἰς πόλιν ἰδεώδη ἐνταυτῶ καὶ πραγματικῇ, εἰς ἱστορίαν ζώσαν καὶ λαλοῦσαν, οὕτω καὶ πάσα ἡ Παλαιστίνη ἢ περιελείονσα ἐν ἑαυτῇ ὑπερτρισημιτικῇ ἱστορίαν λαῶν καὶ φυλῶν, γενεῶν, νομοθετῶν, βασιλέων καὶ προφητῶν, θρησκευμάτων καὶ θρησκευτικῶν ἀντιλήψεων καὶ ἰδεῶν ὑπερφανῶν καὶ ἀποκαλύψεων θείων, ἐκκλησιῶν καὶ μονῶν καὶ παντοίων κοιτῶν θρησκευτικοῦ βίου ὑπὸ ποικιλωτάτας μορφῶν καὶ φάσεις ἑξελισσομένου, μεθίσταται εἰς χώραν θαυμάτων καὶ διδαγμάτων, μεθιστώσαν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ ἰδεῶδες ὕψος τοῦ ἀν-

θρωπίνου ἱστορικοῦ βίου. Αἱ Ἀθῆναι αἰ ὑψώσασαι τὸν ἄνθρωπον φυσικῶς καὶ ἱστορικῶς διὰ τοῦ φωτός τοῦ φυσικοῦ εἰς τὸ οὐράνιον ὕψος τοῦ ἀληθοῦς, τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, τῆς γνησίας ἐπιστήμης καὶ φιλοσοφίας, τῆς τέχνης καὶ τῆς ποιήσεως, δύνανται νὰ χωρισθῶσιν ἐν τῇ φαντασίᾳ, τῇ διανοίᾳ καὶ τῷ αἰσθηματι τοῦ φιλοσόφου περιηγητοῦ ἢ προσκυνητοῦ ἀπὸ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, τοῦ Ὀλύμπου, τῆς Ὀλυμπίας, τῶν Δελφῶν, Ἄργους, Μικηνῶν, Σπάρτης, Κορίνθου, Θηβῶν καὶ τοσοῦτων ἄλλων κοιτῶν καὶ ἐστιῶν τοῦ πνευματικοῦ βίου τῆς Ἑλλάδος; Δύναται ἡ Ἱερουσαλήμ ἢ Βηθλεὲμ ἐνθα ἕξ οὐρανοῦ κατήλθε μέχρι γῆς ὁ τῆς δικαιοσύνης Ἥλιος, τὸ θρησκευτικὸν καὶ ἠθικὸν φῶς, ἢ ἕξ ὕψους Ἀνατολῆς ἐπέλαμψε τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει, δύναται νὰ χωρισθῆ ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου, τῆς Ναζαρέτ καὶ τοῦ Ὄρους τῶν Μακαρισμῶν καὶ τῆς λίμνης Γενησαρέτ καὶ Καπερναούμ καὶ Βηθσαιδᾶ καὶ τοῦ ὄρους τοῦ Θαβωρίου; Δύναται ἡ Νέα Διαθήκη νὰ χωρισθῆ ἀπὸ τῆς Παλαιᾶς; ἢ ὁ Ἰορδάνης ἀπὸ τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης, τῆς πρότερον Σιδδὶμ — Σοδόμων καὶ Γομόρων — καὶ τῶν ὄρεων τοῦ Μωάβ; ἢ τὸ Θαβώρ ἀπὸ τοῦ Ἀερμών, καὶ Θαβώρ καὶ Ναζαρέτ ἀπὸ Ἐσδραίων, ἢ Σιγώρ καὶ Σαμάρια ἀπὸ Γαριζίν; Οὐδὲν ἐν τῇ καθολικῇ θεῶ καὶ τῇ ἐποπτικῇ νοήσει τῆς ἱστορίας οὕτως ἰδεωδῶς μεγαλοπρεπὲς ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ καταπληττον οἶον τὸ θεῶσθαι νοερῶς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πνεύματος τοῦ ἀνθρωπίνου ἐν τῷ μεγάλῳ αἰῶνι τῶν ἱστορικῶν ἐν ἐνότῃ ποικιλῶν καὶ μάλιστα ἐν τῷ χώρῳ τῷ θρησκευτικῷ, τῶν ἐν μεταβολαῖς καὶ μεταστάσεσι συμμιξεῶν καὶ ἐν τῇ ἀπλότῃ τῆς οὐσίας πολυποικίλων συνθέσεων τῶν γινομένων καὶ φαινομένων. Ἰουδαϊσμός ἐν τῷ Χριστιανισμῷ, Χριστιανισμός ἐν τῷ Ἑλληνισμῷ καὶ ἐν τῷ Ἑλληνορωμαϊκῷ βίῳ παράγει τὸν νεώτερον εὐρωπαϊκὸν βίον. Μωαμεθανισμός ὡσεὶ τις παρέκβασις ἐκ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ καὶ ἐξ αὐτῶν μόνον ἱστορικῶς ἐρμηνεύμενος, καὶ ἔμως ἀντασπόμενος κατὰ τοῦ ἀληθοῦς Χριστιανισμοῦ ἰδοῦ ἐν βραχυλογία ἢ οὐσία τῆς ὅλης ἱστορικῆς πορείας τοῦ πνευματικοῦ βίου τῆς κυρίως ἱστορικῆς ἀνθρωπότητος Παλαιστίνῃ, Ἑλλάς, Ἱερουσαλήμ, Ἀθῆναι, Ρώμη, Κωνσταντινουπόλις εἴτε ἐν ἀκμῇ καὶ δυνάμει ὑλικῆ διατελοῦσαι, εἴτε ἐν μέσῳ καταστροφῶν, ἐρημώσεων καὶ ἐρειπίων κείμεναι, θὰ ἀρχωσι διηγεῖσθαι ἐν τῇ διανοίᾳ τῶν ἐρευνητῶν τῆς ἱστορίας, τοῦ

ἐκ τῆς ἑξωτερικῆς αἰσθήσεως ἑλλείποντος ἀναπληρουμένου διηγεῖσθαι ἐκ τοῦ ἑσωτερικοῦ φωτός τῆς διανοίας καὶ τοῦ αἰσθηματος. Ὁ πόθος τῆς εἰς Παλαιστίνην ἀποδημίας καὶ τῆς ἐνταῦθα περιουσίας εἶνε κληρονομία ἠθικῆ καὶ ἔθνικῃ παντὸς Ἑλλήνος χριστιανοῦ ἀπὸ τῶν πρώτων αἰώνων τοῦ Χριστιανισμοῦ μέχρι νῦν, ἐκ νηπιακῆς ἡλικίας ἐμπνεόμενος, ἐν θεησκευτικῇ ἀγωγῇ καὶ παιδεύσει καὶ διὰ τῆς εὐσεβείας ἀναπτυσσόμενος καὶ ἐνισχυόμενος. Ὁ ὕλισμός καὶ ἡ ἠθικὴ ἀδιαφορία καὶ ἡ δοκησισοφία ἀλαξονεία, πάντα ταῦτα τὰ προϊόντα ἡμμιαιίας καὶ ἠθικῆς ἐπιπολαιότητος, διαφθορᾶς καὶ πορῶσεως τείνουσι νὰ ἐξαλείψωσι τὸν πόθον τοῦτον. Ἄλλ' ἡ ἀληθὴς ἐπιστήμη ἢ ἀπὸ εὐσεβείας ἐμπνεομένη μεθίστησιν αὐτὸν εἰς φιλόσοφον καὶ φιλόστορα ῥοπήν πνευματικῆν καὶ βουλήν ἠθικῆν, καὶ ἀληθοῦς φιλοπατρίας ἐμπνέει τὸ αἶσθημα καὶ τοῦ καθήκοντος δείκνυσι τὴν ὁδόν. Καὶ ὅπως πάσης ἀληθοῦς ἠθικῆς ἡδονῆς ἢ ἀπολαύσεως οὐδένα φέρει κόρον, ἀλλ' ἐπ' ἀπειρον αὐξάνει τὴν τοῦ ἐφετοῦ ἐπιθυμίαν, οὕτω καὶ τῶν ἱερῶν ἱστορικῶν τόπων ἢ ἐπίσκεψις, τόπων, ἐν οἷς ἡ ἰδέα καὶ τὸ ἰδεῶδες ἔλαβον ὑπόστασιν ἱστορικῆν, καθίσταται τέρψις ἠθικῆ, οὐδένα ἐμποιοῦσα κόρον, νεὸν δὲ διηγεῖσθαι ἑξεγείρουσα καὶ ἰσχυρότερον πόθον.

Ἐν τῇ ἐπισκέψει τῶν ἁγίων τόπων, ἢ ὑψίστη τέρψις, ἢ ἠθικὴ καὶ τὸ ὑψίστον αἶσθημα τῆς εὐσεβείας συνδέεται ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ ὀρθοδόξου Ἑλλήνος μετὰ τοῦ ὑψίστου καθήκοντος φιλοπατρίας, οὐ μόνον διότι οὕτω τὸ αἶσθημα τὸ θρησκευτικὸν καὶ σὺν αὐτῷ τὸ ἠθικόν, ἀναζωογονούμενον καὶ ὑψούμενον καὶ κρατυνόμενον ὑψοῖ καὶ κρατύνει ἐμμέσως τὸ ἔθνικόν αἶσθημα, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ Ἕλληνας ὀρθόδοξος λαμβάνει οὕτω ἀκριβεστέραν καὶ καθολικωτέραν συνείδησιν ἐθνικὴν ἐρχόμενος εἰς πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν συνάφειαν πρὸς τὸ ἐκεῖθεν τῶν γεωγραφικῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος μέγα ἱστορικὸν πνευματικὸν κράτος τοῦ Ἑλληνισμοῦ, γίνεται δὲ καὶ ἠθικὸς ἀρωγὸς τῆς ἐν τῷ κράτει τούτῳ κρατερῶς ἀγωνιζόμενης ἑλληνικῆς ὀρθοδοξίας καὶ τῶν λειτουργῶν αὐτῆς. Πρὸς ταῦτα ἀποβλέποντες ἐγράψαμεν διὰ μακρῶν, μετὰ τὴν κατὰ τὸ 1895 γενομένην δευτέραν ἡμῶν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος ἀποδημίαν, περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς παρ' ἡμῖν διοργανώσεως μεγάλων θρησκευτικῶν καὶ ἔθνικων συνοδειῶν πρὸς τὰ ἑκτὸς τοῦ Κράτους ἔθνικα κέντρα τοῦ ὀρθοδόξου Ἑλληνισμοῦ καὶ προ-

πάντων εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ.

Καὶ μετὰ τὴν ἐπάνοδον δὲ ἐκ Παλαιστίνης τῷ 1899 συνηγορήσαμεν θερμῶς παρὰ τοῖς ἐνταῦθα συλλόγοις καὶ παρ' ἀνδράσι ἀρμοδίους ὑπὲρ διοργανώσεως μεγάλης συνοδείας εἰς Ἱερουσόλυμα κατὰ τὴν εορτὴν τοῦ Πάσχα 1900. Ὁ πόθος ἡμῶν ἐξεπληρώθη ἐν μέρει τότε, ἀφοῦ ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὸ Πάσχα τότε, ἀφοῦ ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὸ Πάσχα ἐκεῖνο εἰς τὰ Ἱερουσόλυμα μετ' ἡμῶν μεταβάντων ἠδῆξήθη σημαντικῶς, περιλαμβάνων ἀξιοματικῶς τοῦ στρατοῦ, καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἄλλοις ἐγκρίτους πολίτας καὶ τινας εὐσεβεῖς δεσποίνας. Ἐπισημαντικώτερα ἦσαν τὰ γενόμενα κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 1901. Αὕτη ἡ κυβέρνησις ἢ ἑλληνικὴ ἢ μᾶλλον τὸ κράτος τὸ ἑλληνικὸν μετέσχεν ἐπισήμως καὶ λαμπρῶς τῶν ἐν ἁγίοις τόποις εορτῶν καὶ ἀπέδειξε τὸ ὑπὲρ τούτων διαφέρον αὐτῆς, ἐπισημνότατα, μεγαλοπρεπέστατα καὶ ἐπιδεικτικώτατα δι' ἀποστολῆς ναυτικῆς μοίρας ὁλοκληροῦ ἑλληνικῆς εἰς τὰ ὕδατα τῆς Παλαιστίνης καὶ πλήθος ἀξιοματικῶν καὶ ναυτῶν εἰς τὰ σεβάσματα τὰ ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει καὶ περὶ αὐτῆν. Τῷ λαμπρῷ τούτῳ ἔργῳ ἠκολούθησεν ἔργον ἔτι λαμπρότερον, ἢ ἀποστολὴ σύμπαντος τοῦ θωρηκτοῦ στόλου εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος. Ὅποια καὶ ὅποσον σπουδαῖα ἀποτελέσματα ἠθικὰ ἐπήνεγκεν ἢ πράξις αὕτη τὸ πολὺ δημόσιον γινώσκει μόνον ἐκ τῶν ἐν ταῖς ἐφημερίσι δημοσιευθεισῶν ἐνθουσιωδῶν περιγραφῶν τῆς γενομένης εἰς τὸ ἑλληνικὸν ναυτικὸν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει ὑποδοχῆς, ἀλλ' οἱ γινώσκοντες τὴν κατάστασιν, ἐν ἣ διατέλουν τὰ ἐκεῖ πράγματα ὑπὸ ἔσπιον ἑθνικῆν μικρὸν πρὸ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου, οὗτοι ἐννοοῦσι πόσον ἀληθῶς ὠφέλιμα ὑπῆρξαν τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα, πῶς ἢ, κρῖμασιν οἷς οἶδε Κύριος, ἐπὶ μακρὸν ἐκ τῶν τάξεων τῶν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει πνευματικῶν μαχητῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ φυγαδευθεῖσα ὁμόνοια καὶ ἡ ἐν τῇ ἐνότῃ ἰσχύς ἐπανήλθε τέλει καὶ πόσα συμφέροντα ἔθνικα, εἰς σοβαρὸν περιστατὰ κίνδυνον, ἐσώθησαν καὶ πόσον οἰκτρῶς ἐψεύσθησαν αἱ ἐλπίδες τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῶν κερδοσκοποῦντων ἐπὶ τὴν ρηθείαν ἠθικῆν ἐκείνην ἀνωμαλίαν.

Ἄλλ' ἡ μετάβασις τοῦ στόλου δὲν ἦτο ἡ μόνη αἰτία ἢ ἐπενεγοῦσα τοιαῦτα ἀποτελέσματα. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο συνέβη τὸ σπουδαῖον ἐν τοῖς χρονικοῖς τοῦ Ἁγίου Ὄρους γεγονὸς τῆς αὐτόσε μεταβάσεως τοῦ ἐν Κων-

σταντινουπόλει Ἕλληνας πρέσβεως Ν. Μαυροκορδάτου. Πρῶτον νῦν μετὰ τὴν ἴδρυσιν τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου ἐπεσκέψατο τὸ ἀγιώ-  
νυμον Ὅρος Ἕλληνας πολιτικός ἀνὴρ, ἐπίση-  
μον ὄντως κατέχων θέσιν ἐν τῇ πολιτείᾳ.  
Ὁ Ν. Μαυροκορδάτος, ὁ ἀριστος τῶν νῦν  
Ἑλλήνων διπλωματῶν, ἐπαξίως ἀπὸ πολλῶν  
ἐτῶν ἀντιπροσωπεύων παρὰ τῷ Σουλτάνῳ  
καὶ τῇ Υ. Π. τὸν βασιλέα τῶν Ἑλλήνων καὶ  
τοσοῦτον ἐπιτυχῶς προστατεύων τὰ ἑλληνικὰ  
συμφέροντα ἐν τῇ ὀθωμανικῇ πρωτεύουσῃ,  
μεταβὰς εἰς Ἅγιον Ὅρος περιῆλθεν ἀπάσας  
τὰς μονὰς καὶ τὰς σκήτας, καὶ πάντα τὰ ἀ-  
φορώμενα αὐτὰς ἐπισταμένως ἐξετάσας, καὶ  
πανταχοῦ τὸ καλὸν καὶ συμφέρον νοουμένης  
συνετέλεσε μεγάλως εἰς τὴν βελτίωσιν καὶ προ-  
αγωγὴν τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων.

Θὰ φανῶμεν ἴσως τοῖς πολλοῖς παρεκβαί-  
νοντες πολὺ τοῦ προκειμένου ἡμῶν σκοποῦ  
ἀλλ' ἢ συνεφέλκεις τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν δια-  
νοημάτων ἐν τοῖς ἐθνικοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ζη-  
τήμασιν εἶνε τοσοῦτον φυσικὴ ἀναπόδραστος,  
ὅσον καὶ ἡ ἡθικὴ θρησκευτικὴ καὶ ἐθνικὴ ἐνό-  
της μεταξὺ τῆς ἁγίας πόλεως καὶ τοῦ Ἁγίου  
Ὄρους. Ἐπαναλαμβάνομεν δὲ ὅτι εἶναι ἐθني-  
κὸν συμφέρον, ἐθνικὸν καθήκον, ἐθνικὴ ἀνάγκη  
ἵνα οἱ ἅγιοι τόποι κατασταθῶσι παρ' ἡμῖν  
θρησκευτικὰ ἅμα δὲ καὶ ἐθνικὰ προσκυνητή-  
ρια. Ὑπὸ θρησκευτικῆν ἔποψιν δὲν ἀρκεῖ, περι-  
οριζόμενοι ἀπλῶς εἰς θεωρίας νὰ ἐξαιρώμεν  
τὴν ἀγιότητα καὶ τὴν τελειότητα τῆς Ὁρθοδο-  
ξίας. Ἡ θρησκεία δὲν εἶνε ἀπλή θεωρία, ἀλλὰ  
καὶ πράξις καὶ αἴσθημα καὶ βίος, παρ' ἡμῖν  
μάλιστα καὶ βίος ἱστορικός. Καὶ ὑπὸ ἀπλήν  
θρησκευτικὴν ἔποψιν ἔπρεπε νὰ μιμώμεθα  
τὰς πράξεις ἐκεῖνας τῶν ἑτεροδόξων, αἰτίνας  
θρησκευτικῶς ἐξεγείρουσι καὶ ὑψοῦσι τὸ αἴ-  
σθημα. Πρέπει νὰ βλέπη τις τὰ γινόμενα ἐν  
τῇ ἁγίᾳ πόλει καὶ ἰστάμενος πρὸ τῆς εἰσόδου  
τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως νὰ βλέπη τὰς ἀτε-  
λευτήτους σειρὰς τῶν δισχιλίων, τρισχιλίων  
καὶ ἐνίοτε πεντακισχιλίων προσκυνητῶν καθο-  
λικῶν ἐκ τῶν καθολικῶν χωρῶν τῆς Εὐρώ-  
πης καὶ τῆς Ἀμερικῆς ἐρχομένων, διερχομέ-  
νων τὰς ὁδοὺς τῆς ἁγίας πόλεως καὶ εἰσερχο-  
μένων εἰς τὸν μέγαν Ναὸν ἐν ᾧδαῖς πνευμα-  
τικαῖς καὶ ψαλμοῖς κατανοητικοῖς, ἡγουμένων  
ἀρχιερέων καὶ ἱερέων ἐκ τῶν περσῶν τῆς  
οἰκουμένης εἰς προσκύνῃσι τῶν ἁγίων τό-  
πων μεταβαινόντων, καὶ ἀπείρου πλήθους  
ἐπομένων λαϊκῶν προσκυνητῶν, ἀνδρῶν τε καὶ  
γυναικῶν καὶ παιδῶν, ἐρχομένων πάντων εἰς

προσκύνῃσι τῶν πανσέπτων σεβασμάτων τοῦ  
χριστιανικοῦ κόσμου. Πρέπει νὰ βλέπη τις  
ταῦτα καὶ νὰ αἰσθανθῇ ἐν ἑαυτῷ βαθέως τὴν  
ἐξ αὐτῶν ἐντύπωσιν ἵνα νοήσῃ τὸ μέγεθος  
τῆς ἡθικῆς ὠφελείας τῆς ἐκ τοιούτων θεωριῶν  
καὶ προσκυνήσεων προερχομένης.

Ἐκ τῶν εἰρημένων ἐννοεῖ τις τὴν ἀκάθε-  
κτον, δύναμαι εἰπεῖν, ἡθικὴν ὀρμὴν τὴν παρ-  
ορησάσαν ἡμᾶς εἰς δευτέραν εἰς Ἱερσόλυμα  
ἀποδημίαν, ἐν ἔτος μετὰ τὴν πρώτην, τὴν τῷ  
1899 γενομένην.

## 2. Ἄπ' Ἀθηνῶν εἰς Ἱερσόλυμα.

Τῇ 30 Μαρτίου 1900, ἡμέραν Πέμπτην, ἐπέ-  
βημεν ἐκ Πειραιῶς τοῦ ἀγγλοαγυπτιακοῦ ἀτμο-  
πλοίου τοῦ ἀποπλέοντος εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἔχον-  
τες σύμπλονος καὶ συμπροσκυνητῶν τῶν ἁγίων  
τόπων ἱκανοὺς διακεκριμένους πολίτας Ἕλλη-  
νας, ἐν οἷς τὸν ὑποστράτηγον Τριτάκη, τὸν  
ἐπίατρον Παναγιώτην Γιαννακόπουλον, τὸν  
ἀξιότιμον καὶ ἀγαπητὸν φίλον Ἰω. Νικολαΐδην  
πρῶην λογιστὴν τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου,  
τὸν κ. Σπυρίδωνα Μωραΐτην διευθυντὴν τοῦ  
ἐν Τριπόλει Ἀντικεῖου, τὸν γυμνασιάρχην Δ.  
Δουκάκη, τὸν κ. Μετρουδίην, καὶ ἄλλους ἔτι  
κυρίου καὶ τινας κυρίας. Ὁ συνάδελφος κ.  
Ι. Μεσολωρᾶς ἀπῆλθεν ἐξ Ἀθηνῶν δύο  
ἡμέρας μεθ' ἡμᾶς. Μετὰ 48 ὥρων πλοῦν  
— ἀφοῦ ἐν τῷ μεταξὺ προσηγγίσαμεν καὶ εἰς  
τὴν Ρόδον ἐπὶ δύο μόνον ὥρας — κατεπεύσα-  
μεν τὸ Σάββατον — 1 Ἀπριλίου — 2 μ.μ. εἰς  
τὸν λιμένα Ἀλεξανδρείας, ὅπου μεταβίβασθέν-  
τες εἰς ἄλλο ἀτμόπλοιον τῆς αὐτῆς ἀγγλοαι-  
γυπτιακῆς ἐταιρείας καὶ ἀποπλεύσαντες ἀφι-  
κόμεθα τὴν πρωΐαν τῆς ἐπαύριον, Κυριακῆς  
τῶν Βαΐων — 2 Ἀπριλίου — εἰς τὴν ἐν τῇ  
εἰσόδῳ τῆς διώρυχος τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Πηλου-  
σίου νεόκτιστον πόλιν Πόρτ-Σαΐδ. Ἐν τῇ πό-  
λει ταύτῃ, ἐν ἧ' ἐξ ἀνάγκης διήλθομεν ὅλην  
τὴν ἡμέραν, τοῦ ἀτμοπλοίου μέλλοντος νὰ  
ἀποπλεύσῃ ἐντεύθεν περὶ λύχνων ἀράς, ὑπάρ-  
χει ὅπως ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι τῆς Αἰγύπτου,  
ἀκμαία ἑλληνικὴ ἀπουκία, διατηροῦσα ἐκκλη-  
σίαν καὶ σχολεῖα, συγκεκμημένη δὲ ἀπὸ ἐμπο-  
ρίαν καὶ ἄλλα ποικίλα ἐπιτηδεύματα μετερχο-  
μένων Ἑλλήνων, καὶ ἡ διατριβὴ ἡμῶν ἐνταῦθα,  
καὶ νῦν ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ἦτο  
εὐάρεστος ὡς ἐν ἑλληνικῇ πόλει. Καφενεῖα, ξενο-  
δοχεῖα, τὰ πάντα ἑλληνικά, καὶ οὐκ ὀλίγα  
ἑλληνικαὶ οἰκογένειαι καὶ ἐκκλησία, ἐν ἧ' παρ-  
έστημεν εἰς τὴν τελευταίαν τῶν Βαΐων, καθίστων

ἡμῖν εὐάρεστον τὴν διατριβὴν. Εἰς τὴν πόλιν  
ταύτην ἦλθον ἐκ τῆς ἄλλης Αἰγύπτου καὶ μεθ'  
ἡμῶν ἀπέπλευσαν εἰς Ἰόππην ὡς προσκυνηταὶ  
τῶν ἁγίων τόπων πολλοὶ ἄλλοι Ἕλληνες.

Εἰς τὴν Ἰόππην ἀφικόμεθα τὴν πρωΐαν τῆς  
Μεγάλης Δευτέρας μετὰ τὴν ἀνατολήν τοῦ  
ἡλίου.

Ἡ Ἰόππη εἶναι ἐπίνειον τῆς ἁγίας πό-  
λεως οὐχὶ εὐλίμενον. Ἡ ἀποβίβασις εἰς τὴν  
ἐν μέσῳ πετρῶν καὶ σκοπέλων ἐκτεινο-  
μένην ἀκτὴν εἶνε κινδυνώδης, ὅταν ἡ θά-  
λασσα δὲν ᾖναι γαληνιαία. Καὶ ὁ φόβος  
πάντως τοῦ κινδύνου τούτου ἔδωκεν ἀφορμὴν  
εἰς τὴν γένεσιν τοῦ μύθου τῆς βασιλόπαιδος  
Ἀνδρομέδας τῆς κινδυνεύσασης ἐνταῦθα νὰ κα-  
ταποθῇ ὑπὸ τέρατος θαλασσοῦ, σωθείσης δὲ  
ὑπὸ τοῦ Περσέως, μύθου φοινικακοῦ ἀρχαιο-  
τάτου, μεταστάντος εἰς τὴν ἑλληνικὴν μυθολο-  
γίαν. Ἡ πόλις εἶνε ἀρκούντως μεγάλη καὶ κί-  
νησις ἱκανῶς μεγάλη ὑπάρχει ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ  
τῇ ἀγορᾷ αὐτῆς, ἀλλ' ὑπὸ ἔποψιν καλλονῆς  
καὶ καθαριότητος ἦκιστα δικαιολογεῖ ἡ Ἰόππη,  
τοῦλάχιστον ἐν τῇ νῦν καταστάσει, τὸ ἔτυμον τοῦ  
ὀνόματος αὐτῆς — Ἰάφφα ἑβραϊστί—ὠραῖος —  
ἐπεὶ ἂν ἡ τοιαύτη κλήσις ἀποδοτέα εἰς τοὺς  
περὶ τὴν πόλιν ἐκτεταμένους εὐανθεῖς καὶ εὐ-  
δένδρους κήπους, γέμοντας περσικῶν μῆλων  
καὶ παντοίων ἄλλων ἐσπεριδοειδῶν καρπῶν  
οἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ κάλλιστον φυσικὸν κάλλος  
καὶ φυσικὸν δῶρον τῆς πόλεως.

Οἱ ὀρθόδοξοι προσκυνηταὶ οἱ ἀποβαίνοντες  
εἰς Ἰόππην, διευθύνονται συνήθως εἰς τὴν ἐγ-

γὺς τῆς ἀκτῆς κειμένην μονὴν ἢ μᾶλλον ξε-  
νώνα τοῦ Παναγίου Ἱεροῦ, ὅθεν ὕστερον  
ἐν συνοδείᾳ μεγάλη μεταβαίνουν εἰς τὴν ἁγίαν  
πόλιν. Ἐνταῦθα δὲ καὶ κατὰ τὴν ἐπάνοδον φι-  
λοξενοῦνται μέχρι τῆς εἰς τὸ ἀτμόπλοιον ἐπιβι-  
βάσεως αὐτῶν. Ἐν τῷ μοναστηριακῷ δὲ τούτῳ  
ξενῶνι ὅπερ εἶνε καὶ κέντρον ἐκκλησιαστικῆς  
διοικήσεως ἐν Ἰόππῃ καὶ ἔδρα τοῦ ἀντιπρο-  
σώπου τοῦ Πατριαρχοῦ καὶ ᾧ ὅμοιον κέκτην-  
ται καὶ οἱ Ἀρμένιοι καὶ οἱ Λατίνοι, καταγράφ-  
ονται καὶ τὰ ὀνόματα καὶ ἐξακριβοῦται ὁ  
ἀριθμὸς τῶν κατ' ἔτος μεταβαινόντων εἰς τοὺς  
ἁγίους τόπους προσκυνητῶν. Προϊστάμενος τοῦ  
μοναστηριακοῦ ξενῶνος τῶν ὀρθοδόξων καὶ  
ἀντιπρόσωπος πατριαρχικῶς ἐν Ἰόππῃ εἶναι ἀπὸ  
ἐτῶν ὁ πανοσιώτατος ἀρχιμανδριτῆς πατὴρ  
Ἀγαθάγγελος, ἀνὴρ ἀριστα ἐκλελεγμένος εἰς  
τὴν θέσιν ταύτην διὰ τὸ ἀγαθὸν καὶ φιλάν-  
θρωπον τοῦ χαρακῆρος καὶ τὸ ἀξιάγαστον  
τοῦ ἡθους. Ὁ πατὴρ Ἀγαθάγγελος μετὰ πα-  
τρικῆς στοργῆς καὶ εὐαγγελικῆς ἀγάπης φιλο-  
ξενεῖ πάντας καὶ παρέχει πᾶσιν εὐκολίαν κατὰ  
τὴν ἀπὸ Ἰόππης εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν μεταβα-  
σιν. Μέχρι τοῦ 1892, ἐν οἷς χρόνοις δὲν ὑπῆρχε  
συγκοινωνία σιδηροδρομικὴ μεταξὺ τῆς Ἰόπ-  
πης καὶ τῆς ἁγίας πόλεως, οἱ προσκυνηταὶ μετέ-  
βαινον εἰς Ἱερσόλυμα ἐν διήμερῳ ὁδοιπορίᾳ  
δι' Ἰππου ἢ περὶ γινομένη, σταθμεύοντες τὴν  
πρώτην νύκτα ἐν Ράμλῃ—Ἀριμαθαία κατὰ πα-  
ράδοσιν—ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἔτους ἐκείνου μεταβαίνει  
τις ἐντὸς πέντε ὥρων ἐκ τῆς μιᾶς πόλεως εἰς  
τὴν ἑτέραν.

Ἔπεται συνέχεια.

Π. ΚΑΡΟΛΙΑΗΣ



## ΟΙ ΕΚΑΤΟ ΦΩΝΕΣ ΤΗΣ ΛΥΡΑΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΣΕΙΡΑ



ᾠ Μοῦσα μου, ὅλοι πέτρα σὲ φαντάζονται  
Ποῦ σκαλισμένη μισοδείχνεις μὴν ιδέα  
Δυσκολοσίμωτη τοῦ κόσμου καὶ ἀχαρη,  
Καὶ κάποτε γὰ λήγους μόνο ὠραία.  
Ὅμως κανένας δὲ σοφίστηκε  
Ταῦτι νὰ βάλῃ ἀπάνω ᾽ς τὴ μαρμαρωμένη,  
Νᾶκούσῃ ἓνα καρδιόχτυπο,  
Σὰν καμπάνα θανάτου νὰ σημαίνῃ.

§§

Πατέρα καὶ μητέρα δὲν τοὺς γνώρισα,  
Ὁ ἀντίλογος μὲ ἀνάθρεψε, μὲ πότισε τὸ μῖσος,  
Γύρω μου τιποτένιοι, ἢ ἔχιτρα αὐτοκρατόρισα,  
Λίγη φροντίδα μέσα μου καὶ πόλεμος περίσσοι.  
Γι' αὐτὸ καὶ τὴν Ἀγάπῃ σὰν ἐπροσιπάντησα  
Νὰ φέρῃ ὅλα τὰ ὄνειρα, νὰ σέρῃ ὅλα τὰ πᾶδια,  
Μὲ ξάφτισε σὰν Ἀτλαντίδα ἀγνώριστη γιγάντισσα,  
Ποῦ θᾶβγαινε ἀπὸ θάλασσας ὀλιγοχίτης τὰ βᾶδια.

§§

Ἀγνάντια τὸ παράθυρο. Στὸ βᾶθος  
Ὁ οὐρανός, ὅλο οὐρανός, καὶ τίποτ' ἄλλο  
Κι ἀνάμεσα, οὐρανόζωστον ὀλόκληρο,  
Ψηλόλιγγο ἓνα κυπαρίσσι τίποτ' ἄλλο.  
Καὶ ἢ ξαστερος ὁ οὐρανός ἢ μαῦρος εἶναι,  
Στὴ χαρὰ τοῦ γλανκοῦ, ᾽ς τῆς τρικυμίας τὸ σᾶλο,  
Ὅμοια καὶ πάντα ἀργολυγᾶει τὸ κυπαρίσσι,  
Ἦσυχο, ὠραῖον, ἀπελειωμένο. Τίποτ' ἄλλο.

Καὶ τέτοιος ποῦ εἶμαι, καὶ μὲ τέτοια  
Καρδιά, πουλὶ ὀλοτρέμουλο ὃ ἀρρωστημένα στήθια,  
Ἐπὸ τοὺς δυνατοὺς καὶ τοὺς μεστοὺς τοῦ κόσμου  
Ἐγὼ εἶμαι πῶ κοντὰ στὸ φῶς καὶ στὴν ἀλήθεια.  
Γι' αὐτὸ μουγγρίζει μέσα μου βαθεῖα,  
Καὶ μὲ ὅλη τὴν ἀγάπια μου καὶ μὲ ὅλο τὸ μαράζι,  
Πρὸς ὅλους τοὺς μεστοὺς καὶ δυνατοὺς τοῦ κόσμου  
Μιὰ καταφρόνηση. Καὶ μοῦ ταιριάζει.

§§

Μέσ' τοῦ χειμῶνα τὴν καρδιά τῆς μυγαλιᾶς τὰ λούλουδα,  
Ἐπὸ τὸν ἥλιο ἰλάρωσεν ὁ θυμωμένος μῆνας,  
Τῆς Ὀμορφιάς γύρω τριγύρω ἓνα στεφάνι πλέκετε,  
Ἐέσκεποι βράχοι καὶ βουνὰ γραμμένα τῆς Ἀθήνας.  
Τὰ χιόνια εἶναι ᾽ς τὸν Πάρνηθα σὰν ἄνθισμα κι αὐτὰ,  
Χαϊδεύει τὸν Κορυδαλὸ δειλὴ χλωράδα ὄνειρον,  
Τοῦ θεῖου τοῦ Βράχου τοῦ γελᾷ ἢ Πεντέλη, κι ὁ Ὑμηττός  
Ἀκούει γυρτός τὸ ἐρωτικὸ τραγούδι τοῦ Φαλήρου.

§§

Τοῦ Λόγου ἐσὺ νεράϊδα, τῆς μητέρας μου  
Καὶ τῆς ψυχῆς μου γλώσσα, καταφρόνια μύρια  
Σκάψαν τὴν ὄψη σου, ἔσκυψαν τὸ μέτωπό σου  
Στυλώσου ὀρθή, σοῦ τραγουδῶ τὰ νικητήρια!  
Ἐπὸ τοὺς κόσμους τοῦ Ἄθρου τὸ μῆνυμα τῆς νίκης  
Ἐγὼ σοῦ φέρνω, ὡς ἀστεριοῦ, ποῦ ὡς ἐδῶ κάτω  
Ἡ λάμψη του ὄστερ' ἀπὸ χρόνους θᾶρθη. ᾠ γλώσσα  
Τῆς Ρωμωσύνης, ὃ νικήτρα τοῦ θανάτου!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ



## ΧΑΤΖΗ ΚΑΡΑΝΤΑΝΗΣ



Η μικρά μας ιστορία, ανάγεται εις την εποχήν της πικρᾶς δουλείας, εις τοὺς μαύρους ἐκείνους χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους ὀλόκληρος ἡ Ἑλλάς ἐδούλευε εις τὸν τύραννον δουλείαν πολυειδή καὶ πολύτροπον.

Ἡ ἐπάχθεια καὶ ἡ βαρῦτης ἦτο ἀνάλογος τῶν πλεονεκτημάτων καὶ τῶν ἰδιαιτέρων εὐνοϊκῶν περιστάσεων, αἵτινες συνέτρεχον δι' ἐκάστην χώραν, ἡ ἐκμετάλλευσίς δὲ ἐγένετο τελεία καὶ ἀπολύτως ἔξαντλητική.

Οὕτω, ἐδῶ ἡ τυραννία ἀπειμῆτο εις χρήματα, χάρις εις τὸ εὖπορον τῶν ἀνθρώπων, ἐκεῖ εις εἶδη, ἀφοῦ ἡ παραγωγή εις τὸν τόπον ἐπλεόναζε καὶ ἦνθει, ἄλλοῦ εις χρυσὸν καὶ ἀργυρον ἀδιατίμητον, τῶν κατοίκων τῶν τόπων ἐκείνων διατηρούντων κάποιον παλαιότερον ἀρχοντισμὸν εις κοσμήματα καὶ πολυτίμους λίθους, ἄλλοῦ δὲ — ὅπως εις τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους — ὁ φόρος τῆς ὑποτελείας ἀπειμῆτο εις ἄνδρας, εις νέους ἀκίμους καὶ σιβαρούς, δουλεύοντας τὴν Τουρκίαν ἐπὶ τι χρονικὸν διάστημα καὶ κατόπιν ἀπολυομένους καὶ ἐπιστρέφοντας εις τὰς πατρίδας των — ἐφ' ὅσον ἀπελύοντο καὶ ἐφ' ὅσον ἐπέστρεφον, ἐννοεῖται ...

Νομίζω ὅτι αἱ τρεῖς μαζί νῆσοι, ἡ Ὑδρα, αἱ Σπέτσαι καὶ τὰ Ψαρά, ὑπερθεοῦντο κατ' ἔτος

ν' ἀποπέλλουν 50 ἄνδρας, 50 νέους, οἵτινες κατετάσσοντο εις τὸ ναυτικὸν τῆς Τουρκίας, τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν λεγόμενον, τὸ χρησιμοποιούμενον εις δρᾶσιν *κουρσαρικήν* μάλλον, παρά σύμφωνον μὲ τὴν φιλειρηνικὴν προσωνημίαν του.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὁ φόρος αὐτὸς τῶν σωμάτων, νὰ εἴπωμεν οὕτω, πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὁ βαρύτερος καὶ ὁ πλέον σκληρὸς φόρος ὅστις ἐσπάρασσε τὴν καρδίαν καὶ ἐξῆπτε τὰ πνεύματα καρισσότερον, καὶ ἀνέπτυσσε τὴν ἐχθρότητα καὶ τὸ μῖσος, σιωπηλὰ ἐπὶ ἔτη καὶ ἀνεκδιήγητα ἀμφότερα, εις τὸ κατακόρυφον.

Ἡ μικρά μας ιστορία, βᾶσιν ἔχει αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς ἀνθρωπίνης φορολογίας, ὁ ἥρωας τῆς δέ, ἡ μάλλον ἡ ἥρωίς τῆς, πατρίδα ἔχει τὴν Ὑδραν, εις τὴν ὁποίαν καὶ διεδραματίσθη τὸ ἀληθῶς τραγικώτατον καὶ χαρακτηριστικὸν αὐτὸ δρᾶμα. Εὐγενὴς Ὑδραία δέσποινα μοῦ τὸ διηγήθη μίαν ἡμέραν, ἀπαράλλακτα ὡς ἔφθασεν εις αὐτὴν διὰ πατρογονικῆς παραδόσεως, μοῦ ἔδωσε δὲ καὶ φωτογραφίαν τοῦ ἥρωος, ἀντίγραφον περισωθείσης εικόνας, εὐρισκομένης ἀκόμη εις κάποιαν ἄλλην ὑδραϊκὴν οἰκογένειαν.

Ἦτο — λέγει ἡ ἱστορικὴ παράδοσις — τὸ 1769, καὶ ἡ ἐποχὴ τῶν ἐκπατρισμῶν τῶν νησιωτῶν νέων, μεταξὺ δὲ τῶν κληρωθέντων ἐν Ὑδρᾷ συγκρατεῖσθετο καὶ ὁ Χατζὴ Καραντάνης. Τὸ πρᾶγμα ἦτο ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρον, ἐπειδὴ ὁ νέος ἀνήκεν εις μεγάλην οἰκογένειαν, ἦτο δὲ μονογενὴς καὶ εἶχε νὰ φροντίσῃ αὐτὸς καὶ μόνος διὰ τὴν μητέρα του, αὐστηρὰν καὶ ἁγίαν μεσήλικα, πασίγνωστον καὶ ἀνεγνωρισμένην διὰ τὴν ἀγαθότητά της καὶ τὴν εὐγένειαν.

Ἄλλ' ἦτο συγχρόνως τὸ πρᾶγμα καὶ ἀδιόρθωτον. Ἡ ἀπόφασίς τῆς τύχης ἦτο ἀμετάκλητος, καὶ ὁ Χατζὴ Καραντάνης μετὰ τῶν λοιπῶν ἀνεχώρησε μίαν πρωίαν, ἐν μέσῳ τῶν κοπετῶν καὶ τῶν θρηνητῶν καὶ τῶν εὐχῶν καὶ τῶν εὐλογιῶν ὀλοκλήρου τῆς νήσου.

Ὁ καιρὸς ἐν τούτοις διὰ τὴν ἀτυχῆ παντέρημον μητέρα, ἔφρευγε πικρὸς καὶ πολυδάκρυτος, μὲ τὴν ἀνυπόμονον ἀναμονὴν τῆς πολυποθήτου ἐπιστροφῆς, ἐπιστροφῆς ἧτις, — ἀλλοίμονον! — ἐπέπρωτο νὰ γίνῃ τόσο ἀπροσδόκητος καὶ τόσο παράδοξος.

Ὁ Χατζὴ Καραντάνης, *ρογιασθεὶς* εις τὴν τουρκικὴν ὑπηρεσίαν, δὲν ἐπέστρεψε πλέον εις τὴν Ὑδραν, ὡς ἀπλοῦς ἀφυπηρητήσας ναύτης, ἀλλ' ἦλθε μίαν ἡμέραν κυβερνήτης ἐνὸς δικρότου, σαρικοφόρος ὑπερήφανος, περαστικὸς ἀπὸ τὴν πατρίδα του, διὰ νὰ ἴδῃ τὴν μητέρα του καὶ νὰ φύγῃ πάλιν.

Τὸ πρᾶγμα ἔκαμε κατάπληξιν εις τὴν μικρὰν νῆσον τὴν στένουσαν ἐπὶ ἔτη εις τὸν τυραννικὸν ζυγόν, δὲν ἐτόλμων δὲ νὰ πιστεύσωσιν οἱ ἄνθρωποι εις τὴν μεταβολὴν αὐτὴν, ἧτις τοὺς καθύβριζε καὶ τοὺς ἐπλήγωνε βαθέως τὴν ψυχὴν καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν.

Καὶ τὰ κρυφομλήματα ἔδιδαν καὶ ἔπερναν καὶ αἱ κρίσεις καὶ τὰ σχόλια καὶ ἰδίως ἐξῆπτετο ἡ περιέργεια τοῦ νὰ μάθουν πῶς ὑπεδέχθη ἡ ἐξαιρετος ἐκείνη γυναίκα τὸν μοναχογιὸν τῆς, ἡ εὐγενὴς ἐκείνη γραία, ἡ ὑψηλὴ καὶ εὐθυτηνὴς, ἡ φοροῦσα πάντοτε ἀντὶ οἴου δήποτε κοσμήματος, ἓνα μέγαλον ἐλεφάντινον σταυρὸν ἐπὶ τοῦ στήθους.

Καὶ ἐνῶ ἐπερίμενον τὰ πάντα ἀπὸ αὐτὴν, δὲν ἐφαντάζοντο ποτὲ βεβαίως ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔκαμε. Ἡ κατάπληξις ἅμα ὡς τὸ ἔμαθον ἦτο κεραυνοβόλος, ἀπελιθώθησαν ὅλοι εις τὸ γεγονός ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον διεδόθη εις ὀλόκληρον τὴν νῆσον καὶ τὸ ὁποῖον ἔγεινε ἀφορμὴ νὰ συρρέουσιν κάτωθεν τοῦ μεγάλου τῆς σεραγίου, σὺν γυναίξιν καὶ τέκνοις, ἐμβρόντητοι ἅπαντες οἱ Ὑδραῖοι.

Ἡ Χατζὴ Καραντάνηνα ἅμα ὡς τὸν εἶδε καὶ ἔμαθε παρ' αὐτοῦ ὅτι ἦλθεν εις τὴν Ὑδραν κυβερνήτης τουρκικοῦ δικρότου, ἐξήτησε νὰ ἀνέλθῃ εις τὸν ἐξώστην διὰ νὰ ἴδῃ τὸ πλοῖον του, ἐκεῖθεν δὲ τὸν ἐκμήνισε κάτω εις τὸ λιθόστρωτον, καταρασθεῖσα αὐτὸν μὲ ὄλην τὴν δύναμιν τῆς σπαρασσομένης ψυχῆς τῆς.

Ὁ Καραντάνης ἀπὸ τὸ ὕψος ἐκεῖνο καταπεσὼν εις τὸ τουρκικὸν καλδερῖμι, ἔμεινεν ἄπνους, ἔβρεξε δὲ μὲ τὸ αἷμα του τὸ λίθινον ἔδαφος, μὲ τὸ αἷμα του τὸ ὁποῖον χρόνια καὶ χρόνια κατόπιν, ἀνεξίτηλον, ἔδειχνε εις τοὺς διαβάτας τὴν τύχην ἐνὸς ἀλλαξοπιστοῦ.

Τὸ γεγονός τῆς ἀλλαξοπιστίας του, εἶνε ἀληθές, δὲν διευκρινίσθη οὐδέποτε ἐξ ὀλοκλήρου,

ἀπομένει ὅπωςδήποτε πάντοτε μυστικὸν ἀλλ' ὅτι ὁ Καραντάνης ἐπέστρεφεν εις τὴν πατρίδα του Τούρκος τὴν περιβολὴν καὶ τὰ αἰσθηματά, δὲν εἶνε ζήτημα, ἀφοῦ καὶ χαρῆμι ἀκόμη διετῆρει εις τὴν τουρκικὴν πρωτεύουσαν, διὰ τὸ ὁποῖον ἐπρόφθασε νὰ εἴπῃ τινὰ εις τὴν καθυβρισθεῖσαν οὕτω μητέρα του. Ἡ ἀγγραφὸς ἀκόμη ἱστορία τοῦ δραματικώτατου αὐτοῦ ἐπεισοδίου, ὅμοιον πρὸς τὸ ὁποῖον ἡ ἱστορία δὲν ἐνθουοῦμαι νὰ ἀναγράψῃ ἄλλο, δὲν λέγει τί ἀπέγεινεν ἡ τεκνοκτόνος μήτηρ, λέγει ὅμως ὅτι τὸ ἔργον τῆς ἐκεῖνο, ἐχρησίμευσεν ὡς φοβερὸν μάθημα διὰ τοὺς μετέπειτα εἰλωτας τῶν τουρκικῶν πλοίων, τῶν ὁποίων οὐδεὶς ἔπιτοτε ἐξεπατρίσθη, ὡς ἔλαιον δὲ διὰ τὴν μεγάλην πυρκαϊάν, ἧτις κατόπιν ἐδάμβανε τοὺς ὀφθαλμοὺς μὲ τὸ μεγαλεῖον τῶν φλογῶν τῆς.

Ὁ ναύαρχος Σαχτούρης — μοῦ ἔλεγεν ἡ εὐγενὴς κυρία, ἧτις μοῦ διηγήθη τὴν ἱστορίαν τοῦ Καραντάνη — ἠρέσκετο, εις ἐκτάκτους περιουσίες, νὰ ὑπενθυμίξῃ εις τοὺς ὑπ' αὐτὸν ναύτας τὴν τύχην τοῦ ἐκπατρισθέντος συμπατριώτου του, νὰ κεντᾶ δὲ οὕτω τὸ μῖσος των κατὰ τῶν ἀντιπάλων, κατὰ τῶν ὁποίων ἐπέπιπε μὲ τὴν ἱστορικὴν ἐκείνην ἀμείλικτον λύσαν του.

Ἄλλὰ καὶ ὁ Κανάρης αὐτὸς, δὲν φαίνεται ὀλιγώτερον μνήμων τοῦ δράματος αὐτοῦ, ἀφοῦ εις ἓνα ἀπειθήσαντα ναύτην του ἐβροντοφώνησε μίαν ἡμέραν μὲ τὴν ρωμαλέαν του φωνήν, — κατὰ τὴν ἰδίαν κυρίαν πάντοτε —

— *Θὰ σὲ πάω, βρέ, σὴν Ὑδρα καὶ θὰ σὲ ρίξω ἀπὸ τὴν Κιάφα σὺν τὸν Καραντάνη.*

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω φαίνεται, ὅτι τὸ δρᾶμα αὐτὸ, τὸ μοναδικὸν ἴσως εις τὴν ἱστορίαν, δὲν ἔμεινε ξένον πρὸς τὴν μεγάλην ἐποποιίαν τοῦ 21, τοῦλάχιστον ἐκείνην ἧτις διεδραματίσθη κατὰ θάλασσαν, καὶ ἧτις βεβαίως δὲν ὑπελείφθη τῆς διαδραματισθείσης ἐν τῇ ξηρᾷ.

Ἄλλως τε καὶ τὸ δημοτικὸν τραγοῦδι, τὸ ὁποῖον ἐνθυμοῦνται οἱ γέροντες Ὑδραῖοι ἀκόμη ἐκ παραδόσεως, τὸ λέγει τοῦτο, τὸ ἀνεκδοτὸν δημοτικὸν τραγοῦδι, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μὲ τοὺς στίχους:

*Τὸ μάθατε τί γένηκε σὴς Κιάφας τ' ἀκροτόμι,  
Τοῦ Καραντάνη τὸ παιδί, τὸ Καρανανοπαίδι,  
Τὼρριξε ἡ Καραντάνηνα, κειθὴ ἡ ἀντρογυναικα,  
Στὸ καλτερίμι ἀπ' τὸν ὄντα, καὶ μνέοκ' ἀπόμη τὸ αἷμα  
Στὰ πετρολίθαρα τῆς γῆς, ποῦ χύθη σὺν ποιάμ'  
Καὶ τῶμαθεν ἡ γειτονιά, κ' ἡ παραπέρα ρούγα  
Καὶ τῶσαν οἱ ἄντροι, τὰ παιδιὰ κ' ἡ νιὲς καὶ τὰ κορίτσια,  
Μανὰδες ποῦχανε παιδιὰ καὶ νιὲς ποῦχαν ἀδέρφια.*

Δυστυχῶς τὸ τραγοῦδι δὲν τὸ γνωρίζω δλόκληρον διὰ τὰ παραθέσω. Οὐδ' εἶνε — ἐφ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι — πουνθενά δημοσιευμένον, ὥστε νὰ σώζεται τουλάχιστον διὰ τὸν εὐθετον χρόνον κατὰ τὸν ὅποιον θὰ ἀποφασισθῇ συστηματικώτερον νὰ μελετηθῇ ἡ ἱστορία μας. Τὸ τραγοῦδι τὸ ἤκουσα ἡμιτελές, ὡς τὸ πα-

ραθέτω, ἀπὸ τὴν ἰδίαν κυρίαν ἣτις μοῦ ἔδωσε τὴν εἰκόνα τοῦ Καραντάνη καὶ μοῦ διηγήθη τὴν παρακταὴν καὶ διδακτικωτάτην ἱστορίαν του.

Κρίμα ὅτι δὲν σώζεται ἡ εἰκὼν τῆς ἡρωίδος μητρὸς. Αὐτῆς ἡ μορφή ἤξιζε νὰ μείνῃ ἀθάνατος!

ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ

## ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΥΨΗΛΑΝΤΟΥ

### ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΝ ΘΗΒΑΙΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ\*

Πρὸς ἐσᾶς Ἰσραήλιν Ἀγάτσο καὶ ἐπιλοίπους Ἀγάδες.

Ὁ Σερασκέρης.

Εἰς Θήβας.<sup>1</sup>

\* Ὁ κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα Στρατάρχης πρὸς ἐσᾶς Ἰσραήλιν Ἀγάτσο καὶ ἐπιλοίπους Μπιμπασάδες.

Καὶ μετὰ τὸν χαιρετισμὸν μου Σᾶς φανερώνω, ὅτι ὁ Κιράλης<sup>2</sup> μου Καποδίστριας μὲ ἔστειλεν ἐδῶ μὲ τὰ Στρατεύματα, καθὼς μὲ βλέπετε. Ὁ Μεγαλόδυναμος ΘΕΟΣ μὲ ἐβοήθησεν ἕως τώρα καὶ εἰς κἀνένα μέρος δὲν ἐντροπιάσθησαν τὰ γενναῖα ἄρματα μου. Ὅλοι αἱ ἐπαρχίαι, καθὼς εἶσθε βακούφιδες<sup>3</sup>, ἐλευθερώθησαν μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Μεγαλοδυνάμου ΘΕΟΥ, καὶ τὰ Κάστρα ὁ Ἐπακτος, τὸ Μισολόγγι, τὸ Ἀνατολικόν, ἡ Βόνιτζα ἔπεσαν εἰς τὴν ἐξουσίαν μας καὶ ὅλοι οἱ Τούρκοι, ὅσοι ἦσαν εἰς αὐτὰ ἐρῆκαν μέγαλον μερχαμέτι<sup>4</sup> καὶ ἐπάησαν εἰς τὸ Βιλαέτι τους μὲ τὸ ἔρξι<sup>5</sup> τους καὶ μὲ τὰ πράγματά τους. Σᾶς κάμω ἀκόμη βακούφιδες,<sup>6</sup> ὅτι ἡ Ἀλαμάνα, τὸ Μα-

κρονόρος καὶ ὅλα τὰ ἐκεῖθε μέρη εἶναι καλὰ πιασμένα ἀπὸ τὰ Στρατεύματά μας. Ἰμτάτι<sup>1</sup> κἀνένα δὲν ἔμπορεῖτε νὰ προσμένετε ἀπὸ πάνω, ἐπειδὴ καὶ ὁ Σουλτάνος εἶναι στενοχωρημένος ἀπὸ τοὺς Μοσχόβους, οἱ ὅποιοι ἔκαμαν ντισπάρχο εἰς τὴν Νηάδα καὶ πέρασαν καὶ τὴν Καβάλλα.

Ἐχω μπόρτζι<sup>2</sup> εἰς τὸ ἴρτζι μου<sup>3</sup> νὰ σᾶς κάμω ἴφαντε<sup>4</sup> ὅλα αὐτά, καὶ ἔπειτα νὰ σᾶς εἰπῶ, ὅτι ἐγὼ θενάμπω μούτλακ<sup>5</sup> μέσα εἰς τὰς Θήβας κατὰ τὴν προσταγὴν τοῦ Κιράλι μου. Τηράτε, ὅτι τὰ στρατεύματά μου στέκονται ἔτοιμα νὰ σᾶς ριχθοῦν. Μὴν τηράτε, ὅτι εἶναι μόνα αὐτὰ τὰ στρατεύματα, τὰ ὅποια ἔμποροῦν νὰ σᾶς κάμουν φέτι<sup>6</sup>. ἄλλα ἐφθάσαν εἰς τὴν Λεβαδιά τὰ στρατεύματα τοῦ Ἐπάκτου, τοῦ Μεσολογγίου καὶ τῆς Βόνιτζας.

Δὲν ἐπιθυμῶ ὅμως νὰ γίνῃ αἰματοχυσία καὶ ἀπὸ σᾶς ἄλλοι νὰ σκοτωθῆτε καὶ ἄλλοι νὰ σκλαβωθῆτε. Ἀκόμη μέσα

<sup>1</sup> ἐπικουρίαν. <sup>2</sup> χρέος. <sup>3</sup> τιμὴ μου. <sup>4</sup> ἐκθέσω. <sup>5</sup> ἐξάπαντος. <sup>6</sup> ἐπαύρησαν.

\* Ἡ πολυτίμος αὕτη ἐπιστολή εὑρίσκεται ἐν τῷ φακέλῳ 2122 τοῦ τμήματος τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης ὑπ' ἀριθ. 2916. Δ. Γρ. Κ.

<sup>1</sup> Ἡ ἐπιγραφή τῆς ἐπιστολῆς. <sup>2</sup> Βασιλεὺς. <sup>3</sup> γνωρίζετε. <sup>4</sup> ἐκπληγχνίαν. <sup>5</sup> τιμὴ. <sup>6</sup> γνωστοποιῶ.

αὐτοῦ εἶναι τόσες φαιηλιαῖς καὶ τόσο ῥωμαῖοι, ὅπου δὲν ἐπιθυμῶ νὰ γίνουν ζιάνι,<sup>1</sup> μήτε νὰ πάθουν τίποτε ξερεκαντάρ<sup>2</sup>. Ἐχω λοιπὸν μπόρτζι εἰς τὴν τιμὴν μου καὶ εἰς τὴν παληκαργιὰ τῶν Στρατευμάτων μου νὰ σᾶς εἰπῶ τὸ ὑστερινὸ τζεβάπι<sup>3</sup> μου. Ἄν θέλετε νὰ ἀφήσετε τὸν τόπον Σᾶς δίδω τὸ τιμημένον ῥαί<sup>4</sup> καὶ μπέσα μου<sup>5</sup> νὰ εὐγῆτε καὶ νὰ πηγαίνετε μὲ τὴν τιμὴν Σας, μὲ τ' ἄρματά Σας καὶ μὲ τὰ πράγματά σας ἢ εἰς τὰ Βιλαέτια Σας, ἢ ὅπου θέλετε. Ἀπὸ τὴν Εὐρυπον δὲν ἔμπορεῖτε νὰ προσμένετε κἀνένα ἰμτάτι ἐπειδὴ ὁ Ἀνηφορίτης — τὸ Κιζιλ γιοκουσοῦ — εἶναι καλὰ πια-

σμένα καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ ἐπῆραν μὲ γιουροῦσι<sup>1</sup> τὰ δύο ἐκεῖ Ταμπούργια, καὶ ἀφάνισαν σήμερα πρωῶ καὶ αὐτὸν τὸν Ὁμὲρ Πασσᾶ μὲ ὄλον του τᾶσκέρι. Ἄν ὅμως δὲν θελήσετε νὰ εὐγῆτε μὲ τὴν τιμὴν Σας, τὸ κρίμα ἂς εἶναι εἰς τὸν λαῖμόν Σας καὶ δι' ὅλα τὰ κακὰ νὰ δώσετε Σεῖς ντζεβάπι εἰς τὸν Θεόν.

Σᾶς δίδω τὸ τιμημένο Σελάμι<sup>2</sup> καὶ προσμένω τὸ Τζεβάπι σας μὲ τὸν παρόντα ὅπου στέλλω.

Στρατόπεδον ἔμπροσθεν τῶν Θηβῶν.

Ὁ Σερασκέρης

(Σφραγίς) ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ

<sup>1</sup> βλαβῶσι. <sup>2</sup> μέχρι τοῦ ἐλαχίστου. <sup>3</sup> ἀπάντησιν. <sup>4</sup> γνώμη. <sup>5</sup> λόγον μου.

<sup>1</sup> ἔφοδον. <sup>2</sup> χαιρετισμὸν.

## ΕΝ ΚΕΙΜΗΛΙΟΝ

Ὅτω βεβαίως πρέπει νὰ χαρακτηρισθῇ ἡ ἀπὸ τὸ Χάνι τῆς Γραβιάς ἐπιστολὴ τοῦ Ὀδυσσεῶς Ἀνδρούτσου πρὸς τὸν γενναῖον ὄπλαρχηγὸν Βασίλην Μπούσγον, τῆς ὁποίας τὸ πρωτότυπον κατέχει ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη, εὑρεθὲν μεταξὺ πληθῶν παλαιῶν ἐγγράφων ὑπὸ τοῦ ἐπιμελητοῦ τῶν χειρογράφων καὶ συνεργάτου μας κ. Δ. Γρ. Καμπούρογλου. Τὰ ἐγγράφα ταῦτα ἀνήκον ποτὲ εἰς τὸν Ἰωάννην Φιλήμονα ἀπεκτιήθησαν δὲ φιλοτίμῳ μερίμνῃ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου καὶ παρεδόθησαν εἰς τὸ τμήμα τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, ἡ ὁποία κατέχει ἤδη ὑπὲρ τὰς δέκα χιλιάδας ἱστορικὰ ἐγγράφα, ἅτινα ἐν τῇ Νέῃ Βιβλιοθήκῃ θ' ἀποτελέσωσι τὸν πυρῆνα τοῦ Ἱστορικοῦ Ἀρχείου τοῦ Κράτους.

Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Ἀνδρούτσου αὕτη ἐδημοσιεύθη καὶ ὑπὸ τοῦ Ἰ. Φιλήμονος ἐν τῷ Ἱστορικῷ αὐτοῦ Δοκιμῳ περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως.

Ἦδη διὰ τῆς ἀναδημοσιεύσεως αὐτῆς ἠθελήσαμεν ἰδίως νὰ δώσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας τὸ πανομοιότυπον.

Ἡ ἐπιγραφή τῆς ἐπιστολῆς ἔχει ὡς ἐξῆς: «Τοῦ κατὰ πολλὰ ἠγαπητοῦ μου καὶ ἀδελφοῦ [Καπετὰν Βασί]λη Μπούζγου. Τῆς ὥρας δοθήτω».

Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Κατά πολλά ηγατημένε μου και αδελφέ Μπουζγο, σέ χαιρετώ και τὰ μάτια σου φιλώ. Με τὸ ἀδελφικόν μου σοῦ φανερόνω λοιπόν μάθε οὐ και ἐγὼ ἤλθα ἀπόψε ἐδῶ εἰς Χάνη τῆς Γραβιάς, και ἐσύ, εὐθὺς ὁποῦ λάβῃς τὸ παρόν, νὰ μάσης τοὺς συντρόφους ὄσους και ἂν εἶναι, ἕνας νὰ μὴν λείψῃ, και αὐριο αὐγὴ κίνα και ἔλα ἐδῶ νὰ ἀνταμωθοῦμεν. Πάρε και τὸν Θανάση Τζουτζον και ἄλλον κἀνέναν προεστόν. Σὲ προσμένω χωρὶς ἄλλο και θεόδεν ὑγίαινε.

1821

3 (:) Μαγιοῦ  
Γραβιά

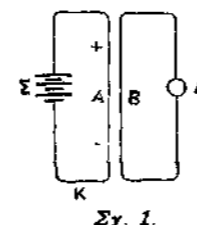
Ἀδελφός σου ΔΗΣΕΟΣ  
ΑΝΤΡΗΤΖΟΥ

Handwritten Greek text, likely a transcription or continuation of the letter above, written in a cursive script.

Ο ΑΣΥΡΜΑΤΟΣ ΤΗΛΕΓΡΑΦΟΣ

Ὅπως παρῶσχομεν ἐνταῦθα εἰς ὀλίγας κεφαλαιώδεις γραμμὰς ἰδέαν τινὰ ὑπὸ τὴν ἀπλουστάτην μορφήν τοῦ ἕνευ σύρματος τηλεγράφου, τοῦ δυναμένου νὰ ὀνομασθῇ και ἀσυρμάτου, ἀνάγκη πρῶτον νὰ ἐπομνήσωμεν τὰ περὶ ἠλεκτρικῶν ρευμάτων ἐξ ἐπαγωγῆς ὅπως ἀμέσως ἐξ ἀρχῆς ἀρθῆ τὸ μυστήριον τὸ ὁποῖον ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται περικαλύπτον τὴν λειτουργίαν τοῦ τηλεγράφου τούτου.

Ἐὰν ὑποθέσωμεν (σχ. 1) τοὺς δύο ἀγωγούς μιᾶς στήλης Σ ἠνωμένους οὕτως ὥστε νὰ διαρρέωνται ὑπὸ τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος (κύκλωμα κλειστὸν) και παραλλήλως πρὸς τοὺς ἀγωγούς τούτους ἐκτεταμένον εἰς μικρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀπόστασιν σύρμα κλειστὸν Β, θέλομεν παρατηρήσει ἐπὶ τοῦ σύρματος τούτου Β, ὅτι ὁσάκις διακόπτομεν και ἀνανεῶμεν τὸ ρεῦμα τῆς στήλης διὰ τοῦ διακόπτου Δ ἢ μεταβάλλομεν τὴν ἐντασιν τοῦ ρεύματος, σχηματίζεται ρεῦμα ἐπὶ τοῦ σύρματος τούτου Β, χωρὶς τοῦτο πρὸς οὐδεμίαν στήλην νὰ εὐρίσκειται ἐν συναφείᾳ. Τὸ ρεῦμα τοῦτο ὀνομάζεται ρεῦμα ἐξ ἐπαγωγῆς.



Σχ. 1.

Ἴδου λοιπόν ἀμέσως μία ἀπλουστάτη μορφή τοῦ ἀσυρμάτου τηλεγράφου. Πράγματι ἐνῶ τὸ σύρμα Β εὐρίσκειται εἰς ἀπόστασιν τινὰ ἀπὸ τὸ Α, παράγεται ἐπ' αὐτοῦ ρεῦμα δυναμένον μάλιστα νὰ ἐνδειχθῇ ἐπὶ γαλβανομέτρου Κ παρεμβεβλημένου εἰς τὸ σύρμα Β χωρὶς τὸ σύρμα τοῦτο νὰ εὐρίσκειται πρὸς οὐδεμίαν στήλην εἰς συναφείαν.

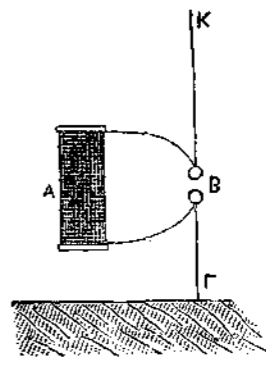
Ἡ τοιαύτη ὁμως ἐκ τοῦ σύρματος Α ἐνέργεια ἐπὶ τοῦ Β δὲν δύναται νὰ ἐξασηθῇ παρὰ μόνον ὅταν τὰ σύρματα ταῦτα εὐρίσκονται εἰς μικρὰν ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασιν.

Ἐν τούτοις διάφορα πειράματα ἔδειξαν ὅτι ὅσο ταχύτερον διακόπτεται τὸ ρεῦμα τῆς στήλης ἢ μεταβάλλεται ἡ ἐντασιν αὐτοῦ, τόσο ἰσχυρότερον ἀποτέλεσμα ἐπέρχεται ἐπὶ τοῦ σύρματος Β, και εἰς τόσο μεγαλύτεραν ἀπόστασιν δυνάμεθα νὰ ἀπομακρύνωμεν τὸ σύρμα Β ἀποτελεσματικῶς.

Ὅστε ὅπως ἔχομεν ἐπήρεια ρεύματος ἐξ ἐπαγωγῆς εἰς μείζονας ἀποστάσεις, ἔπρεπε νὰ αὐξηθῇ ἀκόμη περισσότερο ὁ ἀριθμὸς τῶν διακοπῶν τοῦ ρεύματος τῆς στήλης κατὰ δευτερόλεπτον ἢ τῶν ἀλλαγῶν τῆς ἐντάσεως.

Τοῦτο ἐπετεύχθη διὰ τοῦ ὄργανου τὸ ὁποῖον θὰ περιγράψωμεν ἤδη τοῦ ἀποτελοῦντος στοιχειωδῶς τὸν πομπὸν τοῦ ἀσυρμάτου τηλεγράφου.

Πομπός. — Ἄς φαντασθῶμεν (σχ. 2) ὅτι ἔχομεν μιάν ἠλεκτρικὴν στήλην Α ἢ ἄλλην ἠλεκτρικὴν πηγὴν ὡς εἶνε ἡ ἀτρακτος τοῦ Ruhmkorff, τῆς ὁποίας οἱ δύο πόλοι ἀπολήγουσιν εἰς δύο σφαιρας εὐρισκομένης εἰς μικρὰν ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασιν και ἐκεῖθεν ὁ μὲν εἰς εἰς κεραίαν Κ ὁ δ' ἕτερος πρὸς τὴν γῆν εἰς Γ. Ἄμα ὡς τεθῇ εἰς κίνησιν ἡ ἀτρακτος, εἰς τὸ σημεῖον Β θέλει σχηματισθῇ εἰς ἠλεκτρικὸς σπινθῆρ ὃν θέλει ἀκολουθήσει ἕτερος και οὕτω καθέξῃς ταχύτατα, και ἐπειδὴ ἡ ἐναλλαγή αὐτῆ θὰ γίνεται ταχύτατα, τὸ ρεῦμα ἐξ ἐπαγωγῆς ἐπὶ τοῦ ἄλλου σύρματος θὰ εἶνε ἰσχυρόν και θὰ δυνάμεθα νὰ ἀπομακρύνωμεν τὸ δευτερον αὐτὸ σύρμα ἐτι μᾶλλον. Πάλιν ὁμως εἰς μεγάλας ἀποστάσεις δὲν ἐπιφραῖζεται τὸ σύρμα Β.



Σχ. 2.

Ὁ φυσικὸς Hertz ὁμως, ὁ ὁποῖος ἐπιεραματίσθη διὰ τοῦ ὄργανου τούτου, ἀνεκάλυψεν ὅτι ἐκάστη τοιαύτη ἐκένωσις ἐξ ἧς παράγεται ὁ σπινθῆρ, δὲν εἶνε ἀπλῆ ἀλλὰ γίνεται κατόπιν σειρᾶς αἰωρίσεων, ἀκριβῶς ὡς ἐκκρεμῆς δὲν ἐπανέρχεται ἀμέσως εἰς τὴν κατάστασιν ἰσοροπίας ἀλλὰ μετὰ σειρᾶν αἰωρήσεων.

Ὁ Hertz μάλιστα ἀπέδειξεν ὅτι ἀναλόγως τῆς περιόδου τῶν ταλαντώσεων τούτων, παράγονται ὀρισμένα ἀποτελέσματα, δηλαδὴ ὅτι ἄλλαι μὲν ἔχουσιν ὡς ἀποτέλεσμα τὰς φωτεινὰς ἀκτῖνας τοῦ σπινθῆρος, καθ' ὅμοιον δὲ τρόπον ἄλλαι ταλαντώσεις μεταξὺ τῶν αὐτῶν δύο δια-

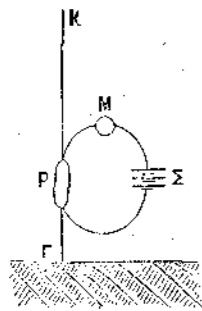
δοχικών σπινθήρων έχουν ως αποτέλεσμα την παραγωγή χημικών λεγομένων ακτίνων άοράτων, χρωματιστών άλλων ακτίνων και τέλος άλλων ακτίνων άοράτων ηλεκτρικών, αϊτινες έχουν τās αὐτās ιδιότητες τών φωτεινών και επί πλέον τήν ιδιότητα νά γίνονται αϊσθηταί επί τοῦ κλειστοῦ ἐκείνου σύρματος Β (σχ. 1) ἐκ μεγάλων ἀποστάσεων, νά παράγουν ἐπ' αὐτοῦ ρεύμα ἐξ ἐπαγωγῆς, νά χρησιμοποιήσῃ μάλλον ὡς φορεῖς τοῦ ἤλεκτρισμοῦ εἰς τὸ σύρμα τοῦτο δταν τὸ συναντήσῃ.

Ἐξ ὅλων λοιπὸν τών ταλαντώσεων τούτων, μόνον ἐκείναι αϊτινες παράγουν τās ἀκτίννας ταύτας, αἱ ὁποῖαι ἐπειδὴ διαδίδονται ὡς κύματα ὀνομάσθησαν κύματα ἢ ἀκτίνες τοῦ Hertz, μόνον αὐταί εἶνε χρησιμοποιήσιμοι διὰ τήν ἄνευ σύρματος τηλεγραφίαν, διότι ἐπιτρέπουν εἰς τὸν ἤλεκτρισμὸν νά διαδοθῆ εἰς μεγίστας ἀποστάσεις προλαίανουσαι τὸν δρόμον του. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ὁ Hertz παρήγαγεν ἀποτελέσματα εἰς ἀκριτῶν μέτρων ἀποστάσειν.

Εἰς μεγάλας ὁμως ἀποστάσεις, καίτοι τὰ κύματα τοῦ Hertz ἐφθάνον, ἐν τούτοις τὸ σύρμα Β δὲν ἦτο ἀκριτὰ εἰαίσθητον ὅπως φανερώνη τήν ἀφίξίν των. Ὁ Lodge ἐν τούτοις ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ὁ Branly ἐν Γαλλίᾳ ἐφευρόν, ταυτοχρόνως καὶ ἀνεξαρτήτως ἀλλήλων, ἐν ὄργανον τὸ ὁποῖον εἶνε εἰς ἀκρον εἰαίσθητον εἰς τὰ κύματα τοῦ Hertz καὶ τὸ ὁποῖον ὀνομάσθη cohéreur ἢ radioconducteur, ἑλληνιστὶ δυνάμενον νά ὀνομασθῆ ροηφόρος ἢ συνάπτης. Τὸ ὄργανον τοῦτο ἀποτελεῖ τὸν δέκτην τοῦ τηλεγράφου.

**Δέκτης.**—Ὁ ροηφόρος οὗτος (σχ.3) Ρ ἀποτελεῖται ἐξ ὑαλίνου σωλήνος πλήρους ρινισμάτων νικελίου μετ' ἐλαχίστης ποσότητος ρινισμάτων ἀργύρου, αἷτινα ἔνεκα τῆς μικρᾶς ὀξειδώσεως, ἦν ἐπὶ τοῦτῳ ἔχουσιν, ἀποτελοῦσι τὸν ὅλον σωλήνα δυσηλεκτραγωγόν. Εἰς τὰ δύο ἄκρα τοῦ σωλήνος ἐν ἐπαφῇ μετὰ τών ρινισμάτων ἔρχονται τὰ ἤλεκτροδία μιᾶς στήλης ἠλεκτρικῆς Σ, ὧν τὸ ἐν συγκοινωνεῖ με μίαν κεραίαν Κ, τὸ δ' ἕτερον με τήν γῆν.

Ὁ ροηφόρος οὗτος ἔχει μίαν περίεργον ιδιότητα. Ἐνῶ αὐτὸς κατ' ἑαυτὸν εἶνε δυσηλεκτραγωγός, ἅμα ὁμως πληγῇ ὑπὸ κυμάτων



Σχ 3.

τοῦ Hertz καθίσταται εὐηλεκτραγωγός, δηλαδή ἐπιτρέπει εἰς τὸ ρεῦμα τῆς στήλης νά διέλθῃ καὶ θέσῃ εἰς κίνησιν ἕνα σημειωτὴν Morse M. Μικρὸν κτύπημα ἔξωτερικῶς καθιστᾷ ἐκ νέου τὸν ροηφόρον δυσηλεκτραγωγόν.

**Λειτουργία τοῦ τηλεγράφου.**—Ὑποθέσωμεν ὅτι ἐν τῷ σταθμῷ τῆς ἀποστολῆς τίθεται εἰς κίνησιν ἢ ἀτρακτος Ruhmkorff. Μεταξὺ τών σφαιρῶν θέλουσι παραχθῆ πληθὺς ἀπειρώων σχεδὸν αἰωρήσεων ὧν τὸν ἀριθμὸν ὑπολογίζουσιν εἰς 100 ἑκατομμύρια ἕως ἐν δισεκατομμύριον ἀνά δευτερόλεπτον, αἱ ὁποῖαι θέλουσι παραγάγῃ ρεύματα μεταξὺ τῆς κεραίας καὶ τῆς γῆς (σχ. 2). Ταυτοχρόνως ὁμως ἐκτὸς τών σπινθήρων θέλουσι παράγασθαι καὶ κύματα τοῦ Hertz τὰ ὁποῖα θέλουσιν ἐπιτρέπει εἰς τὰ ἠλεκτρικὰ ρεύματα ταῦτα νά φθάνωσιν εἰς μεγίστας ἀποστάσεις καὶ κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν περὶ τήν κεραίαν νά διαδίδονται. Τὰ ρεύματα ταῦτα θέλουσι συναντήσῃ ἀπὸ τῆς κεραίας τοῦ πομποῦ καὶ τήν κεραίαν τοῦ δέκτου καὶ διαφεύγοντα πρὸς τήν γῆν (σχ. 3) θέλουσι διέλθει διὰ τοῦ ροηφόρου ὧν θὰ καταστήσωσι εὐηλεκτραγωγόν. Τὸ ρεῦμα τῆς στήλης τότε θὰ διέρχεται διὰ τοῦ ροηφόρου, τὸ κύκλωμα θὰ κλείεται καὶ ὁ σημειωτῆς Μ θὰ ἐνεργῆ.

Ἴδου τίνι τρόπῳ ἐπετεύχθη ἢ ἄνευ σύρματος τηλεγραφία, ἥτις ἐπειδὴ τὰ κύματα τοῦ Hertz περιβάλλουσι τὰ διάφορα ἀντικείμενα αἷτινα συναντῶσι, δὲν κωλύεται ὑπὸ παρεμπιπτότων ἐμποδίων, λόφων κλπ. Ἐν τούτοις ἐπειδὴ τὰ κύματα τοῦ Hertz διαδίδονται κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν ἀπὸ τῆς κεραίας τοῦ πομποῦ, εἶνε φανερόν ὅτι οὐχὶ εἰς ἀλλὰ πλείότεροι ταυτοχρόνως δέχεται δύναται νά λαμβάνωσι τηλεγραφήματα, ὅπερ μιοῖ τὴν ἀξίαν τῆς ἐφευρέσεως ἐφηρμοσμένης ἐν πολέμῳ, ἐνῶ αὐξάνει αὐτὴν ἐν τῇ περιπτώσει δέκτου κινήτου. Ὁμοίως προβλέπουσιν ὅτι αὐξανομένων τών σταθμῶν τοῦ ἀσυρμάτου τηλεγράφου θὰ ἐπέρχεται ἀκόμη καὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης μεγίστη σύγχυσις.

Πανταχόθεν ὁμως καταβάλλονται προσπάθειαι πρὸς ἄρσιν τών ἀτόπων τούτων καὶ τελειοποιήσιν τών διαφόρων ὀργάνων, οὕτως ὥστε σήμερον εἰς ἑκατοντάδων χιλιομέτρων ἀπόστασιν ἐπετεύχθη συνεννόησις, εἰσαχθέντος ἤδη τοῦ τηλεγράφου τούτου ἐπὶ πάντων σχεδὸν τών ξένων στόλων κατόπιν μάλιστα τών τελειοποιήσεων τοῦ Marconi.

Ὁ ἀσύρματος τηλεγράφος ὀρισμένως ἐπιφυλάσσει νέας ἐκπλήξεις διὰ τὸ μέλλον.

Ἐὰν πρὸς ὑποδοχὴν τών φωτεινῶν ακτίνων τοῦ σπινθήρος τοῦ πομποῦ, ἢ φύσις ἐπροίκισε τὸν ἄνθρωπον διὰ τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς χιτῶνος, τίς δύναται νά βεβαιώσῃ ὅτι μίαν ἡμέραν δὲν θὰ δειχθῆ ὅτι ἐν τῷ ἄνθρωπῳ ἐδράζει λειτουργοῦν ἐν συνδρομῇ ὀρισμένων συνθηκῶν ἐπίσης σύστημά τι τελειοποιημένου ροηφόρου, ὅτι ὅπως τās φωτεινὰς ἀκτίννας καὶ τās θερμαντικὰς, αἷτινες ἔχουσιν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀρχὴν με τὰ κύματα τοῦ Hertz, δέχεται καὶ αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος, οὕτω δέχεται καὶ τὰ κύματα ταῦτα τοῦ Hertz, αἷτινα ἐνῶ

ὅπως παραχθῶσι δὲν εἶνε ἀνάγκη νά παραχθῆ ταυτοχρόνως καὶ φῶς, πιθανὸν νά ἔχωσιν ὡς ἀποτέλεσμα ὀρισμένας ἐντυπώσεις ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὧν τείνει ὀσημέραι ἢ ἐπιστήμη νά ἀποδείξῃ ὡς μίαν θερμοηλεκτρικὴν συσκευὴν; Καὶ τίς οἶδε ἂν μίαν ἡμέραν φαινόμενα τινὰ παραδόξα καὶ δυσεξήγητα ὡς ἡ τηλεπάθεια καὶ ὁ ζωϊκὸς μαγνητισμὸς ἢ ὑπνωτισμὸς, δὲν θεωρηθῶσιν ὡς ἀποτελέσματα τῆς ἠλεκτρικῆς ἐπιδράσεως, ἐπαγομένης ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου νευρικοῦ συστήματος διὰ ἀκτίνων ἢ κυμάτων Hertz, τὰ ὁποῖα ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου πιθανὸν νά εὐρίσκωσι δέκτας τελειοτέρους τών ροηφόρων;

Ἄνθυποπλοίαρχος ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΠΕΔΙΑΔΗΣ, Β. Ν.

## Α Π Α Ρ Χ Α Ι

**Μ**ία σκέψις τῆς Διενθύνσεως, νά ἐνθαρρύνῃ —ἐφ' ὅσον τοῦτο ἐπιτρέπεται ἀπὸ τās ἀξιώσεις τοῦ περιοδικοῦ τούτου καὶ τās ἀπαιτήσεις τών ἀναγνωστῶν του — τήν πρὸς τὸν ἀγῶνα τών γραμματίων κατερχομένην ἤδη νεότητα, με ἔκαμε νά φυλλομετρήσω μετὰ πολλῆς ὑπομονῆς καὶ μετὰ προσοχῆς ἰδιαίτερας τὸ χαρτοφυλάκιον τών „Παναθηναίων“ νά παρουσιάσω δὲ ἀπὸ τών στήλῶν αὐτῶν, ὅτι εὐπροσωπότερον καὶ με προσδοκίας κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἦττον εὐέλπιδας, ἐν αὐτῷ εὐρίσκειται.

Δυστυχῶς πρὸς τὸ παρὸν οὐδὲν ὑπάρχει ἄξιον πρὸς δημοσίευσιν πεζογράφημα ἐκ τών εὐρισκομένων ὁμως εἰς χεῖρας μου ποιημάτων, καὶ τὰ δημοσιευόμενα καὶ ἄλλα τὰ ὁποῖα ἀργότερα θὰ δημοσιευθῶν, νομίζω ὅτι δὲν εἶνε ἄξια μιᾶς λήθης καὶ μιᾶς σιωπῆς.

Ἐπειτα ἡ ἐνθάρρυνσις αὐτὴ ἐλπίζω νά γείνη ἀφορμὴ πλουσιωτέρας συγκομιδῆς πρωτολείων, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἢ ἐκκαθάρισις νά εἶνε ὀλιγότερον κοπιώδης καὶ ἢ ἐκλογὴ περισσότερον εὐχερῆς, γενναιώτερα δὲ καὶ με περισσότερον χυμὸν ζωῆς καὶ νεότητος.

Ἐκ πρώτης ὄψεως, ἐκείνο τὸ ὁποῖον θὰ παρουσιάσω σήμερον ὑπολείπεται εἰς μορφὴν καὶ ἐκτέλεσιν, ἀστοχεῖ πολλαχοῦ εἰς μίαν καθαρὰν διατύπωσιν καὶ εἰς εὐχερῆ διαχείρισιν τοῦ

στίχου, ἀλλὰ μία ἐπιείκεια καὶ μία συγκατάβασις, μία ἄνευ πολλῶν ἀξιώσεων ἀνὰ γνώσιν, θὰ δείξῃ ὅτι ἡ ποιητικὴ πνοὴ δὲν λείπει παντελῶς ἀπὸ τὰ στιχογραφήματα αὐτὰ, τὰ ὁποῖα καὶ τραυφερότητα ἔχουν καὶ αἰσθημα, καὶ πάθος πολλάκις, καὶ στίχον, ἂν ὄχι τέλειον, ἐπιμελημένον οὐχ ἦττον καὶ ὀμαλόν.

Ἐκεῖνο ὁμως τὸ ὁποῖον, ἐξ ἑτέρου, εἶνε ἀμέσως καταφανές καὶ τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ κυρίως τὸ ἐλάττωμα τών ποιητικῶν νεοσσῶν τῆς σήμερον, καὶ τὸ ὁποῖον πρέπει νά τονισθῆ ἰδιαίτερος χάριν αὐτῶν τών ἰδίων, εἶνε τὸ γλωσσικὸν ἀνακάτωμα τὸ παρατηρούμενον εἰς τοὺς στίχους των, ἢ ἀκαλαίσθητος ἀνομοιομορφία, ἢ καταδηλοῦσα τήν μὴ γνώσιν τῆς ποιητικῆς γλώσσης, τὴν ἔλλειψιν τῆς βαθύτερας μελέτης αὐτῆς, ἄνευ τῆς ὁποίας οὐδὲν ἀξιοσημείωτον, οὐδὲν βιώσιμον δύναται νά παραχθῆ. Κυρίως διὰ τοὺς νέους ποιητὰς ἢ μελέτη τῆς γλώσσης ἢ συστηματικὴ καὶ ἀδιάκοπος εἶνε ἀναλόφρευτος.

Αὐτὴ τοὺς χειραγωγεῖ, αὐτὴ τοὺς διαπλάττει, αὐτὴ τοὺς διαμορφώνει, τοὺς ἐξυπνᾷ τὸ κρυμμένον αἰσθημα, τοὺς ἀνοίγει τὸν κόσμον τῆς τέχνης, τοὺς κάμνει νά βλέπουν φωτεινότερα καὶ νά ἐργάζωνται με περισσότεραν συνειδήσιν καὶ με βαθυτέραν γνώσιν.

Τὸ γλωσσικὸν ζήτημα συνδέεται ἀμέσως με



την ποιητικήν τέχνην. Ὁ θησαυρὸς τῆς γλώσσης εἶνε δεμένος μετὰ τὴν ποιήσιν εἰς κόμβον ἀδιάρηκτον καὶ στερεόν, δὲν δύναται δὲ παρ' ἡμῖν ἰδιαιτέρως νὰ νοηθῆ χωρισμένον τὸ ἐν τοῦ ἄλλου, διότι ἡ ποιητικὴ τέχνη, ἥτις παρουσιάζει ἐκάστοτε τὴν βλάστησίν της, τὴν παρουσιάζει καλλιεργημένην ἐπὶ διαφέροντος, ὁπωσδήποτε, γλωσσικοῦ ἐδάφους.

— Γράφω, ἐννοεῖται, διὰ τὰς διαφόρους μεγάλας περιόδους, τὰς παρουσιαζούσας τὰς διαφορὰς καὶ τὰς ἀνομοιότητας, τὰς συγγενείας καὶ τὰς ἀποξενώσεις τῆς γλώσσης, καθ' ἃς περιόδους παρήχθησαν ἄξια λόγου φιλολογικὰ ἔργα, ἰδιαίτατα δὲ ποιητικά.

Αἱ περίοδοι αὗται — ἐπαναλαμβάνω — πρέπει νὰ μελετῶνται μετὰ προσοχῆς φιλολογικῶς, διότι μόνον οὕτω, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, οἱ νέοι θὰ διαμορφώσουν μίαν γλώσσαν ποιητικὴν καὶ ὁμοίμορφον, οὐσιαστικῶς καὶ ὄχι κατὰ τύπους.

Οἱ νεόβγαλτοι, τοὺς ὁποίους τὰ „Παναθήναια“ παρουσιάζουν καὶ θὰ παρουσιάσουν, ἄς λάβουν ὡς παράδειγμα τοὺς προγενεστέρους αὐτῶν.

Κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, οἱ διακρινόμενοι σήμερον μετὰ τῶν ποιητῶν μας — πρὸς τοὺς ὁποίους ἐλπίζω καὶ αὐτοὶ νὰ ἀμύλωνται μίαν ἡμέραν — εἶνε ἄψογοι ὑπ' αὐτὴν τὴν ἐποψιν, τοῦτο δὲ ὠρισμένως ὀφείλεται — καὶ ἄς λέγουν ὅτι θέλουν οἱ ἐπιπόλαιοι — εἰς τὴν συστηματικὴν μελέτην τῆς γλώσσης. Μάλιστα. Ἐξ ἑτέρου ὅμως αἱ ξένοι φιλολόγοι, — διότι ἐννοεῖται ὅτι ἡ μελέτη τῆς κλασσικῆς ἀκμῆς τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος περιλαμβάνεται κυρίως εἰς τὰ ἀνωτέρω, — δὲν πρέπει νὰ εἶνε ξένα τῶν μελετῶν των πράγματα. Καὶ ἐξ αὐτῶν ἐπίσης πολλὰ ἔχουν νὰ διδαχθῶν καὶ πλείστα ὅσα νὰ μάθουν, ἀρκεῖ μόνον ἡ ἐκλογή τῶν ἀναγνωσμάτων των νὰ εἶνε ἐπιτυχῆς καὶ ἡ μελέτη των προσεκτικὴ καὶ βαθεῖα.

Εὐτυχῶς, μετὰ τῶν ποιημάτων τὰ ὅποια σήμερον δημοσιεύω, τινὰ εἶνε μεταφράσεις, τοῦτο δὲ εἶνε ἀπτόν δεῖγμα ὅτι καὶ αἱ ξένοι φιλολόγοι μελετῶνται ὁπωσδήποτε ὑπὸ τῶν νέων μας.

Ταῦτα πρὸς τὸ παρὸν ὡς μικρὰ εἰσαγωγὴ τῶν κάτωθι ποιημάτων, μετὰ τῶν ὁποίων περιλαμβάνονται καὶ δύο ἐκ τῆς ἐκδοθείσης πρό τιτων ἡμερῶν συλλογῆς τοῦ νεοῦ ποιητοῦ κ. Γούναρη, ἐπιγραφομένης Πόθων ἀντίλαλοι.

M. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

## ΠΕΘΑΜΜΕΝΕΣ ΑΓΑΠΕΣ

Στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάνας μας τῆς γῆς  
Χαρὲς ζωῆς θὰ μᾶς μεθύσουν,  
Τὸ νεκρικὸ κρεββάτι μας  
Γάμον στολίδια θὰ στολίσουν.

Ἀπ' τὴ σαπίλα τὴν ἀχόρταγην  
Ζωὴ ἀπὸ θάνατο βγαλμένη,  
Ἄνθη, θὰ βγοῦν οἱ πόθοι μας  
Καὶ κάθ' ἐλπίδα πεθαμμένη.

Κί' ὅταν σὲ φίλημα ἔρωτος  
Πνοαὶ ζεφύρου τὰ ἐνώνουν,  
Καινούργιες τῆς ἀγάπης μας,  
Τοὺς πόθους μας θὰ ξεφτερώνουν.

Πόθοι κί' ἀγάπες τῶν νεκρῶν,  
Χαρούμενες ξαναγεννιέστε πάλι.  
Τὸ μυστικὸ σας τὸ σκοπὸ  
Ἡ Φύση στὴν ψυχὴ μου ψάλλει.

ΠΕΤΡΟΣ ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

## Ο ΚΙΣΣΟΣ

Μέσα σὲ σπύτια ἐρημωμένα,  
ποῦ ὁ Χρόνος ἔχει χαλασμένα,  
Καὶ στέκουν πένθημα ἰσθία,  
Παλιὲς ἐνθύμησες γεμάτα,  
Σκορπίζει ὁ ἥλιος ὁ χρυσὸς  
Παρηγοριὰ καὶ εὐθυμία,  
Κί' ἀνθίζει πράσινος κισσὸς,  
Νέος ζωὴ στὴν ἐρημία.

Μέσ' ἰσθία ἐρείπια, πῶχει ὁ Χρόνος  
Κί' ἡ ἐρημιὰ κί' ὁ μαῦρος πόνος  
Μέσ' τὴν καρδιά μου μαζωμένα  
Ἀπ' ὄνειρα τόσα σβημένα,  
Ἐλαμψί ὁ ἥλιος ὁ χρυσὸς  
Τῆς ὄψης σου, ποῦ ξάφνον εἶδα,  
Κί' ἀνθισε — πράσινος κισσὸς —  
Νέος ζωῆς γλυκεῖα ἐλπίδα.

## FRITHIOFS SAGA TOY TEGNÈR

Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν „Ἐπιστροφὴ“ τοῦ Frithiof

Ἦ γυναικα, γυναικα! — λέγει ὁ Φρήτιοφ μετὰ πόνου —  
Πρώτη σκέψι ποῦ ἦλθε στὸ Λόκε,<sup>1</sup> ἦταν μόνο,  
Ἐνα φέμα, ἕνα φέμα, ποῦ γλυκὸ σὰν τὸ μέλι,  
Με γυναικεία μορφήν ἐδῶ κάτω τὸ στέλλει  
Γαλανόματο φέμα, ποῦ με δάκρυα στὰ μάτια  
Τὴς καρδιῆς μας ξεσχίζει καὶ τίς κάνει κομμάτια,  
Ἐν ἀφρόστηθο φέμα μετὰ τὰ ῥόδινα χεῖλη,  
Καὶ μετὰ πίστι, ποῦ μένει, ὅσο χιόνι τ' Ἀπρίλη,  
Τσακπινὰ στὴν καρδιά του, ποῦ δὲν χωρατεύει,  
Κί' ἕνας ψεύτικος ὄρκος ἰσθία χεῖλάμα χορεύει“.

Ἀπὸ τὸ Σουηδικόν

ΖΕΦΥΡΟΣ

## ΧΑΜΟΣ

Ἦ! τὴν ἀπέραστη νυχτιά!...  
Ἦ! τὴν ἀμίλητη νυχτιά!...  
Τίποτε πλεῖα. Καὶ τῶννευρο  
Ποῦ κάποτε μοῦ φώτιζεν ἐντὸς μου,  
Βαθειὰ θαμμένο κρύβεται  
Στὴν καταχνιά τὴν ἄφωτη τοῦ κόσμου.

Κί' ἡ λάμα, ἡ λάμα τῆς Ζωῆς  
Σκλάβο με σφίγγει καὶ με γονατίζει  
Καὶ μιὰ σιωπὴ, καὶ μιὰ σιωπὴ  
Ἀτάραγην, τὰ χεῖλη μου σφραγίζει.

Ἦ! χέρια ποῦ με ζώνετε,  
Σκόρπια μαλλιά, ποῦ ἀπλώνετε,  
Χρυσὰ τὰ κύματα σας στὸ φεγγάρι,  
Βουβὸ τὸ κἄτι πῶχασα  
Καὶ πεθαμένη ἡ μυστικὴ σας χάρη...  
Κί' ὄλο πυκνώνει ἡ συννεφιά,  
Ποῦ τὴν ψυχὴ μου μέσα σαβανώνει,  
Κί' ὄλο μακραίνει ἡ ἐρημιὰ,  
Ποῦ ὀλάσφρανη τραγύρω με κυκλώνει,

<sup>1</sup> Ὁ Θεὸς τοῦ Κακοῦ ἐν τῇ σκανδιναβικῇ μυθολογίᾳ.

Καὶ σβήνονν πέρα ἀφώτιστα  
Τοῦ θολωμένου ὁρίζοντος τὰ βράθη,  
Μετὰ τὸ παλὸ μου τῶννευρο,  
Μετὰ τὸ γλυκὸ τραγοῦδι μου ποῦ ἐχάθη!....

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΑΡΤΑΚΗΣ

## ΕΛΕΓΕΙΑ

Εἶναι νυχτιὲς ποῦ συλλογοῦμαι μόνο ἑσένα,  
ἀγάπη μου ὁρφανὴ ξεσητεμένη,  
ἐμπρός μου ἀνασταίνονται τὰ περασμένα  
κ' οἱ πόνοι μου ξυπνοῦν οἱ κοιμισμένοι...

Παλιὰ χαμένη δὲν μετὰ θλίβει εὐτυχία,  
τέτοιαν ἐμεῖς δὲν εἶχαμε, καὶ μόνο  
τοῦ ἔρωτός μας ἡ πωχὴ κί' ἀγνή ἱστορία  
πρὸς τὸν παλιὸ μου φέρνει νέο πόνου.

Στοὺς δρόμους μέσα μέσ' ἐστὴς νύχτες φοβισμένοι,  
παιδὶ ἐσύ, παιδὶ κερῶν μαζί σου,  
σὺ μοῦλεγε αἰῶνα, ὁ ἔρωτος μας νὰ μένη,  
κ' ἐγὼ τὴν Μοῖρα ὠνόμαζα.... Θυμήσου!

## ΓΙΑ ΤΟ ΛΑΓΓΑΔΙ

Γρήγορα, Μαῦρε, κέγυρνε ὁ ἥλιος πίσω 'στὸ βουνό,  
κ' αἱ ἡμέρες ἀπλώθηκαν οκτιὲς μέσ' ἐστὸ λαγγάδι,  
γοργὰ τῆς νύκτας πίσω μας πλακώνει τὸ σκοτάδι  
νὰ κρούσῃ πέλαγα στερεῖς, καὶ ἀπὸ μετὰ τὸν οὐρανὸ,  
γρήγορα, Μαῦρε, κέγυρνε ὁ ἥλιος πίσω 'στὸ βουνό  
κ' αἱ ἡμέρες ἀπλώθηκαν οκτιὲς μέσ' ἐστὸ λαγγάδι.  
Βάλε φωτιὰ 'ς τὰ στήθη σου 'ς τὰ πόδια σ' ἄπλωσε  
περὰ,

ἀπ' τὴν δική μου τὴν φωτιὰ, κί' ἀπ' τὸν δικό μου πόθο,  
τὸ ξέρεις, Μαῦρε μου, ἐσύ, 'ς τὰ σωθικὰ τί νηώθω,  
ἀφοῦ μαζί περάσαμε ὡς τώρα λίπη καὶ χυρὰ,  
βάλε φωτιὰ 'ς τὰ στήθη σου 'ς τὰ πόδια σ' ἄπλωσε  
περὰ  
ἀπ' τὴν δική μου τὴν φωτιὰ ἀπ' τὸν δικό μου πόθο..

K. Σ. ΓΟΥΝΑΡΗΣ

## Θ Α Ϊ Σ\*

Μυθιστόρημα ΑΝΑΤΟΛΑ ΦΡΑΝΣ. — Μετάφρασις Ν. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΔΟΥ

Όταν ήνοιξε τούς οφθαλμούς, είδε τριγύρω μοναχούς με μελανάς καλύπτρας, οι όποιοι έχον υδωρ εις τό πρόσωπόν του και άπήγγελλον έξορκισμούς. Τινές έξ αυτών έμενον έξω, φέροντες εις τās χείρας κλάδους φοινίκων.

— Διεσχίζαμεν την έρημον, ειπεν εις έξ αυτών, ήκούσαμεν κραυγās εις τόν τάφον και εισελθόντες σ' εύρομεν άναίσθητον επί του τάφου. Βεβαίως οι δαίμονες θά σέ κατέβαλον, τραπέντες έπειτα εις φυγήν όταν μάς είδον.

Έγειρων την κεφαλήν ο Παφνούτιος ήρώτησε με έξησθηνημένην φωνήν.

— Ποίοι είσθε, άδελφοί μου, και διατί κρατείτε κλάδους φοινίκων εις τās χείρας; μήπως ήλθατε πρὸς ένταφιασμόν μου;

Και του άπήντησαν:

Άγνοείς, άδελφέ μου, ότι ο πατήρ μας Άντώνιος εκατόν και πέντε ήδη έτών, είδοποιήθη περι του προσεχούς του θανάτου και κατέρχεται του θρόνου Κολζίνου εις τό όποιον έμόναζε, όπως εύλογήση τά αναριθμητά της ψυχής του τέκνα. Βαδίζομεν με φοινίκας εις προούπαντήσιν του πνευματικού μας πατρός. Άλλά σύ, άδελφέ μου, πώς άγνοείς τοιούτον μέγα γεγονός, και πώς δεν ήλθε κανείς άγγελος να σέ είδοποιήση έντός τούτου του τάφου;

Δεν είμαι φεύ! άξιος τοιούτου θαύματος, άπήντησεν ο Παφνούτιος. Και οι μόνοι συγκάτοικοί μου εινε οι δαίμονες και οι βρυκόλακες. Δέεσθε υπέρ έμου. Είμαι Παφνούτιος ο άββάς της Άντινόης, άθλιέστατος μεταξύ των δούλων του Θεού.

Εις τό όνομα του Παφνουτίου όλοι έκίνησαν τούς φοινίκας ψιθυρίζοντες επαινους και ο διμλήσας ήδη επανέλαβε με θαυμασμόν.

— Είσαι λοιπόν τώ όντι, ο άγιος εκείνος Παφνούτιος, ο περίφημος δια τās άρετάς του όστις λέγεται ότι θά έξισωθή μίαν ήμέραν και με αυτόν τόν Άντώνιον; Σύ λοιπόν, άξιοσέβαστε, απέδωσες εις τόν Θεόν την έταίραν

\* Τέλος, τὸε σελ. 360.

Θαίδα και άνελιδών επί ύψηλης στήλης ήρπάγησ από τὰ Σεραφείμ. Οι άγρυπνούντες κάτωθεν της στήλης είδον την θαυμασίαν σου άνάληψιν. Τών άγγέλων αι πτέρυγες σέ περιεκύκλων με λευκά νέφη και εκτεταμένη ή δεξιά σου ηλόγει τās κατοικίας των θνητών.

Την επαύριον, όταν ο λαός δεν σέ είδε πλέον αφήκε μακρόν γογγυσμόν πρὸς την άκρωτηριασμένην στήλην. Άλλ' ο Φλαβιανός ο μαθητής σου έδημοσίευσε τό θαύμα και σέ εγκατέστησεν εις την άρχηγίαν των μοναχών. Μονος ένας άπλους άνθρωπος, όνομαζόμενος Παύλος, ήθέλησε να άντιταχθή εις την κοινήν γνώμην και έβεβαίωσεν ότι σέ είδεν άραξόμενον από τούς διαβόλους. Ο λαός ήθελε να τόν λιθοβολήσῃ και εινε θαύμα ότι έξέφυγε τόν θάνατον.

Είμαι ο Ζώσιμος, ήγούμενος των μοναχών αυτών, τούς όποιους βλέπεις πρὸ των ποδών σου. Όπως αυτοί, γονυπετώ και έγώ εμπροσθέν σου δια να εύλογήσης μαζί τόν πατέρα μετα των τέκνων. Κατόπιν, εάν θέλῃς, θά μάς διηγηθῆς τὰ θαύματα τὰ όποία εκάμε δια σου ο Θεός.

— Μακρόν να του με έννοήσῃ δια θαυμάτων, άπήντησεν ο Παφνούτιος, ο Κύριος με έδοκίμασε δια φρικτών πειρασμών. Δεν ήρπάγην παρά των άγγέλων, αλλά είδον τείχος, σκιάς να έγείρεται πρὸ των οφθαλμών μου και να βαδίξῃ εμπροσθέν μου. Έζησα εν όνειρω διότι εκτός του θεού τό πᾶν εινε όνειρον. Όταν έταξίδευσα εις Άλεξάνδρειαν, ήκουσα εις διάστημα όλίγων ώρων πολλās όμιλίαις, και διεγνώσα ότι ή στρατιά του ψεύδους εινα αναριθμητος. Η στρατιά αύτη με κατυδιώκει και περικυκλούμαι από τὰ έίψη της.

Ο Ζώσιμος άπήντησεν.

— Γνωρίζεις, σεβάσμιε πάτερ, ότι οι άγιοι και πρὸ πάντων οι έρημίται ύφίστανται μεγάλας δοκιμασίας. Άν σὺ δεν άνελήφθῃς εις τούς ούρανούς δια χειρών Σεραφείμ, ο Θεός

θά έξετέλεσε τό θαύμα επί του όμοιώματός σου, αφού ο Φλαβιανός ο μοναχός και ο άλλος παρέστησαν μάρτυρες της άναλήψεός σου.

Ο Παφνούτιος εν τούτοις άπεράσισε να λάβῃ και αυτός την εύλογίαν του Άντωνίου.

— Άδελφέ Ζώσιμε, ειπε, δόσε μου ένα κλάδον φοινίκος και ως υπάγωμεν εις προούπαντήσιν του πατρός μας.

— Ευπρός, ειπεν ο Ζώσιμος, ή στρατιωτή ήραρχία άρμάζει εις τούς μοναχούς, οτινες εινε κατ' έξοχήν στρατιώται. Σύ και έγώ, ως ήγούμενοι, θά βαδίζομεν εμπρός και οι άλλοι θά μάς ακολουθούσιν ψάλλοντες ύμνους.

Και έξεκίνησαν ενώ ο Παφνούτιος έλεγε.

— Ο Θεός εινε μονάς διότι εκπροσωπεύει την αλήθειαν ή όποία εινε μία. Ο κόσμος εινε ποικίλος διότι εκπροσωπεύει την πλάνην. Άποφεύγετε όλα της φύσεως τὰ θεάματα και αυτά άκόμη τὰ κατ' επιφάνειαν άθώτερα. Η ποικιλία, ή όποία τὰ καθιστά ευχάριστα, εινε δείγμα της φασιλότητός των. Δια τούτο δεν δύναμαι να ίδω φυτόν πατύρου επί των κοιμώμενων υδάτων, χωρίς να αισθανθώ πέπλον μελαγχολίας επί της ψυχής μου. Πᾶν ο τι αι αισθήσεις άντιλαμβάνονται εινε πονηρόν. Ο έλάχιστος κόκκος άμμου περικλείει και ένα κίνδυνον, και κάθε πράγμα ζών, έμβάλλει εις πειρασμόν. Η γυνή αποτελεί σύνθεσιν όλων των πειρασμών, οι όποιοι εύρίσκονται έσπαυμένοι εις τόν έλαφρόν άέρα, την άνθισμένην γην και τὰ καθαρά ύδατα. Ευτυχής εκείνος όστις κατέστη βωβός, τυφλός και κωφός και όστις δεν έννοει τίποτε εκ του κόσμου, όπως δυνηθή να έννοήσῃ τόν Θεόν.

Ο Ζώσιμος σκεφθείς τούς λόγους τούτους άπήντησε.

— Πρέπει, σεβαστέ μου πάτερ, να σου έξομολογηθώ τὰ άμαρτήματά μου, αφού και σὺ μου ήνοιξες την ψυχήν σου. Τοιουτοτρόπως κατά την αποστολικήν συνήθειαν θά έξομολογήσωμεν άλλήλους. Πριν γίνω μοναχός διήγαγον ζωήν πλήρη ανομιματών. Εις την Μαδάβραν, πόλιν περίφημον δια τās έταίρας της, έξήτησα παντοειδεις έρωτας συμποσιάζων με νέους διεφθαρμένους και με αυλητρίδας.

Δεν θά ήδύνασο να φαντασθῆς μέχρι τίνος βαθμού έφθασεν ή μανία των επιθυμιών μου. Τόν τυρετόν των αισθήσεών μου έξηρέθιζον δια του οίνου και έθεωρούμην δικαίως ως ο μεγαλείτερος οينوπότης της Μαδάβρας. Ημην μολταύτα χριστιανός και διετήρουν, μεθ' όλα τ' άμαρτήματα, την πίστιν μου εις τόν έσταν-

ρωμένον Ίησούν. Αφού κατέφαγον την περιουσίαν μου εις ήδονάς και ήρησα ήδη να δοκιμάζω την πτωχείαν, έσωφρονίσθην βλέπων τόν ρωμαλεώτερον των συντρόφων μου να άσθενήσῃ από άσθένειαν φοβερών. Οι πόδες του δεν τόν υπεστήριζον πλέον, αι άνήσυχαι χείρες του ήρονούνο υπηρειαίαν. Οι θολωμένοι οφθαλμοί του εκλείοντο και εκ του λάφυγγός του έξήρχοντο φοβεροί γρυλισμοί. Βαρύτερον του σώματός του, τό πνεύμα του έξβυθίζετο εις ύπνον, διότι ο Θεός τόν ειχε μεταβάλει εις κτήνος δια να τόν τιμωρήσῃ δια την κτηνώδη τον ζωήν. Η απώλεια της περιουσίας μου μου ειχε ήδη έμπνεύση σωτηρίους σκέψεις, αλλά του φίλου μου τό παράδειγμα υπήρξε δι' έμε πολυτιμώτερον άκόμη και έπροξένησε τοιαύτην έντύπωσιν ώστε εγκατέλεψα τόν κόσμο και κατέφυγον εις την έρημον. Πρὸ εικοσαετίας ήδη απολαμβάνω άτάραχον ειρήνην. Μετέρχομαι μετα των μοναχών μου τό επάγγελμα του ύφαντου, άρχιτέκτονος, ξυλουργού και γραφέως άκόμη, μολονότι αποστρέφομαι την γραφήν και προτιμώ πάντοτε της σκέψεως την δρασιν. Αί ήμέραι μου εινα πλήρεις χαράς, αι δε νύκτες μου άπηλλαγμένοι όνειρων φρονώ δε ότι απέκτησα την χαράν του Θεού, αφ' ου ποτέ εν μέσω των μεγαλειτέρων άμαρτημάτων δεν άπώλεσα την έλπίδα.

Άκούων ταύτα ο Παφνούτιος ύψωσε πρὸς τόν ουρανόν τούς οφθαλμούς και επιμήνησεν.

— Τόν άνθρωπον αυτόν, Θεέ μου, τόν μολυσμένον από εγκλήματα, τόν μοιχόν και ιεροσύλον θεωρείς με γλυκύτητα και αποστρέφεις άπ' έμου τὰ όρματα, μολονότι τηρώ τās έντολάς σου. Πόσον εινα ή δικαιοσύνη σου σκοτεινή, ο Θεέ μου, και αι βουλαί σου άνεξιχνίαστοι.

Ο Ζώσιμος έξέτεινε τούς βραχίονας.

— Παρατήρησον, σεβαστέ πάτερ. Θα έλεγέ τις ότι τὰ δύο άκρα του όρίζοντος πλημμυρούν μελαναι σειραι μεταναστών μυρμήκων. Είνα οι άδελφοί μας, οι όποιοι βαδίζουν και αυτοί εις προούπάντησιν του Άντωνίου.

Όταν έφθασαν εις τόν τόπον της συνεντεύξεως, άπεκαλύφθη πρὸ αυτών μεγαλοπρεπές θέαμα. Αι στρατιαι των μοναχών έξετεινοντο εις τρεις σειράς, αποτελούσαι γιγάντιον ήμικύκλιον. Την πρώτην σειράν άπετέλουν οι γεροντες της έρήμου με την ράβδον εις τās χείρας, και με τās γενειάδας κρεμαμένας μέχρις εδάφους. Οι μοναχοί τούς όποιους εκυβέρνα ο Εύφραϊμ και Σεραπίων, καθώς και οι κοι-

νοβίται του Νείλου, ἀπετέλουν τὴν δευτέραν σειράν. Ὅπισθὲν τῶν ἤρχοντο οἱ ἀσκηταὶ οἱ ζῶντες εἰς μέρη ἀπομακρυσμένα. Ἄλλοι ἔφερον ἐπὶ τῶν μαυρισμένων τῶν σωμάτων ἀμορφα ῥάκη, καὶ ἄλλοι εἶχον πλεγμένας καλᾶμους ὡς μόνον ἔνδυμα. Πολλοὶ ἦσαν γυμνοὶ, ἀλλ' ὁ Θεὸς τοὺς εἶχε καλύψει μὲ δασὺ τρίχωμα, ὅμοιον μὲ ἐκεῖνο τῶν προβάτων. Ἐφερον ὄλοι πράσινον φοῖνικα εἰς τὰς χεῖρας καὶ ἐσχημάτιζον ὡς ἕνα σμαράγδινον οὐράνιον τόξον; ὅμοιοι μὲ τὰ τέγματα τῶν πιστῶν τὰ ἐνοικοῦντα τοὺς οὐρανοὺς.

Ἐβασίλευε τοιαύτη τάξις εἰς τὴν συνάθροισιν αὐτὴν, ὥστε ὁ Παφνούτιος εὗρεν ἀκόπως τοὺς μοναχοὺς τοῦ τέγματος του καὶ συγκατέλεχθη μετ' αὐτῶν ἀφοῦ ἐκάλυψε τὸ πρόσωπόν του διὰ νὰ μὴ ἀνακάλυφθῇ καὶ ταραξῆ τὴν εὐσεβῆ προσδοκίαν τῶν. Αἴφνης μεγάλη κραυγὴ ἤκούσθη.

— Ὁ ἅγιος! ἐκραύγαζον πανταχόθεν. Ἰδοὺ ὁ ἅγιος! Ἰδοὺ ὁ μέγας ἅγιος! Ἐκεῖνος, πρὸ τοῦ ὁποῖου ὁ Ἄδης ἠττήθη, ἔρχεται πρὸς ἡμᾶς! Ἰδοὺ ὁ προσφιλέστατος τοῦ Θεοῦ! ὁ μέγας Ἀντώνιος!

Ἐπειτα μεγάλη σιγὴ ἐπεκράτησε καὶ τὰ μέτωπα ἔκλιναν πρὸς τὴν ἄμμον.

Ἐκ τοῦ ὕψους ἑνὸς λόφου, ἐν τῇ ἀπειρίᾳ τῆς ἐρήμου, ὁ Ἀντώνιος ἐπροχώρει ὑποστηρίζομενος ὑπὸ τῶν προσφιλῶν του μαθητῶν Μακαρίου καὶ Ἀμαθίου. Ἐβιάδιζε μὲ βραδέα βήματα ἀλλ' ἦτο εὐθυτενὴς ἀκόμη καὶ ἐβλεπε κανεὶς ἐν αὐτῷ τὰ λείψανα ὑπερανθρώπου δυνάμεως. Ἡ λευκὴ του γενειὰς ἤπλωτο ἐπὶ τοῦ εὐρέος στήθους του καὶ τὸ λευκὸν του κρανίον ἔροισεν ἀκτίνας φωτὸς ὡς τὸ μέτωπον τοῦ Μωϋσέως. Οἱ ὀφθαλμοὶ του εἶχον ἀετοῦ βλέμμα, καὶ μειδίαμα παιδικὸν ἔλαμπεν ἐπὶ τῶν στρογγύλων παρεῖών του. Ὅπως εὐλογησὴ τὸν λαὸν του ὕψωσε τοὺς βραχίονάς του, τοὺς κορυφασμένους ἀπὸ αἰῶνα ὀλόκληρον ἀπέριον ἔργων, καὶ ἡ φωνὴ του ἀντήχησε τελευταῖον εἰς τοὺς λόγους αὐτοῦ τῆς ἀγάπης.

Ἀμέσως ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τοῦ ζῶντος αὐτοῦ τεύχεος ἀντήχησε ἡ ἁρμονία ὡς κερανοῦ βροχὴ ὁ ψαλμὸς: Εὐτυχὴς ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον.

Συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Μακάριον καὶ τὸν Ἀμαθίου, ὁ Ἀντώνιος διέτρεχε τὰς τάξεις τῶν πρεσβυτέρων, τῶν ἀναχωρητῶν καὶ τῶν κοινοβιτῶν. Ὁ ὀπτασιαστὴς αὐτός, ὅστις εἶχεν ἴδῃ οὐρανὸν καὶ κόλασιν, ὁ μοναχὸς ὅστις ἐκ τοῦ κούλωματος ἑνὸς βράχου εἶχε κυβερνήσῃ τὴν

ἐκκλησίαν, ὁ ἅγιος ὅστις εἶχε ὑποστηρίξει τὴν πίστιν τῶν μαρτύρων κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ὑψίστης δοκιμασίας, ὁ ῥήτωρ τοῦ ὁποῖου ἡ εὐγλωττία εἶχε κεραυνοβολήσῃ τὴν αἴρεσιν, ὁμίλει τρυφερῶς εἰς ἕκαστον τῶν τέκνων του, ἀπεχαιρέτα αὐτοὺς οἰκειῶς εὐρισκόμενος εἰς τὴν παραμονὴν τοῦ μακαρίου θανάτου του, τὸν ὁποῖον θάνατον ὁ Θεός, ὅστις τὸν ἠγάπα, τοῦ εἶχεν ἐπὶ τέλος ὑποσχεθῆ.

Εἰς τοὺς ἠγουμένους Ἐφραῆμ καὶ Σεραπίωνα ἔλεγε.

— Διοικεῖτε πολυάριθμα στρατεύματα καὶ εἴσθε καὶ οἱ δύο περίφημοι στρατηγοὶ. Εἰς τὸν οὐρανὸν θὰ σᾶς ἐνδύσω διὰ τοῦτο χρυσὴν πανοπλίαν καὶ ὁ ἀρχάγγελος Μιχαὴλ θὰ σᾶς ὀνομάσῃ χιλιάρχους τῶν ταγμάτων του.

Βλέπων ἔπειτα τὸν γηραιὸν Παλαίμωνα, τὸν ἀσπάζεται καὶ λέγει.

— Ἰδοὺ τὸ καλλίτερον καὶ τὸ ἠγιώτερον τῶν τέκνων μου ἡ ψυχὴ του χύνει ἀνθέων ἀρώματα ὅμοια ἐκεῖνων τῶν κυμάτων τοὺς ὁποῖους σπείρει κατ' ἔτος.

Εἰς τὸν ἀββᾶν Ζώσιμον ὁμίλησεν ὡς ἑξῆς.

— Δὲν ἀπηλπίσθης ἀπὸ τὴν θεῖαν μακροθυμίαν καὶ διὰ τοῦτο ἡ εἰρήνη τοῦ Κυρίου εὐρίσκειται ἐν σοί. Τὸ κρίνον τῆς ἀρετῆς σου ἠνθίσαν ἐπὶ τῆς κόπρου τῆς διαφθορᾶς σου.

Εἰς ὄλους ἀπέτεινε λόγους ἀλανθιάστου σοφίας.

Εἰς τοὺς πρεσβυτέρους ἔλεγε.

— Πέριξ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ ὁ ἀπόστολος εἶδε εἰκοσιτέσσαρας γέροντας καθημένους μὲ λευκοὺς χιτῶνας καὶ μὲ ἐστεμμένην τὴν κεφαλὴν.

Καὶ ἔλεγεν εἰς τοὺς νέους.

— Ἐστὲ εὐτυχεῖς. Ἀφήσατε τὴν μελαγχολίαν εἰς τοὺς εὐτυχεῖς τοῦ κόσμου τούτου.

Ἐπειθεῶρει τοιοῦτοτρόπως τὸ μέτωπον τῶν υἱικῶν στρατευμάτων, καὶ ἔσπειρε παλαιότητες. Βλέπων αὐτὸν πλησιάζοντα ὁ Παφνούτιος ἐγονυπέτησε κατατροχόμενος ἀπὸ ἐλπίδα καὶ φόβον.

— Πάτερ μου, πάτερ μου, ἐκραύγαζεν ἐν τῇ ἀγωνίᾳ του. Ἐλθέ εἰς βοήθειάν μου, πάτερ μου, διότι ἀποθνήσκω. Ἐδῶσα εἰς τὸν Θεὸν τὴν ψυχὴν τῆς Θείδος, κατήχησα τὴν κορυφὴν κίονος καὶ τὴν κρύπτῃν τάφον. Τὸ μέτωπόν μου αἰωνίως εὐρισκόμενον ἐπὶ τῆς ἄμμου ἔγινε ὁζῶδες ὡς γόνυ καμήλου. Ὁ Θεὸς μολαταῦτα ἀπεστράφη ἀπ' ἐμοῦ. Ἐδλόγησόν με, πάτερ μου, καὶ θὰ σωθῶ. Ραντιεῖς με ὑσώπῳ καὶ καθαρῶσθῆσομαι, πλυνεῖς με καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι.

Ὁ Ἀντώνιος δὲν ἀπήντα. Περιέφερε τὸ βλέμμα του, τοῦ ὁποῖου κανεὶς δὲν ἠδυνήθη νὰ ὑποστῇ τὴν λάμψιν, ἐπὶ τοῦ ἀββᾶ τῆς Ἀντινόης καὶ σταματήσας αὐτὸ ἐπὶ τοῦ Παύλου, τὸν ὁποῖον ὀνόμαζον ἀπλοῦν, ἠτένισεν αὐτὸν ἐπὶ πολὺ καὶ τῷ ἔνευσε νὰ πλησιάσῃ. Ἐπειδὴ δ' ὄλοι ἠπόρουν, διότι ὁ ἅγιος ἀπετείνετο εἰς ἄνθρωπον ἔστρημένον τῶν αἰσθησῶν του, ὁ Ἀντώνιος εἶπεν.

— Ὁ Θεὸς ἐχάρισεν εἰς αὐτὸν περισσότερα δῶρα παρὰ εἰς ὑμᾶς ὄλους. Ὑψώσον τοὺς ὀφθαλμούς, υἱέ μου Παῦλε, καὶ εἰπέ τί βλέπεις εἰς τὸν οὐρανόν.

Παῦλος ὁ ἀπλοῦς ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμούς, τὸ πρόσωπόν του ἔλαμψε καὶ ἡ γλῶσσα του ἐλύθη.

— Βλέπω εἰς τὸν οὐρανόν, εἶπε, κλίνην ἐστολισμένην διὰ χρυσοῦ καὶ πορφύρας. Τρεῖς παρθέναι ἀγρυπνοῦν πέριξ αὐτῆς ὅπως καμία ἄλλη ψυχὴ μὴ πλησιάσῃ ἐκτός: τῆς ἐκλεκτῆς διὰ τὴν ὁποίαν ἡ κλίνη αὕτη προωρισθῇ.

Νομίζων ὅτι ἡ κλίνη αὕτη ἦτο τὸ σύμβολον τῆς δόξης του, ὁ Παφνούτιος ἠχαρίσται ἤδη τὸν Θεόν. Ἄλλ' ὁ Ἀντώνιος τῷ ἔνευσε νὰ σιωπήσῃ καὶ νὰ ἀκούσῃ τὸν Ἀπλοῦν, ὅστις ἐψιθύριζεν ἐν ἐκστάσει.

— Αἱ τρεῖς παρθέναι ζοῦν, ὁμιλοῦν καὶ μοῦ λέγουν «Μία ἁγία πρόκειται νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν γῆν. Θαῖς ἡ Ἀλεξανδρινὴ ἀποθνήσκει. Ἐστρώσαμεν τὴν κλίνην τῆς δόξης τῆς, διότι εἰμεθα αἱ ἀρεταὶ τῆς, ἡ Πίστις, ὁ Φόβος καὶ ἡ Ἀγάπη.

Ὁ Ἀντώνιος ἠρώτησεν.

— Τί ἄλλο βλέπεις, καλόν μου παιδίον;

Ὁ Παῦλος ἔφερεν εἰς μάτην τὰ βλέμματά του ἐκ τοῦ ζηνὸς εἰς τὸ ναδίρ, ἐκ τῆς δύσεως εἰς τὴν ἀνατολήν, ὅταν αἴφνης οἱ ὀφθαλμοὶ του συνήτησαν τὸν ἀββᾶν τῆς Ἀντινόης.

Ἐνας ἱερὸς τρόμος ἔκαμε τὸ πρόσωπόν του τότε νὰ ὄχρησῃ, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ του ἀντικατώπτρισαν πυρίνους φλόγας.

— Βλέπω, ἐψιθύρισε, τρεῖς δαίμονας, οἱ ὁποῖοι ἐτοιμάζονται πλήρεις χαρᾶς νὰ συλλάβωσι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὁ εἰς ὁμοιάζει μὲ πύργον, ὁ ἄλλος μὲ γυναῖκα ὁ ἄλλος μὲ μάγον. Καὶ οἱ τρεῖς φέρουν χαραγμένα μὲ διάπτρον σίδηρον τὰ ὀνόματά των, ὁ πρῶτος ἐπὶ τοῦ μετώπου, ὁ ἄλλος ἐπὶ τῆς κοιλίας καὶ ὁ τρίτος ἐπὶ τοῦ στήθους. Καὶ τὰ ὀνόματα ταῦτα εἶνε Ὑπερηφάνεια, Λαγνεία καὶ Ἀμφιβολία

Εἶδον.

Ἀφοῦ ὁμίλησε τοιοῦτοτρόπως ὁ Παῦλος μὲ τοὺς ὀφθαλμούς ἐντρόμους καὶ μὲ κρημαμένα χεῖλη ἐβυθίσθη πάλιν εἰς τὴν ἀπλότητά του.

Καὶ ἐπειδὴ οἱ μοναχοὶ τῆς Ἀντινόης ἠτένιζον μετ' ἀνησυχίας τὸν Ἀντώνιον, ὁ ἅγιος τοῖς εἶπεν

— Ὁ Θεὸς μᾶς ἀνεκοίνωσε τὴν θεῖαν του ἀπόφασιν, ἃς λατρεύσομεν αὐτὸν σιωπῶντες. Καὶ παρήλαθε.

Ἐβιάδιζεν εὐλογῶν. Ὁ ἥλιος κατήλθεν εἰς τὸν ὀρίζοντα, τὸν ἐκάλυπτε μὲ δόξαν, καὶ ἡ σκιά του ὑπερμέτρως μεγεινυθεῖσα ἐκ θαύματος, ἐξευλίσκετο ὀπισθὲν του ὡς ἀτελεύτητος τάπης συμβολίζων τὴν μακρὰν ἀνάμνησιν τὴν ὁποίαν ὁ μέγας αὐτὸς ἅγιος θὰ ἐγκατέλειπεν ἐν τῷ κόσμῳ.

Ὁρθίως ἀλλὰ κεραυνοβολημένος ὁ Παφνούτιος οὔτε ἔβλεπεν, οὔτε ἤκουε πλέον τίποτε. Οἱ λόγοι οὗτοι μόνον ἐπλημύρουν τὰ ὦτα του: «ἡ Θαῖς ἀποθνήσκει». Ποτὲ δὲν τοῦ εἶχε ἔλθει τοιαύτη σκέψις. Εἴκοσι ἔτη ἠτένιζε κεφαλὴν νεκροῦ καὶ ἰδοὺ ὅτι ἡ ἰδέα τῆς ἀποσβέσεως τῶν ὀφθαλμῶν τῆς Θείδος διὰ τοῦ θανάτου τὸν κατέπληττε ἀπελπιστικῶς.

«Ἡ Θαῖς ἀποθνήσκει» Λόγος ἀκατανόητος! Ἡ Θαῖς ἀποθνήσκει!

Ὅποια φοβερὰ καὶ νέα ἔννοια εἰς τὰς τρεῖς ταύτας λέξεις! «Ἡ Θαῖς ἀποθνήσκει». Πρὸς τί τότε ὁ ἥλιος, τὰ ἀνθη, οἱ ῥυάκες καὶ ἡ δημιουργία ὅλη; «Ἡ Θαῖς ἀποθνήσκει». Πρὸς τί τὸ σύμπαν; Καὶ αἴφνης ἀνεπήδησε: «Νὰ τὴν ἐπανιδῶ, νὰ τὴν ἴδω ἀκόμη». Καὶ ἤρχισε νὰ τρέχῃ. Δὲν ἐγνώριζε οὔτε ποῦ εὐρίσκειται, οὔτε ποῦ ἐπῆγαινε, ἀλλὰ τὸ ἐναστικὸν τὸν ὠδήγει ἀλανθιάστως καὶ ἐβιάδιζεν εὐθὺς πρὸς τὸν Νεῖλον. Σμῆνος ἰστίων ἐπλημμύρει τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ. Ἐπήδησε ἐπὶ πλοιαρίου ὀδηγουμένου ὑπὸ Νουβίων καὶ ἐξηπλωμένος εἰς τὴν πρόφραν, μὲ τοὺς ὀφθαλμούς κατατρούγοντας τὸ ἄπειρον, ἐφώνησε μὲ πόνον καὶ λύσσαν.

— Πόσον ἤμην τρελλὸς νὰ μὴν ἀπολαύσω τὴν Θαῖδα, ἐν ὅσῳ ἀκόμη ἦτο καιρὸς. Πόσον ἤμην τρελλὸς νὰ νομίζω ὅτι ὑπῆρχεν εἰς τὸν κόσμον ἄλλο πρᾶγμα ἐκτὸς αὐτῆς! Ὅποια παραφρόνησις! Ἐσκεπτόμην τὸν Θεόν, τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς μου, τὴν αἰώνιον ζωὴν ὡς ἐάν ὅλα αὐτὰ ἐσήμαινον τίποτε, ὅταν ἔβλεπε κανεὶς τὴν Θαῖδα. Πῶς λοιπὸν δὲν ἠσθάνθην ὅτι μακαρία αἰωνιότης ὑπῆρχε εἰς ἐν καὶ μόνον φιλίμα τῆς γυναίκος αὐτῆς, καὶ ὅτι ἄνευ αὐτῆς ἡ ζωὴ δὲν εἶχε σημασίαν, καὶ ἦτο ἐν

κακὸν ὄνειρον! Ὁ ἡλίθιος! τὴν εἶδες καὶ ἐπεθύμησες τὰ ἀγαθὰ τοῦ ἄλλου κόσμου. Ὁ δειλὲ! τὴν εἶδες καὶ ἐφοβήθης τὸν Θεόν. Τί εἶνε ὁ Θεὸς καὶ τί εἶνε ὁ οὐρανός! καὶ τί δύνανται νὰ σοῦ προσφέρουν τὸ ὅποιον νὰ ἀξίωσιν καὶ τὸ ἐλάχιστον μόνον ἐκείνου τὸ ὅποιον αὐτὴ θὰ σοῦ ἔδιδε. Ὁ ἀξιοθρήνητε, παράφρων! οὕτω ἀνεζητεῖς τὴν θείαν ἀγαθότητα ἔξω τῶν χειλέων τῆς Θεῆδος! Ποία χεῖρ σοῦ ἔκλειε τοὺς ὀφθαλμούς; Κατηραμένος ἐκείνος ὅστις σὲ ἀπετύφλωσε. Ἡδύνασο νὰ ἀγοράσῃς μὲ τὸν κολασμὸν σου, μίαν στιγμὴν τῆς ἀγάπης τῆς καὶ δὲν τὸ ἔπραξες. Σοῦ ἦνοιγε τοὺς βραχιόνάς τῆς τοῖς πλασμένους ἀπὸ τὴν σάρκα καὶ τὰ ἀρώματα τῶν ἀνθέων καὶ δὲν ἐβυθίσθης εἰς τὰς ἀρήτους γοητεῖσεις τοῦ ἡμικαλυμμένου στήθους τῆς. Ἦκουσες τὴν ζηλότυπον φωνὴν ἢ ὅποια σὲ διέτασσε νὰ ἀπέχῃς. Σὲ ἠπάτησαν, γελοῖτε! ὦ λύπη! ὦ τύψις! ὦ ἀπελπισία! Νὰ μὴ δύναται κανεὶς νὰ συναποφέρῃ εἰς τὴν κόλασιν τὴν ἀνάμνησιν τῆς ἀληθινοῦ ὥρας καὶ νὰ ἀνακαίξῃ πρὸς τὸν Θεόν: „Καῦσον τὴν σάρκα μου, ἀποξήρανον ὄλον τὸ αἷμα τῶν φλεβῶν μου, θραῦσον τὰ ὀστέα μου, ἀλλὰ δὲν θὰ δυνηθῆς ποτε νὰ μοῦ ἀφαιρέσῃς ἀνάμνησιν ἢ ὅποια μὲ δροσίζει καὶ μὲ ἀρωματίζει εἰς αἰῶνας αἰῶνων!....

Ἡ Θεῆς ἀποθνήσκει! Θεέ, ἂν ἐγνωρίζεις πῶς ἀδιαφορῶ διὰ τὴν κόλασιν σου! Ἡ Θεῆς ἀποθνήσκει καὶ δὲν θὰ γένη ποτε ἰδική μου, ποτέ! ποτέ!

Καὶ ἐνῶ ἡ λέμβος ἠκολούθει τὸ γοργὸν ρεῦμα, ἔμεινε ἡμέρας δλοκλήρους πρηγῆς ἐπανάλαμβάνων.

— Ποτέ! ποτέ! ποτέ!

Ἐπειτα, ἀναλογιζόμενος ὅτι ἡ Θεῆς εἶχε παραδοθῆ εἰς ἄλλους παρὰ εἰς αὐτόν, ὅτι εἶχε σκορπίσει εἰς τὸν κόσμον κύματα ἀγάπης καὶ ὅτι αὐτὸς δὲν εἶχε κἄν ἐμβάψει τὰ χεῖλη του, ἠγείρετο ὀρθῆς, ἄγχιος καὶ ἐφώναζεν ἀπὸ πόνον. Μὲ τοὺς ὄνυχας ἐξέσχισε τὸ στήθος του καὶ ἔδακνε τὴν σάρκα τῶν βραχιόνων του.

Καὶ ἐσκέπτετο.

— Ἄν ἡδυνάμην τουλάχιστον νὰ φονεύσω ὅλους ὅσους ἠγάπησα.

Ἡ ἰδέα ὄλων αὐτῶν τῶν φόνων τὸν ἐπλημύρει ἀπὸ γλυκεῖαν παραφορᾶν. Ἐσκέπτετο νὰ φονεύσῃ τὸν Νικίαν βραδέως, βαθυμυθόν, ἀτενίζων αὐτὸν εἰς τὸ βάθος τῶν ὀφθαλμῶν. Ἐπειτα ἡ μανία του κατέπιπεν αἰφνιδίως καὶ ἔκλειε καὶ ὠλόλυζε καθιστάμενος ἥπιος καὶ γλυκός. Μία τρυφερότης ἀγνωστος ἐμάλασσε τὴν

ψυχὴν του καὶ τοῦ ἤρχετο ἢ ἐπιθυμία νὰ ριφθῆ εἰς τὸν λαίμῶν τοῦ παιδικοῦ του φίλου καὶ νὰ τοῦ εἴπῃ: Σὲ ἀγαπῶ Νικία, διότι τὴν ἠγάπησες. Ὁμίλησόν μου περὶ αὐτῆς, εἰπέ μου τί σοῦ ἔλεγε. Καὶ τοῦ διεπέρα τὴν καρδίαν ὡς σιδήρος ἢ φράσις αὐτῆ: «Ἡ Θεῆς ἀποθνήσκει».

— Ἡμερήσιον φῶς καὶ σεῖς σκιαὶ ἀργυραὶ τῆς νυκτός, ἀστέρες, οὐρανοί, δένδρα μὲ τρεμούσας κορυφάς, ἄγρια θηρία, ζῶα κατοικίδια, ψυχὴ ἀγωνιώδης τῶν ἀνθρώπων, δὲν ἀκοῦτε; «Ἡ Θεῆς ἀποθνήσκει». Αὐγαὶ καὶ πνοαὶ καὶ ἀρώματα, ἐξαφανισθῆτε, ἐκλείψατε, σήματα καὶ ἰδέαι τοῦ σύμπαντος. «Ἡ Θεῆς ἀποθνήσκει». Αὐτὴ ἀπετέλει τὴν καλλονὴν τοῦ σύμπαντος, καὶ πᾶν τὸ πλησιάζον αὐτὴν ἐκοσμεῖτο ἀπὸ τὰς ἀντανακλάσεις τῆς χάριτός τῆς. Πόσον ἦτο συμπαθῆς ὁ γέρον ἐκείνος καὶ οἱ σοφοὶ οἱ ὅποιοι ἐκάθητο πλησίον τῆς εἰς τὸ συμπόσιον τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ πόσον ἀρμονικοὶ ἦσαν οἱ λόγοι των. Ἐνα σμήνος ἀπὸ μορφῶν γελαστὰς ἐπλανᾶτο εἰς τὰ χεῖλη των καὶ τὰς σκέψεις των ὅλας ἐμύρωνε ἢ ἡδονή. Καὶ ἐπειδὴ ἢ πνοὴ τῆς Θεῆδος ἦτο ἐπ' αὐτῶν, πᾶν ὅτι ἔλεγον ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἀγάπην, καλλονὴν καὶ ἀληθειαν. Γοητευτικὴ ἢ ἀσέβεια προσέδιδε τὴν χάριν τῆς εἰς ὄλους τοὺς λόγους των, καὶ τοὺς ἔκαμε νὰ ἐκφράζον εὐχερῶς πᾶν ἀνθρώπινον μεγαλεῖον.

Καὶ ὅλα αὐτὰ εἶνε φεῦ! ἐν ὄνειρον. Ἡ Θεῆς ἀποθνήσκει. Ὁ! θὰ ἀποθάνω ἐκ τοῦ θανάτου τῆς! Ἀλλὰ δύνασαι τάχα νὰ ἀποθάνῃς, ἔμβρουον ἀποξηραμένον, βρέφος πλέον εἰς τὴν χολὴν καὶ τὰ ἄγωνα δάκρυα, ἄθλιον ἐκβόλιον τὸ ὅποιον νομίζεις ὅτι θὰ γενηθῆς τὸν θάνατον, ἀφ' οὗ δὲν ἐγνωρίζεις τὴν ζωὴν! Ἀρκεῖ τουλάχιστον νὰ ὑπάρχῃ Θεὸς ὥστε νὰ μὲ κολάσῃ. Τὸ ἐλπίζω καὶ τὸ θέλω, μισητὲ Θεέ, ἀκούεις; Βύθισόν με εἰς τὴν κόλασιν. Πρέπει νὰ ὑπάρχῃ μία αἰωνία κόλασις ὥστε νὰ ἐξαντλήσω εἰς αὐτήν, τὴν αἰωνιότητα τῆς λήθης ἢ ὅποια εὐρίσκειται ἐν ἐμοί.

Ἡ Ἀλβίνα ἐδέχθη περὶ τὸ λυκαυγὲς τὸν ἀββᾶν τῆς Ἀντιόχης ἔμπροσθεν τῶν κελιῶν.

— Καλῶς ἡλθες εἰς τὰ θυσιαστήρια τῆς εἰρήνης, ἀξιοσέβαστε πάτερ, ἀφοῦ βεβαίως ἔρχεσαι διὰ νὰ εὐλογήσῃς τὴν ἀγίαν, τὴν ὅποιαν μᾶς ἔδωκες. Γνωρίζεις ὅτι ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἀπειρῷ ἀγαθότητί του τὴν καλεῖ πλησίον του. Πῶς εἶνε ἄλλως τε δυνατόν νὰ ἀγνοῆς εἰδήσιν τὴν ὀ-

ποιαν οἱ ἄγγελοι διαλαλοῦν ἀπὸ ἔρημον εἰς ἔρημον; Ἀληθῶς ἢ Θεῆς ἐγγίζει εἰς τὸ μακάριον τέλος τῆς, καὶ πρέπει δι' ὀλίγων νὰ σὲ πληροφορήσω περὶ τῆς διαγωγῆς τῆς, τὴν ὅποιαν ἐπέδειξε μεταξὺ ἡμῶν. Μετὰ τὴν ἀναχώρησίν σου ἔμεινε κλεισμένη ἐν τῷ κελίῳ τὸ ὅποιον εἶχες σφραγίσῃ καὶ ἐγὼ τῆς ἀπέστειλα μὲ τὴν τροφήν τῆς καὶ ἓνα αὐτὸν ὁμοιοπαῖζον αἰ νεάνιδες τοῦ ἐπαγγέλματός τῆς. Ἐπραξα τοῦτο ὅπως τὴν ἐμποδίσω νὰ μελαγχολήσῃ καὶ ὅπως τὴν βοηθήσω νὰ ἐπιδείξῃ τόσον τάλαντον καὶ χάριν ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ ὅσον καὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων. Ἐπραξα φρονίμως, ἀφοῦ ἢ Θεῆς καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξέμεινε τὸν Θεὸν διὰ τοῦ αὐλοῦ τῆς καὶ αἰ παρθένοι προσελκόμενα ἀπὸ τοὺς ὕμνους τοῦ ἀοράτου τούτου ὄργάνου, ἔλεγον: „Ἀκούομεν τὴν ἀηδόνα τῶν οὐρανόων πεδιάδων, καὶ τὸν θνήσκοντα κύκνον τοῦ ἐστραυρωμένου Ἰησοῦ“.

Τοιοῦτοτρόπως ἢ Θεῆς ἐξετέλει τὴν μετάνοιαν τῆς ὅταν μετὰ ἐξήκοντα ἡμέρας ἢ θύρα αἴφνης τὴν ὅποιαν εἶχες σφραγίσῃ ἠνεώχθη ἀφ' ἑαυτῆς καὶ ἢ ἐξ ἀργίλου σφραγίς ἐθραύσθη ἀφ' ἑαυτῆς χωρὶς ἀνθρωπίνης χεῖρ νὰ τὴν ἐγγίσῃ. Ἐκ τοῦ θαύματος αὐτοῦ ἐνόησα ὅτι ἢ δοκιμασία τὴν ὅποιαν τῆς εἶχες ἐπιβάλλει ἔληγε καὶ ὅτι ὁ Θεὸς συνεχῶς εἰς τὴν αὐλητρίδα τὰ παραπτώματά τῆς. Ἐκτοτε συνεμερίσθη καὶ αὐτὴ τὴν ζωὴν τῶν ἄλλων θυγατέρων μου, ἐργαζομένη καὶ προσενοχόμενη ὡς αὐταί, καὶ τὰς ἐπαραδειγματίζεν ὅλας διὰ τῆς μετριοφροσύνης τῶν λόγων καὶ τῶν κινήσεων τῆς καὶ ἐφαίνετο μεταξὺ των ὡς αὐτὸ τὸ ἀγαλμα τῆς αἰδοῦς.

Κάποτε ἐφαίνετο μελαγχολικὴ ἀλλὰ τὰ νέφη παρήρχοντο. Ὅταν εἶδον ὅτι εἶχε προσκολληθῆ εἰς τὸν Θεὸν διὰ τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς ἀγάπης, δὲν ἐδίστασα νὰ χρησιμοποιήσω τὴν τέχνην τῆς καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν καλλονὴν τῆς εἰς παραδειγματισμὸν τῶν ἀδελφῶν τῆς. Τὴν παρεκάλεσα λοιπὸν νὰ παριστᾶν ἐνώπιόν μας τὰ κατορθώματα τῶν ἰσχυρῶν γυναικῶν καὶ τῶν σοφῶν παρθένων τῆς Γραφῆς Ὅπως ἐμμεῖτο τὴν Ἐσθῆρ, τὴν Δεβώραν, τὴν Ἰουδήθ, τὴν Μαρίαν, ἀδελφὴν τοῦ Λαζάρου καὶ Μαρίαν τὴν μητέρα τοῦ Ἰησοῦ. Ἐνοῶ, σεβαστέ μου πάτερ, ὅτι ἢ ἀσθηρότης σας ταράσσεται εἰς τὴν ἰδέαν τῶν θεαμάτων τούτων. Θὰ ἐσυγκινεῖσθε καὶ σεῖς ὁ ἴδιος ἂν τὴν ἐβλέπατε εἰς τὰς εὐσεβεῖς αὐτὰς σκηνάς,

χύνουσαν ἀληθῆ δάκρυα καὶ τείνουσαν ὡς κλάδους φοινίκων τοὺς βραχιόνας εἰς τὸν οὐρανόν. Διευθίνα πρὸ πολλοῦ γυναίκας καὶ ἔχω ὡς ἀρχὴν νὰ μὴ ἐναντιοῦμαι εἰς τὰς κλίσεις των. Ὅλοι οἱ σπόροι δὲν δίδουν τὰ αὐτὰ ἄνθη. Ὅλαι αἱ ψυχαὶ δὲν ἀγιάζονται διὰ τῶν αὐτῶν μέσων. Ἄλλως τε πρέπει κανεὶς νὰ ἀναλογισθῆ ὅτι ἢ Θεῆς ἐδόθη εἰς τὸν Θεόν, ὡραία ἀκόμη, καὶ ὅτι τοιαύτη θυσία, ἂν ὄχι μοναδική, τουλάχιστον εἶνε σπανία.... Ἡ καλλονὴ τῆς αὐτῆ, τὸ φυσικὸν αὐτὸ ἔνδυμα, δὲν τὴν ἐγκατέλειπε ἀκόμη μεθ' ὄλον τὸν τρίμηνον πυρετὸν ἐκ τοῦ ὁποίου θνήσκει. Καθ' ὅλην τὴν ἀσθένειαν ἐξήτει νὰ βλέπῃ τὸν οὐρανόν καὶ διέτασσε κάθε πρωΐαν, νὰ τὴν μεταφέρουν εἰς τὴν αὐλὴν πλησίον τοῦ φρέατος. ὑπὸ τὴν παλαιὰν σκυῆν, ὑπὸ τὴν ὅποιαν αἰ ἡγουμένισαι τοῦ μοναστηρίου συνειθίζον νὰ συνέρχωνται. Θὰ τὴν εὖρης ἐκεῖ, σεβαστέ μου πάτερ, ἀλλὰ σπεῦσον διότι ὁ Θεὸς τὴν καλεῖ, καὶ τὴν ἐσπεράν ταύτην ἐν σουδάριον θὰ καλύψῃ τὸ πρόσωπον, τὸ ὅποιον ὁ Θεὸς ἐποίησε πρὸς σκάνδαλον καὶ μετάνοιαν τοῦ κόσμου.

Ὁ Παφνούτιος ἠκολούθησε τὴν Ἀλβίαν εἰς τὴν αὐλὴν τὴν πλημμυρομένην ἀπὸ τὸ πρωϊνὸν φῶς. Κατὰ μῆκος τῶν στεγῶν αἰ περισσότερα ἐσχημάτιζον σειρὰν μαργαριτῶν. Ἐπί τινος κλίνης, εἰς τὴν σκιάν τῆς σκυῆς, ἢ Θεῆς ἀνεπαύετο ὅλη λευκὴ μὲ τοὺς βραχιόνας ἐστραυρωμένους. Ὀρθῆαι εἰς τὸ πλευρόν τῆς αἰ πεπλοφόροι γυναῖκες ἀνεγίνωσκον τὰς ἐπιθνατίους προσευχάς.

— Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου καὶ κατὰ τὸ πλήθος τῶν οἰκτιρῶν σου ἐξάλειψον τὰ ἀνομήματά μου.

Τὴν ἐκάλεσε.

— Θεῆς!

Ἐκείνη ὕψωσε τὰ βλέφαρα καὶ ἔστρεψε τοὺς λευκοὺς βολβούς τῶν ὀφθαλμῶν τῆς πρὸς τὸ μέρος τῆς φωνῆς. Ἡ Ἀλβίνα ἔκαμε νεῦμα εἰς τὰς πεπλοφόρους νὰ ἀπομακρυνθῶσιν ὀλίγα βήματα.

Θεῆς, ἐπανελάβεν ὁ μοναχός.

Ἐκείνη ὕψωσε τὴν κεφαλὴν. Δεπτὴ πνοὴ ἐξῆλθε τῶν χειλέων τῆς.

— Σὺ εἶσαι, πάτερ μου; Ἐνθυμεῖσαι τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς καὶ τοὺς καρπούς τῶν φοινίκων τοὺς ὁποίους ἐδρέψαμεν;... Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐγεννήθη εἰς τὴν ἀγάπην.... εἰς τὴν ζωὴν.

Ἐσιώπησε καὶ ἄφησε τὴν κεφαλὴν τῆς νὰ πέσῃ.

Ὁ θάνατος ἐξετείνεται ἐπ' αὐτῆς, καὶ ὁ ἰδρὼς τῆς ἀγωνίας ἔσφαξε τὸ μέτωπόν της. Ρηγνύουσα τὴν σιωπὴν μίᾳ χειρὶ ἔψαξε τὴν κλαυθμηρὰν φωνήν της. Ἐπειτα οἱ λυγμοὶ τοῦ μοναχοῦ ἀνεμίχθησαν μετὰ τὴν ψαλμοδίαν τῶν παρθένων.

Αἶφνης ἡ Θαῖς ὠρθώθη ἐπὶ τῆς κλίνης της. Οἱ ὀφθαλμοὶ της, ὅμοιοι μετὰ τῆς ἠνοιχθῆσαν ὑπερμεγέθεις καὶ μετὰ τεταμένους πρὸς τοὺς ἀποτάτους λόφους τοὺς βραχιόνας, εἶπε μετὰ φωνὴν δροσεράν.

— Ἴδού τὰ ῥόδα τῆς αὐγῆς.

Οἱ ὀφθαλμοὶ της ἀνέλαμψαν καὶ λεπτὴ φλόξ ἐχρωμάτισε τὰς παρειὰς της. Ἀνέζη γλυκυτέρα καὶ ὠραιότερα παρὰ ποτέ. Γονυπετῆς ὁ Παφνούτιος τὴν ἔσφιξε εἰς τοὺς μελανοὺς βραχιόνας του.

— Μὴν ἀποθήκη, ἀνέκραξε μετὰ φωνὴν παράδοξον, τὴν ὁποίαν οὐδὲ αὐτὸς δὲν ἀνεγνώριζε. Σὲ ἀγαπῶ, μὴν ἀποθήκη, σὲ ἀγαπῶ, ἀκουσὸν με, Θαῖς μου. Σὲ ἠπάτησα ὑπὲρ ἑνασ ἄθλιος τρελλός. Ὁ Θεός, ὁ οὐρανός, ὅλα αὐτὰ δὲν εἶνε τίποτε. Μόνον ἡ ζωὴ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἡ ἀγάπη τῶν ὄντων εἶνε ἀληθῆ. Σὲ ἀγαπῶ, μὴν ἀποθήκη, εἶσε πάρα πολὺ πολύτιμος. Ἐλθέ, ἄς φύγωμεν, ἄς φύγωμεν, θὰ σὲ φέρω μακρὰν ἐπὶ τῶν βραχιόνων μου. Ἐλθέ, ἄς ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, ἀκουσὸν με, φιλήτη μου καὶ εἶπέ: „Θὰ ζήσω, θέλω νὰ ζήσω“. Θαῖς, Θαῖς, ἐγέρθητι.

Ἐκεῖνη δὲν τὸν ἤκουε. Αἱ κόραι τῶν ὀφθαλμῶν της ἔπλεον εἰς τὸ ἄπειρον.

## ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

**ΑΠΟ ΤΗΝ ΒΟΗΝ.** — Ἐχω φανατικὴν ἀντιπάθειαν πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος εἶνε ψεύτης εἰς τὰ φερόσιμά του. Περισσότεραν πρὸς τοὺς ἄλλους οἱ ὁποῖοι τὸν ἀνέχονται. Αὐτοὶ εἶνε λόγοι νὰ μισῇ κανεὶς τὸν νεοέλληνα ὁ ὁποῖος ἐφορᾷ τὴν 25 Μαρτίου, ὅπως τὴν ἐφορᾷ—νὰ μισῇ ἕνα ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος λέγει ψεύματα καὶ ὁ ὁποῖος ἀνέχεται νὰ ἀκούη βομβοῦσαν γύρω του μίαν ἐθνικὴν ψευτιά.

Καὶ ἐπιθύριζε.

— Ὁ οὐρανός ἀνοίγεται. Βλέπω τὸν ἄγγελον, τοὺς προφήτας καὶ τοὺς ἁγίους.... Μεταξὺ αὐτῶν εὐρίσκεται καὶ ὁ καλὸς Θεόδωρος μετὰ τὰς χεῖρας πλήρεις ἀνθέων. Μοῦ προσμειδᾷ καὶ μετὰ κράζει. Δύο Σεραφεῖμ ἔρχονται πρὸς ἐμέ. Πλησιάζουν.... Πόσον εἶνε ὠραία.... Βλέπω τὸν Θεόν.

Ἐξέβαλε στεναγμὸν εὐφροσύνης καὶ ἡ κεφαλὴ της ἔπεσεν ἀδρανῆ ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου. Ἡ Θαῖς ἦτο νεκρά.

Εἰς ἕνα ἀηλιτισμένον ἐναγκαλισμὸν ὁ Παφνούτιος τὴν κατέρωγε μετὰ ἐπιθυμίαν, μετὰ λύσαν καὶ μετὰ ἔρωτα.

Ἡ Ἀλβίνα ἀνέκραξε.

— Φύγε, κατηραμένε!

Καὶ ἔφανσεν ἠπίως διὰ τῶν δακτύλων της τὰ βλέφαρα τῆς νεκρᾶς. Ὁ Παφνούτιος ὠπισθοχώρησε μετὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς καιομένους ὑπὸ φλογῶν, αἰσθανόμενος τὴν γῆν νὰ ἀνοίγεται ὑπὸ τὰ βήματά του.

Αἱ παρθένοι ἐτόνιζον τὸν ὕμνον τοῦ Ζαχαρία.

— Εὐλογητὸς ὁ Κύριος, ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραήλ.

Αἶφνης ἡ φωνὴ τῶν κατεπνίγη. Ἴδουσαι τὸ πρόσωπον τοῦ μοναχοῦ, ἔφευγον τρομαγμέναι καὶ κράζουσαι.

— Ἐνας βρυκόλακας! Ἐνας βρυκόλακας!

Εἶχε καταστῆ τὸσον ἀπαισίος, ὥστε φέρων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ προσώπου, ἔφανσε τὴν ἀσχημίαν του!

Ἴδού ἕνας ἄνθρωπος εἰς τὸ βῆμα. Τί εἶνε; Ρήτωρ ἐκφωνῶν τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας. Αἰσθάνεται ἐκεῖνο ποῦ λέγει; Ὅχι. Αἰσθάνονται οἱ ἀκούοντες τίποτε βαθύτερον; Ὅχι. Ὁ Σοπεργάουερ εἶπεν ὅτι ἡ ζωὴ εἶνε μία κωμῆδία, τῆς ὁποίας τὴν λύσιν δὲν ἐπιθυμοῦν οἱ ἄνθρωποι καὶ διὰ τοῦτο δὲν συμφωνοῦν ποτε νὰ αὐτοκτονήσουν ὅλοι μαζί. Ἀπαράλακτα καὶ ὁ πανηγυρισμὸς τῆς 25 Μαρτίου εἶνε, ἂν ὄχι τίποτε ἄλλο, μία συνθήκη τοῦλά-

χιστον, τὴν ὁποίαν δὲν θέλομεν ἡμεῖς νὰ ἀνατρέψωμεν, καὶ διὰ τοῦτο δὲν συμφωνοῦν ποτε οἱ νεοέλληνες νὰ σιωπήσουν αὐτὴν τὴν ἡμέραν.

Εἶδα ἕνα χαρτοφάναρον τὸ ὁποῖον ἔκαψε καὶ ἔκαίετο μετὰ τὸ τέλος τῆς χριστιανῆς λαμπροφωρίας. Αὐτὴ ἡ μικρὰ πυρκαϊὰ ἐσήμαινε τὴν λήξιν μιᾶς φασαρίας. Καὶ ἐκεῖνος ποῦ ἐκράτει τὸ χαρτοφάναρον ἐφαίνετο εὐχαριστημένος διὰ τὸ πυροτέχνημα. Ὁ ἄνθρωπος εἶχε τὴν γνώμην ὅτι ὁ ἐφορτασμός τῆς χαρτίνης λαμπρόδος ἔληξεν, ὅπως ἔληξε καὶ ὁ προορισμὸς μιᾶς ἄλλης λαμπρόδος, ἐπίσης χαρτίνης, ἡ ὁποία εἶχε ἀνάψει μέσα του τὸ πρῶτὸ τῆς 25 Μαρτίου διὰ νὰ σβύσῃ τὸ βράδυ.

Ἐὰν σωρεῖσωμεν τοὺς λόγους ποῦ ἐξεφωνήθησαν αὐτὴν τὴν ἡμέραν! Ἐὰν τοὺς βάλομεν τὸν ἕνα ἀπάνω εἰς τὸν ἄλλον! Τί θὰ γίνῃ; Ἐνας τύμβος ἀπὸ λέξεις. Ὁ ῥήτωρ εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν εἶνε ὁ ἐθνικός ποιητὴς τῶν λαῶν, ὅταν λέγῃ τὴν ἀλήθειαν. Ὅταν λέγῃ μόνον ὕμνους, δηλαδὴ ψεύματα, εἶνε ἀπλοῦστατα μία τενεκεδένια χοάνη ἐφαρμοζομένη εἰς κάθε φωνογράφον τοῦ δρόμου. Καὶ φαντάζομαι μίαν συμφορὰν διὰ τοὺς ῥήτορας—μίαν εὐεργεσίαν διὰ τὸν λαόν. Ἐὰν ἦτο δυνατόν νὰ ἀπαγορευθῆ ἡ χρῆσις τῶν λέξεων «παλιγενεσία», «μεγαλοργήματα», «πατέρες», «δόξα», «βάρβαροι». Ἐὰν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ αὐτό, οἱ ῥήτορες μας δὲν θὰ ἠμποροῦσαν νὰ ὀμιλήσουν, ἐλλείψει λέξεων.

Καὶ δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος νὰ ἐγγίσῃ τὸ βάθος αὐτοῦ τοῦ γεγονότος τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται ἐλληνικὴ ἐπανάστασις. Καὶ δὲν ἀκούεται ῥήτωρ νὰ κρίνῃ τοὺς ἄνδρας τοῦ 21 ὡς ἄνθρωπους. Δὲν σκέπτονται ὅτι ὅσον χαμηλότερα τοὺς καταβάσων, τὸσον πλέον τιτάνες θὰ ἀναδειχθοῦν. Διὰ νὰ τοὺς παριστάνουν ὡς θεότητες καὶ ὄχι ὡς ἄνθρωπους ἀπὸ πηλὸν καὶ αὐτοῖς, κατήντησε νὰ μὴν τοὺς ἐννοοῦν οἱ σημερινοὶ παρὰ μόνον ὡς ὑπερανθρώπινους δυνάμεις. Ἐνῶ ἦσαν ἄνθρωποι ἀπλοῦστατα ἀνώτεροί μας. Τὸ πῶς ἦσαν ἀνώτεροί μας, αὐτὸ εἶνε ἄγνωστον εἰς τοὺς ῥήτορας καὶ ἀκατόρθωτον νὰ τὸ εἰποῦν. Ἐνῶ αὐτὸ εἶνε τὸ μέγαλον.

Ποιοὶ θὰ κάμουν ὥστε ὁ λαὸς νὰ γνωρίσῃ πλησιέστερα τοὺς πατέρας του; Αὐτὸ εἶνε ζήτημα βιβλίου; Σχολείου; Ρητορικῆς; Δὲν ἔξεύρω. Ἄλλ' ἂν εἶνε ἱστορία ποῦ πρέπει νὰ σταλάξουν τὰ πορίσματά της εἰς τὰ βάθη τῆς ἐλληνικῆς ψυχῆς. εἶνε ἡ ἱστορία τοῦ 21. Καὶ αὐτὸ θὰ γίνῃ ἅμα σφάζομεν εἰς μίαν νύκτα τοῦ ἁγίου Βαρθολομαίου ὅλους τοὺς ῥήτορας τῆς 25 Μαρτίου.

Διαπρεπῆς συμπολίτης μας ἐδέχθη πέρυσιν εἰς τὸ σπίτι του τὴν ἐπίσκεψιν μιᾶς ἐπιτροπῆς.

— Τί θέλετε;

— Νὰ ὀμιλήσετε εἰς τὸ σωματεῖόν μας μεθαύριον τὴν 25 Μαρτίου.

— Τὸ θεωρεῖτε εὐκόλον;

— Βεβαίως, ἅμα θελήσετε.

— Καὶ τί νὰ εἰπῶ;

— Τὰ συνήθη. Νὰ παραστήσετε εἰς τοὺς σημερινούς τὸ ἔργον τῶν πατέρων των.

— Εὐχαρίστως ἔρχομαι, ἀλλὰ σὰς εἰδοποιῶ ὅτι θὰ ὑβρίσω τοὺς σημερινούς.

Ἡ ἐπιτροπὴ ἀπεχώρησε.

Βλέπει κανεὶς κάποτε τὸσον σπαρακτικὰς ἀντιθέσεις! Εἰς τὸ τραῦ δύο ἐπιβάται ἐρητόρευον—συνωμίουν δηλαδὴ ἀλλὰ οἱ Ἕλληνες ῥητορεύουν καὶ ὅταν συνομιλοῦν—περὶ τῆς ἐπαναστάσεως.

Μία τρέμουσα ράβδος ἀπὸ τὸν δρόμον εἰσοδοίησε τὸ τραῦ νὰ σταθῇ. Ἐστάθη καὶ εἰσῆλθεν ἕνας γέρον μολίς συρόμενος. Ἦτο ὁ μόνος ζῶν εἰς τὰς Ἀθήνας ἀγωνιστὴς τῆς ἐπαναστάσεως. Οἱ δύο Ἕλληνες ἐξηκολούθουν νὰ ῥητορεύουν.

Καὶ ὁ ἄνθρωπος ποῦ ἐπολέμησε, ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ἔπραξε, ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ ἀκούῃ τὴν ῥητορικὴν τῶν ἐλευθέρων.

Εὐτυχῶς τὸ τραῦ ἔκαμνε θόρυβον, εὐτυχῶς ὁ ἀγωνιστὴς εἶνε τὸσον γηραιός, ὥστε ὑποθέτω ὅτι δὲν εἶχε τὸ δυστύχημα νὰ ἀκούσῃ τίποτε.

Ὁ ταμποῦρα, ὦ λόγοι, καὶ ὦ κρότοι! Ὁ ἐξωτερισμὸς, ὦ πειθαρχία εἰς τὴν συνθήκην!

Ἄλλ' ὦ συνειδήσις, ποῦ εἶσαι;

# ΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ

## ΤΟΥ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Οι διαγωνισμοί ανέκαθεν, πρωτοστατούντος του Λαοσανείου, δέν μās εσυνείθισαν ούτε εις καταπλήσσοντα ούτε εις θαυμάσια αποτελέσματα. Το ποσόν πάντοτε είνε άφθονον, ή συγκομιδή γενναία αλλά ή ποιότης μερικώς μόνον καλή.

Αυτό συνέβη, όπως ήτο επόμ ενον, και εις τόν Φωτογραφικόν Διαγωνισμόν τών „Παναθηναίων“. Απεδείχθη και τώρα εκείνο το όποιον ελέγαμεν άλλοτε περι φωτογραφίας, ότι πολλοί είνε οι κλητοί της τέχνης του Δαγούερν εις την Ελλάδα, όλιγοι όμως οι έλεγκτοί. Βλέπομεν μίαν κίνησην φωτογραφικήν άλλ' ανεμένμεν και μάλλον καλλιτεχνικήν κίνησην.

Εστάλησαν πολλάι φωτογραφίαι εις τόν διαγωνισμόν τών „Παναθηναίων“ και υποθέτομεν, ότι άν επρόκειτο να τās απαριθμήση κανείς θα άνήρχοντο εις άρκετάς εκατοντάδας. Μολταύτα δυστυχώς ελάχιστα είνε εντός όλου αυτού του πλήθους αι φωτογραφίαι διá τās όποιás αξίζει κανείς να όμιλήση, αι όποιαι να παρουσιάζουν ένα χρώμα πρωτότυπον όλιγον, μίαν σύνθεσιν άρμονικήν, μίαν ψυχήν ζωγράφου, και όχι φωτογράφου. Αι περισσότεραι εξ αυτών περιορίζονται εις τά εύκολώτατα στιγμιότυπα και καμμία δέν ελέγχει φροντίδα φωτός, σπουδήν φωτοσκιάσεων. Τά καλλιτεχνικά αποτελέσματα τά όποια καταρρίνονται εις τās προσωπογραφίας τών άγγλων φλουίστ, αι φωτοσκιάσεις αι à la Rémysson τών Αμερικανών, οι συνδυασμοί τεγνητού και φυσικού φωτός του Πηγιά και τών Γάλλων, δέν εφθασαν άκόμη εις την Ελλάδα. Είνε τυπωμένοι επί του ακαλαίσθητου άριστοτυπικού χάρτου, με την άφύρητον στυλπνότητα, ό όποιος βασιλεύει φαίνεται εις όλόκληρον την Ανατολήν.

Όραιας φωτογραφίας όπως πάντοτε, πεπειραμένον χειριστού της τέχνης αυτής, αποστέλλει ένας τών προτάσεων ερασιτεχνών της φωτογραφίας ό κ. Κοκόλης. Έν εσωτερικόν του εργαστηρίου της κυρίας Φλωρά, έν άλλο του κ. Ιακωβίδου, δύο μεγεθύνσεις και δύο ώραιώτατα τοπία αποτελούσι την συλλογήν του κ. Κοκόλη. Όλα τά χαρακτηρίζει άρκετά καλή έκλογή και όλα προ πάντων τά χαρακτηρίζει τελεία γνώσις του χειρισμού της μηχανής και της έκτυπώσεως. Εύρίσκεται κανείς προ φωτογραφιών διá τās όποιás δέν δύναται να ειπή τιποτε κακόν, να εψη ούδέν επιλήψιμον.

Δύο φωτογραφίαι του κ. Γ. Μαρίνου, ή μία παραιστώσα χειμερινόν τοπίον της Κηφισιάς και ή άλλη προσωπογραφίαν, έχον πολύ καλλιτεχνικήν την όψιν. Μολονότι το degradé δέν στολίζει ιδιαίτερος την προσωπογραφίαν, ελέγχει όμως μίαν ιδιοφυίαν συνθέσεως πολύ συμπαθητικήν. Και τό τοπίον είνε με πολλήν λεπιότητα άνεπτυγμένον και τυπωμένον επί χάρτου άρκετά καλλιτεχνικού.

Ο κ. Μ. Βελούδιος έχει αποστείλει πολλάς φωτογραφίας, παραπολλάς κατά την κρίσιν της επιτροπής. Αν

εσκέπτετο να εκλέξη εξ αυτών, θα απέστειλε πολλά στιγμιότυπα ιδιαίτερος ενδιαφέροντα, τά όποια χάνονται ολοέν εις την πλημμύραν. Όποιόδηποτε υπάρχουν ελληνικά τοπία άληθινός καλλονής μέσα εις την συλλογήν του κ. Βελουδίου, όστις διá τουτό είνε άξιος συγχαρητηρίων.

Ο κ. Εμμ. Τριανταφυλίδης έστειλε διάφορα τοπία, πολύ λεπτά και πολύ καλώς διαλεγμένα, εμφαινόντα τόν καλλιτέχνην.

Ο κ. Μερτζανώφ απέστειλε πανοραμικά τινά τοπία τά όποια ούτε ενδιαφέροντος στερούνται, ούτε τέχνης. Το μόνον ελάττωμα του ερασιτέχνου είνε ότι πάντοτε καθαρίζει όχι τά πρώτα έπίπεδα αλλά τά τελευταία, λησμονών ότι τοιοντοτρόπως παραμελεί τόν κυριώτερον κανόνα της προοπτικής και καταστρέφει την έντύπωση του θεατού. Αν αι εικόνες του είχαν τά πλησιέστερα αντικείμενα καθαρά και όχι τά άπώτερα, θα ήσαν πολύ καλά.

Ο κ. Καστριώτης αποστέλλει διάφορα τοπία ελληνικά, εκ τών όποιων πολλά είνε ώραια και πολλά μέτρια και πολλά άποτυχημένα. Επεστήσαμεν την προσοχήν μας επί τών ώραιων και φανταζόμεθα ότι ό ερασιτέχνης έχει πολλήν ειδικότητα εις την έκλογήν του θέματος του και ότι δέν στερείται αισθηματός.

Ο κ. Π. αποστέλλει επίσης διάφορα στιγμιότυπα τά όποια είνε ενδιαφέροντα κατά τό θέμα αλλά τά όποια είνε κακώς εμφανισμένα. Δέν έχομεν χώρον δυστυχώς διá να συμβουλευώμεν τόν διαγωνιζόμενον πώς γίνεται ή εμφάνισις και πώς είνε τρόπος να μη καιη κανείς τās πλάκας του. Ελπίζομεν άλλως τε ότι θα συνειθίση.

Ο κ. Δεκήρης απέστειλε δύο μετριώτατα στιγμιότυπα: ό κ. Πουβλιος Οβίδιος Νάσων δύο τοπία τά όποια θα ήσαν πολύ καλά εις την ρωμαϊκήν εποχήν κατά την όποιαν ή φωτογραφία δέν είχε έφρευρηθή. Ο κ.

Σταματώμεν. Όλοι οι άλλοι αποστειλάντες είνε καλλιτερον να βυθισθούν εις την λήθην. Και παρεσχόμεθα.

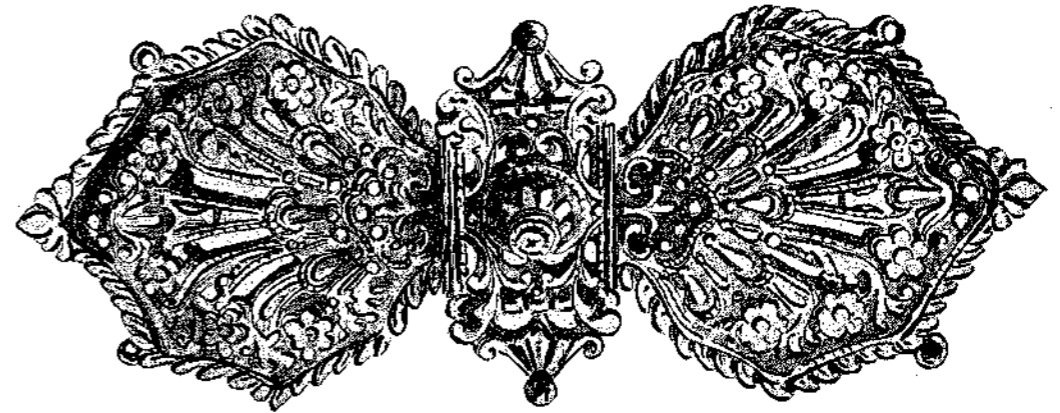
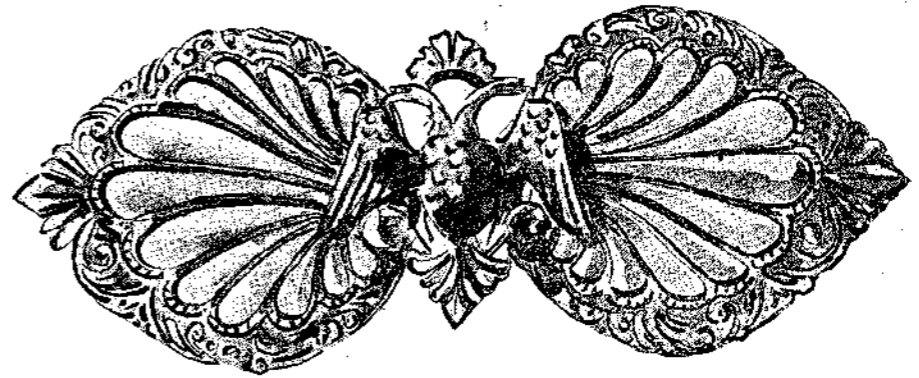
Τό αποτέλεσμα της φωτογραφικής μας Εκθέσεως όπωσδήποτε δέν είνε αποθαρρυντικόν. Απεδείχθη ότι υπάρχουν ερασιτέχνη πολλοί εις την Ελλάδα, ότι ή στιγμιότυπια καλλιουργείται ιδιαίτερος, και ότι όπωσδήποτε σιγά-σιγά ή ώραία αυτή καλλιτεχνία και διασκέδασις, ή όποία εις την Ευρώπην συναγοίεται με τās ώραιάς τέχνας, θα άναντηθή τελείως και έδω.

Με την έλπίδα αυτήν και ή επιτροπή παραμένει άπονεμούσα τό χρυσούν μετάλλιον εις τόν κ. Κοκόλην και άργυρούν εις τούς κ. Βελούδιον και Μαρίνον, έπαινον δε εις τούς κ. Τριανταφυλίδην και Μερτζανώφ.

Αι άνωτέρω φωτογραφίαι θ' αποτελέσουν Έκθεσιν, προσιτήν μέχρι του προσεχούς Σαββάτου 6 Απριλίου καθ' έκάστην 10-11 π. μ. και 1/2 μ. μ.

Η Επιτροπή:

Ν. Έπισκοπόπουλος Θωμάς Θωμόπουλος  
Κίμων Μιχαηλίδης



ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ. - ΠΟΡΦΑΙ - ΣΧΕΔΙΑ Θ. ΑΝΝΙΝΟΥ

## ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

### ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Πρός τόν πρόεδρον της επί τών εορτών του Σολωμού Κεντρικής Επιτροπής απέστειλεν ό έν Ζακύνθω παρσιπιδιμών αρχιδούς της Αδριατικής Λουδοβίκος Σαλβατιέρ χιλίας δραχμάς, με την κατωτέρω ώραιαν επιστολήν:

Έν Ζακύνθω, 29/3/02.

Εντιμότατε κ. Φ. Κορρέ,

Ός εις πρόεδρον της επί του άνδριάντος του Σολωμού Επιτροπής πέμνω προς ύμās ελαχίστην εισφοράν μου δραχμών χιλίων.

Είς άκρον χαιρώ βλέπων τιμώμενον διá μαρμαρίνου μνημείου τόν έπιφανή Ιόνιον, εύχομαι δε ταυτοχρόνως, όπως έν τη καρδιά τών Ελλήνων διατηρηται ό αυτός πατριωτισμός, ό εμπνεύσας τόν δαιμόνιον ποιητήν, συντελών ούτως εις την άνάπτυξιν και πρόοδον της χώρας. Τουτό θα είνε κατ' έμην γνώμην

τό μάλλον άρραγές μνημειον, όπερ ούδεμία σεισμική δόνησις δύναται να καταρρίψη και όπερ θα ήδύνατο ν' άνεγερθή εις άνάμνησιν εκείνου, όστις υπό τās πρίνους του Ακρωτηρίου έγραλε τόν εις την έλευθερίαν ύμνον.

Δέχθητε την έκφρασιν της όλης ιδιαιτούσης ύπολήψεώς μου.

ΑΡΧΙΔΟΥΕ ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΣΑΛΒΑΤΩΡ

ΟΤΑΙΝ παρέχει πάντοτε άφορμήν προς μελέτην. Είς μίαν του διαλέξιν έν Έλβετία, ό Βρυκετιέρ ανέλυσε τελευταίως τό έργον του γάλλου φιλοσόφου τό όποιον ό „Χρόνος“ συνοψίζει ως εξής περίου.

Τό έργον του Ταιν ενέχει σημασίαν συμβολικήν σχεδόν, ήτις και τό υπερβάλλει μάλιστα Μη ζητείτε έν αυτώ να μάθετε τι περι του συγγραφέως ή περι του θέματος τό όποιον πραγματεύεται. Είνε έργον άπολύτως άπρόσωπον. Δέν αποβλέπει εις τό να διδάξη π. χ. την ιστορίαν της άγγλικής φιλολογίας, γράφων

αὐτὴν ἄλλ' οὕτως ἔχουν δίκαιον οἱ νομίζοντες ὅτι τὸ ἔργον τοῦ Ταῖν ἐγκλείει ἐν ἑαυτῷ τὸν πεσιμισμόν, ὅστις εὐρίσκεται εἰς τινὰ μέρη μόνον καὶ ὄχι συστη- ματικῶς. Ἀποδείξεις ὁ πρὸς τὴν φύσιν ἔριος του.

Ὁ Ταῖν εὐλόγησε τεσσαράκοντα ἔτη ὅπως θέση μίαν βίαν κριτικῆς ἀντικειμενικῆν. ἠθέλησε ἐλευ- θεροῦν αὐτὴν ἀπὸ τῆς μεταβολῆς τοῦ γούστου, τοῦ σιμοῦ, τῆς ἀτομικῆς ἰδιοτροπίας, τὰ τὴν κατα- στήσῃ ἀναλλοιώτων. ἠθέλησε τὴν δημιουργήσῃ κλί- μακα καλλιτεχνικῆν καὶ φιλολογικῆν διὰ τῆς ὁποίας νὰ μετρήται ἡ ἀξία τοῦ συγγραφέως ἢ τοῦ καλλιτέ- χνου, ἀπαράλλακτα ὅπως ταξινομοῦνται με ἀκριβειαν ὑπὸ τοῦ φυσιοδίφου ὁ προκοδῆλος καὶ τὸ πρόβατον.

Τὴν κλίμακα αὐτὴν ἐνομοῦσεν ὁ Ταῖν ὅτι εὖρε διὰ τῆς ἀναγωγῆς τῶν καλλιτεχνικῶν ἔργων εἰς τὸ κοινὸν μέτρον τοῦ περιβάλλοντος, τῆς φύλης, καὶ τῆς σιγ- μῆς ἄλλ' ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν μεθοδόν του ὅς μὴ δυναμένη νὰ ἐξηγήσῃ διατί οἱ καλλιτέ- χναι ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας περιβάλλοντος καὶ φυ- λῆς παρήγαγον ἔργα τόσο διαφόρα.

Ἐσκέφθη τότε νὰ εὕρῃ νέον κριτήριον, τὸ ὁποῖον νὰ κατατάσῃ τὰ πνευματικὰ προϊόντα ἀναλόγως τῆς σπουδαιότητος ἢ τοῦ ἀγαθοῦ τοῦ χαρακτήρος καὶ τῆς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναντήσεως τῶν ἀποτελεσμάτων. Τοῦ χαρακτήρος ἢ σπουδαιότητος κρίνεται ἀναλόγως τῆς βαυδύτητος ἢ τῆς ἐπιλωιδιότητος του τὸ ἀγαθο- ποιόν, ἀναλόγως τῆς προσεγγίσεως ἀπομακρύνσεως ἀπὸ τῆς ἰδεώδους ἠθικῆς.

Ὁ Βρινετιέρ παραδέχεται τὴν νέαν μέθοδον, καίτοι ἀναγνωρίζει ὅτι ἀπομακρύνεται αὕτη τοῦ ἐπιστημονι- κού ἐδάφους.

**ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΜΕΝ** τὸ κατοκίτερον ἀπόσπασμα τοῦ «Κυμβέλιου» τοῦ Σαίξπηρ, μεταφρασθὲν εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν καὶ σταλὲν ἡμῖν ὑπὸ τοῦ ἐν Λονδίῳ ἑλληνομαθοῦς κ. Λουέλ Χόρτον Σμίθ.

**ΒΕΛΑΡΙΟΣ ΓΥΙΑΝΗΡΙΟΣ - ΑΡΒΙΡΑΓΟΣ**

**ΒΕΛ.** Ἡ δὲν ἔπη 'ξεθόγγρα' εἰ δὲ τῆς πόλεως τράπουε σάφ' ἠπίστασθε, κάρτα δ' εἰδότες ἑάσχετε αὐτοὶ, καὶ τριαντικῶν δόμων λείπειτε καὶ μὴ δυσχερῶν ἴσως τέχνην, οὗς ἐξακροῖεν πτόμ' ἀρρικτον, εἰ δὲ μὴ, ὡδ' ἀσπιβὲς γόντ, ὡστε τῶ πεσὲν φόβος, ἔγμμετρός ἐστι κάσχατον δορός πόνον, μώχθον τιν' ὄναις ἐκνινηγετὲν δοκεῖ κίνδυνον ὡς δόξαν τε καὶ τιμὴν μίνον, ἢ τῶδε μιστεῖοντι φροδδός οἴχεται, κακόπομον δὲ ταυπιγραμμί' αὐχ' ἤσαν ἢ ἐπρωξίας μὴμ' ἔαζεν ἄλλὰ καὶ θαμὰ κάλλιστα ποιόσθ' εἰσ' ἡμ' ἡμιασμένη, γείρον δὲ τοῦτο, προσκνεῖ φρόνον βίῃς ὡ παιδες, ἐν μοι πᾶν τὸδ' ἐκμάθοι τις ἄν, ἐσχιομένον γὰρ σῶμα Ρωμαίως πρόκειαι χμαῖα, καὶ δὴ τῶν μέρον' ὀλβισμένων πρώτιστος ἔλνον αὐτός, εὐφιλῆς δ' ἐμοῦ ὁ Κυμβέλιος, χῶποτ' ἀσπιστὸν τῆχι λόγος τις, ὄνομα τοῦμῶν ὁ μικρόν ἀπὴν ἠθῶνον τὸδ' ὡς κλάδιον ἔκαρπος χαμαὶ δένδρον τι βοῖθον νυκτὶ δὲ σκηπτός μῆς, εἰδ' ἀραγῆ τις, εἰδ' ὄλιον ἔν δοξῆ, καρπώματα στέχοντα σὺν φέλλοις ἄμα καταποδῆσας ὡδ' ἀπειλομένον μαγρῶντι κρυφ' πανταχῆ προδδοκί με ὡς πάντ' ἀρ' ἀσπίθηνον αἰὲν ἢ χάρις. **ΓΥΙ.** οὐκ ἠδικηκός' οὐδὲν, ὡς πάλαι λέγω. **ΒΕΛ.** εἰ μὴ δὲ' ἀνδρ' ὄρκοισι, δέικνον στίγος, πῶν τελείαν φρεδέων κρατοῦντ' ἐμῆν, πρὸς Κυμβέλιον ὄμοσαν καθεστάναι

ἐνωμότην με τοῖσι Ρωμαίοις· ἔθεν φρηγῆ τοῦαυτῆ' κῆτος εἰκοστὸν τόδε πλάκας τε καὶ τὸδ' ἄντρον ἀντὶ παντιλοῦς γῆς εἰς' ἐμογε' κίνηθῶ' ἐσθλὸν ἐς τὸ πῶν βίον διαζῶν ὡδ' ἐλευθέρως χροῖα θεοῖς ἔισα πλειόν' ἐσοβῆ χροῖον τοῦ πρῶν παραστατόντος. εἰα δ', εἰς ὄρη, σὺ γὰρ κινεγῶν ταῦτα χῶ φηῖας πέφρον βαλῶν ἀνάξει τοῦδε θουατηρίου, τὸ δ' ἴστοροῦντε τὸδ' ὑπηρετήσεται οὐδ' ἀπ' κρατοῦντων δεισόμεθ' ἰὼν δόμοις ξύμφρουρον ἄλλ' εἰ', ἐν νάπαις δ' ἡμῶς μενδ.

ἄ σινυθῆρες ὡς ὄρ' οἴποι' εὐκρυπτοι φῆσπεος' φήντες γὰρ οὐδ' ἄνακτος οὐκ ἴσασι πω, οὐδ' αὐτὸς αὐτοὺς φῆσι εἰ' εἰσορᾶν δοκεῖ πατήρ δὲ ἠθῆν εἰμ' κἀκτεθρομμενοι φράλλως ἐν ἄντροι τῶδε νεύοντες κῆρα, ὅπως τῶνῶντων ἄπεται φροστὶς στεγῶν, φῆσι δ' ἐπῆρε κᾶν ἄπλοῖς σμικροῖς τ' ἔχειν φροτήρια πάντων ὀρχιμῶτατον πολδ. ὁ μὲν γὰρ ἀρχῆς διάδοχος Βρετανικῆς κᾶνακτος ὁ Πολύδορος, ἐν Γυθῆριον ἐλθῆς ὁ φῆσι, ὡ μὰ τὸν Δί', ἦντ' ἄν τριτόδα καθίζων πάνθ' ὅς ἠρίστεα Ἀρηι τοῖτοις διέλθω, ὁμοῦ πρὸς λόγους μένος τοῦδ' ἐξεπῆρθ', ἦν δὲ τοῦδ' αὐ λέγω, «Ὀθῖο πῶσῶτος ὡδ' ἐλάττω' ἀχῆνα· τέρπει παρηθ' αἴμα καὶ τὸτ' ὀρχικόν, πρῆπει θ' ἰδῶντι νεσθ' ἡμ' ἐκτεῖναι νέος, μοσφῆς δὲ τῶσιε οἴχημαθ' ἀρμῶζων λόγους. ὁ δ' ἀπ' νεάζων Ἀρβίραγος ὁ πρῶν κλίων, ὁ πῶν Καθῆλος, προσφρεῖ μιμηματι, ἐμψυχον αὐτοῖς ἐμβάλων μύθοις χῶρον, φροτημί' ἑαυτοῦ μᾶλλον ἐξέφρη' εἰ.

**ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ**

**ΓΑΛΛΙΚΗ ΣΧΟΛΗ.** Συνεδρίασις τῆς 11 Μαρτίου. Ὁ κ. Γκρανζὲ ὁμίλησε περὶ τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος τῶν λιμένων τοῦ Πειραιῶς καὶ τῶν συνθηκῶν τῆς ἐν αὐτῷ προσόδου τοῦ ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας. Ἐξετάζων τὸν Πειραιᾶ, αὐτὸν καθ' ἑαυτὸν ὡς λιμένα, εἶπεν ὅτι εἶνε εἰς ἐκ τῶν καλλίστων, διότι καὶ ἀσφάλειαν ἔχει καὶ εὐρυχωρίαν ἀρχαίην, δυναμένην ἐνκόλως νὰ προσυξήσῃ, καὶ βῆδος ἰκανὴν κατὰ τὸ πλεῖστον αὐτοῦ μέρος. Ἐτερον δὲ σπου- δαιότατον προσὸν αὐτοῦ εἶνε ὅτι δὲν ὑπόκειται εἰς διηνεκεῖς προσχώσεις, ὡς ἄλλοι λιμένες, ἐν οἷς καὶ τοῦ Ἀρβουροῦ, οἷτινες δὲν δύνανται νὰ συν- τηρηθῶσιν ἀνευ ἀενάου ἐσκιαφῆς. Ὑπὸ ἐμπο- ρικῆν ὁμως καὶ βιομηχανικῆν ἐπομῆν ἐξεταζόμε- νος ὁ Πειραιεὺς φαίνεται ὅτι δὲν ὀφείλει τὴν παρού- σαν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ εἰς ἄλλο τι, εἰμὴ εἰς τὸ ὅτι εἶνε ἐπίνειον τῆς πρωτεύουσῆς. Ἐὰν δὲ ὑποτεθῇ ὅτι ἡ πρωτεύουσα ἠθέλε μετατεθῆ ἀλλαγῶ, ὁ Πειραιεὺς εὐδὴς θὰ ἀπολέσῃ ἄπασαν αὐτοῦ τὴν εὐδαιμονίαν. Τὸ ἐμπόριον αὐτοῦ εἶνε σχεδὸν ἀποκλειστικῶς εἰσα- γωγικόν, ἐξ αὐτοῦ δὲ τροφοδοτοῦνται αἱ ἐπαρχίαι, ἀλλ' ἀφοῦ ἄλλαι πόλεις συνεκέντησαν ἤδη τὸ ἐξα- γωγικὸν ἐμπόριον, ὡς αἱ Πάτραι καὶ αἱ Καλάμαι τὸ τῆς σταφίδος, τοῦ ἐλαίου, τῶν σύκων, τοῦ οἴνου κλπ., ὁ δὲ Βόλος τῶν σιτηρῶν, ὑπάρχει μεγάλη πιθανότης νὰ συγκεντρωθῇ ἐκεῖ καὶ τὸ εἰσγωγικὸν ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία, οὕτω δὲ ὁ Πειραιεὺς νὰ καταπέσῃ. Ἄλλὰ καὶ ἐν δὲν συμβῆ τούτο, πάλιν ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Πειραιῶς δὲν δύνεται νὰ εἶνε μεγάλη, διότι κυρίως τροφοδοτεῖ τὴν Πελοπόννησον, ἡ Πελοπόννησος δὲ ἐκαλλιεργήθη ἤδη ὅσον ἦτο ἐπιδεκτικῆ καλλιεργείας, ὅπως πρὸ ἐτῶν παρετήρησεν ὁ Γερμανὸς γεωλόγος Φί- λωφον, ὁ δὲ πληθυσμὸς αὐτῆς ηὔξηθη εἰς πολλὰ μέρη

ὑπερμέτρως, εἰς τούτο δὲ καὶ μόνον ὀφείλονται αἱ μεταναστεύσεις. Τὸ ἀδιόρθωτον μειονέκτημα τοῦ λι- μένος τοῦ Πειραιῶς εἶνε ὅτι δὲν ἔχει ὀπισθεν αὐτοῦ ἐκτεταμένην καὶ πλουσίαν χῶραν παράγουσαν πολλὰ καὶ καταναλλίσκουσαν πολλά. Ὁ σιδηρόδρομος τῆς Λαρίσεως δὲν δύνεται νὰ διορθώσῃ τὸ μειονέκτημα τούτο, διότι τὰ ἐμπορεύματα θὰ προτιμῶσι πάντοτε τὴν εὐθηνότεραν διὰ θαλάσσης εἰσαγωγὴν καὶ ἐξαγω- γὴν διὰ τῶν λιμένων τοῦ Βόλου καὶ τῆς Θεσσαλονί- κης, ὥστε διὰ τοῦ σιδηροδρόμου τῆς Λαρίσεως θὰ ταξιδεύωσι μόνον οἱ ἐπιβάται οἱ θέλοντες νὰ ἐλθῶ- σιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τὸ ταχυδρομεῖον τῶν Ἰνδιῶν ἀναμφίβολος θὰ προτιμῶσιν τὸν σιδηρόδρομον τῆς Βαγ- δάτης, ἀλλὰ καὶ ἐν διέλθῃ διὰ Πειραιῶς, δὲν θὰ προσέλθῃ πολλὴ ὀφέλεια, ὅπως συνέβη καὶ εἰς τὸν λι- μένα τοῦ Βρωδίου. Συνεπέρανε λοιπὸν ὁ κ. Γκρανζὲ ὅτι διεθνή σημασίαν δὲν δύνεται ποτὲ νὰ ἀποκτήσῃ ὁ Πειραιεὺς, ὅπως τὸ Ἀμβούργον, ἡ Ρότερδάμ, ἡ Ἀμβέρσα καὶ ἄλλοι λιμένες, ὀπισθεν τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι μεγάλοι καὶ πλούσιοι χῶροι, ὡς κέντρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὁμως δύνεται ὁ Πειραιεὺς νὰ ἔχη ἀρχαίην ἀκόμη ἐπίδοσιν ὡς καὶ αἱ Ἀθήναι.

Ἡμεῖς ἀναγράφοντες χρονολογικῶς τὰς ἀπαισιοδό- ξους ταύτας προφητείας τοῦ κ. Γκρανζὲ δὲν τοιμῶμεν νὰ προφητεῦσαμεν οὐδὲν, ὁμολογοῦμεν δὲ ὅτι ὀρθῶς παρετήρησεν ὅτι ὁ Πειραιεὺς δὲν ἔχει μεγάλην χῶραν ὀπισθεν αὐτοῦ, ὡς τὸ Ἀμβούργον, ἡ Τεργέστη ἢ ἡ Θεσ- σαλονίκη. Τόσην ὁμως τοῦλάχιστον, ὅσον ὁ Βόλος, βεβαίως ἔχει, διότι ἡ Ἀττικὴ, ἡ Βοιωτία, ἡ Εἰβορία καὶ ἡ Φθιώτις θὰ συνδεθῶσιν ἀρρηκτικῶς πρὸς τὸν Πειραιᾶ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου τῆς Λαρίσεως. Ἐπειτα καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους αἱ πολυάριθμοι νῆσοι δὲν δύνεται εὐκόλως νὰ ἔχουσιν ἄλλο ἐμπορικὸν καὶ βιο- μηχανικὸν κέντρον πλὴν τοῦ Πειραιῶς, ἴσως δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἐπιχειμένου ἐκπολιτισμοῦ τῆς ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς δύνεται νὰ προσέλθῃ νέα πελατεία. Ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ Πελοπόννησος οὐδὲμῶς συνεκλήρωσε τὴν ἀναπτύ- ξιν αὐτῆς, ὡς φρονοῦσιν οἱ κ. κ. Φίλωφον καὶ Γκρανζὲ. διότι τὰ λείψανα τῶν ἀρχαίων πόλεων τοῦλάχιστον ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἄλλοτε ἔζησεν ἐν αὐτῇ ἀσχυρί- τος πολυπληθέστερος καὶ εὐπορώτερος πληθυσμὸς ἢ σήμερον. Ἀσμῆς ἐπιτραπῆ ὁμως νὰ παρατηρήσωμεν προσέτι ὅτι τὰς πόλεις τῶν πόλεων διέπειται καὶ ἄλλα παράγοντες, ἐκτὸς ἐκείνων οὗς ἔλαβεν ὁ πῶν ὁ κ. Γκρανζὲ. Τὸ ἴδιον πᾶσαν ἐπομῆν ἀκμάζον Βερολίνον ἔχει ἀσχυρικῶς μειονεκτικότεραν θέσιν τοῦ Πειραιῶς, ὁ- μοίως δὲ καὶ ἡ κοσμοκράτειρα Ρώμη. Ἡ Χάβρη ἔχει καλλιτέραν θέσιν τοῦ Πειραιῶν, τὸ Καλαὶ καλλιτέραν τῆς Βουλόνης καὶ τὸ Πόρτ-Σαὶτ πολὺ καλλιτέραν τῆς Ἀλεξανδρείας. Ὅτε δὲ ἡ Ρώμη ἦτο ἡ μείστη καὶ κρα- ταυταιτὴ πόλις τοῦ κόσμου, τὸ ἐπίνειον αὐτῆς ἢ Οστία οὐδέποτε ὑπῆρξε τι ἀνάλογον τοῦ Πειραιῶς πρὸς τὰς Ἀθήνας. Πρὸ ἑβδομήκοντα μόλις ἐτῶν πολλοὶ προε- φήτερον ὅτι αἱ Ἀθήναι δὲν ἠδύναντο νὰ ὑπερβῶσι τὰς 15 χιλιάδας κατοίκων, ὁ δὲ Ἐδμόνδος Ἄμπτου κατὰ τὸ 1836 ἰσχυρίζετο ὅτι οὐδὲ μετὰ αἰῶνας ἠδύναιτο νὰ ὑπάρξῃ βιομηχανία τις ἐν Ἑλλάδι. Ἡ διάφρασις τῶν προφητῶν ἐκείνων ἐπιβάλλει νὰ δεχθῶμεθα καὶ ἄλ- λας ὁμοίας μετὰ τῆς προσηκούσης ἐπιφυλάξεως.

Κατὸν τοῦ κ. Γκρανζὲ ὁ διευθυντῆς τῆς σχολῆς κ. Ὁμόλλ διελάσθη περὶ τῆς πολυχρωμίας ἐν τοῖς ἀρ- χαικοῖς ἀναγλύφους τῶν Δελφῶν, πρόχειρα ἔχων καὶ δύο γύφην ἐκμαγεία δελφικῶν ἀναγλύφων, ὧν τὸ ἐν σῶξει καὶ χρώματα. Παρετήρησεν ὅτι ὁ ἀσχηρὸς χορισμὸς τῆς γλυπτικῆς ἀπὸ τῆς ζωγραφικῆς, εἰς τὸν ὁποῖον σήμερον εἰμῶδα ἐξουκειωμένοι, δὲν ἴσχυρε παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ἀλλ' ὅτι ἡ μία τέχνη συνελήθη τὴν ἑτέραν, ὥστε χορισμὸς τῆς ζωγραφικῆς ἀπὸ τῆς γλυ- πτικῆς τῶν ἀναγλύφων εἶνε ἀδύνατος. Κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ Πιλινοῦ διασωθείσας παραδόσεις τῶν ἀρχαίων καὶ ἡ γλυπτικὴ τῶν ἀναγλύφων καὶ ἡ ζωγραφικὴ προήλ-

θον ἐκ τῆς σκιαγραφίας. Ὁ κ. Ὁμόλλ ἐξετάζων τὰ ἀρχαῖα ἀναγλύφα τῶν Δελφῶν πείθεται ὅτι ἡ ἀρχαία παραδόσις εἶνε ἀληθῆς, καὶ μάλιστα ὅτι καὶ ἡ διάκρισις τῶν ἀγγειογραφικῶν εἰς μελανομόρφους καὶ εὐρυθρο- μόρφους ὑπάρχει καὶ ἐν τοῖς ἀναγλ. φοῖς, διότι τὰ μὲν ἀρχαιότερα φέρουσι χρώματα ἐπ' αὐτῶν τῶν μορφῶν, ἐνθ' τὸ ἔδαφος καταλείπεται λευκόν, τὰ νεώτερα ὁμως τοῖς αὐτῶν ἔχουσι τὸ ἔδαφος χρωματισμένον καὶ τὰς μορφὰς ἀνευ χρωμάτων.

Ἡ συνεδρίασις αὕτη ἦτο ἡ τελευταία τοῦ παρόν- τος ἔτους. Σ.

**ΤΟ ΕΡΓΟΝ** τοῦ κ. Ι. Σβορώνου, διευθνή- τοῦ τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου, «Περὶ τῶν ἐλευ- σινιακῶν Μυστηρίων καὶ τῆς τοπογραφίας Ἀθηνῶν καὶ Ἐλευσίνος» τοῦ ὁποῖου ἀπόσπασμα ἐδημοσιεύσα- μεν εἰς προηγούμενον τεύχος, ἐβραβεύθη ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, τῆ εισηγήσει τοῦ ἀρχαιολόγου καὶ ἀκα- δημεικοῦ κ. Φουκᾶρ πρῶην διευθυντοῦ τῆς ἐνταῦθα γαλλικῆς ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς.

Ὁ κ. Σβορώνος πολλάκις τιμηθεὶς δι' ἐφορπακίων βραβείων τιμᾷ ἐξαιρετικῶς τὴν μισράν μας Ἑλλάδα.

**ΕΦΡΤΑΣΘΗΣΑΝ** πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν τὰ ἐγκαίνα Ἐτοῦ διεθνούς παραρητήματος τῆς γαλλικῆς ἀρχαιο- λογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, ὅπου θὰ φοιτοῦν νέοι ἐπι- στήμονες, ἀνήκοντες εἰς ἔθνη μὴ ἔχοντα ἰδίαν σχολὰς ἐν Ἀθήναις.

Ὁ διευθυντῆς τῆς γαλλικῆς σχολῆς κ. Ὁμόλλ ὁμί- λησε περὶ τῆς σημασίας ἣν ἐνέχει ἡ ἰδρυσις τῆς διεθ- νοῦς σχολῆς, συμπεραίνων ὅτι εἶνε ἔργον προόδου ἐπιστημονικῆς συγκεντρώων ὅλας τὰς ἀγαθὰς προ- θέσεις εἰς ἐπιστημονικὴν συναδελφότητα καὶ βαθεῖαν ἐπισκοποσίαν πρὸς τὸ τέλειον κάλλος, τὸ ὁποῖον περι- βάλλει τὰ πάντα ἐνταῦθα· ὅτι εἶνε ἔργον ἐπιστήμης, πύλης, ἀληθείας.

Κατὸν ὁμίλησεν ὁ κ. Μπαγιέ, ἀρχαῖος Ἐταῖρος τῆς Σχολῆς, ἐξείρισεν τὸ ἔργον τοῦ κ. Ὁμόλλ. Ὁραία ἦτο ἡ ἀποστορφή πρὸς τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Ἀκρό- πολιν. Ἐδῶ φέεται ἡ ἐλαία μετὰ τὸ ὄχρον φύλλωμα τὴν ὁποῖαν κανεῖς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐκρίβωσῃ, διότι ἐπ' αὐτῆς ἐποπτεῖται τοῦ Διὸς τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν σέ- πει τῆς γλαυκώπιδος θεᾶς ἡ ἰλαρὰ προστασία. Τὴν πόλιν ταύτην φωτίζει τὸ ἀνίσπερον φῶς τοῦ ἰδεώδους τὸ ὁποῖον ἀκτινοβολεῖ ἀπὸ τοῦ αἰώνιου βράχου, τοῦ ἠμωμένου ὡς τὸ ἱερὸν παντὸν παντὸς Λόγου, πάσης Ἰδέας, πάσης Ζοῆς. Περὶ τοῦ σημερινοῦ λαοῦ λέγον ὅτι „ἀνέπλασε τὴν πατριδα του καὶ ἐσκόρπισε τὴν ἐπιρροήν του ἐφ' ὅλης τῆς μεσογειακῆς λεκάνης“, ὁ κ. Μπαγιέ ἐπεφυμῆθη ἐνθουσιασδῶς. Ἐπίσης ὅτιαν ἐ- πλέξε τὸ ἐγκώμιον τοῦ Βυζαντίου „τοῦ παραγωγι- σμένου εἰσέτι τούτου κέντρον φωτός καὶ πολιτισμοῦ, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει νὰ λάμπη ἐν μέσῳ τῆς διαλυομέ- νης ὀμίχλης τῆς ἀγνοίας καὶ τῶν προλήψεων“.

**ΜΟΥΣΙΚΗ**

**ΠΡΟ ΕΝΟΣ ΜΗΝΟΣ** παρεστάθη εἰς Σόφιαν τὸ πρῶτον βουλγαρικὸν μελόδραμα — opera comique — ἡ „Πυγολαμίς“ ἔργον — ποίημα καὶ μουσικὴ — τοῦ κ. Ἰβάν Ἐξάρκ, πρῶην γραμματέως τοῦ ἐν Βου- κορεστῶ βουλγαρικῶ διπλωματικοῦ Πρακτορείου. Ἡ ἀναβίβασις τοῦ ἔργου τούτου ἐπὶ τῆς σκηνης εἶνε πραγματικῶς καλλιτεχνικὸν γεγονός διὰ τὴν Βουλγαρίαν.

Ἡ ὑπόθεσις τῆς „Πυγολαμίδος“ εἶνε παρμένη ἐκ τῆς λαϊκῆς βουλγαρικῆς ποιήσεως. Εἰς ἐν χωρίον τελοῦνται οἱ γάμοι νεαρῶν χωρικῶν, καὶ οἱ συντοπιῖται τῶν χαίροντες διὰ τὸ εὐτυχές γε-

γονός, εὐθυμούν καὶ διασκεδάζουν, ὅτε παρὰ προσδοκίαν ἀρχίζει νὰ βρέχῃ καὶ ἐπειδὴ εἶνε αἰραία καλοκαιρινὴ βροχὰν, ἡ σκηνὴ πληροῦται ἀπὸ χιλιάδας φωτεινῶν ἐντόμων, τὰ δακτῆα ἢ νεαρὰ νύμφη, ἐν τῇ ἀδιωτήτῃ νὰ ἀρχίζει νὰ σολιέγγη διὰ τὴν πλουτίστη τὴν νυμφικὴν τῆς στολισμὸν ὁ μνηστὴρ τῆς κάμνει πατηρήσεις, βλέπον ὅμως ὅτι τὴν ἐλύπησε, ἀρχίζει καὶ αὐτὸς νὰ μαζεύῃ πυγολαμπίδας, ὅτε μίᾱ ἐξ αὐτῶν μεταβάλλεται ἑξαφνα εἰς Νεραΐδαν. Καὶ ὁ μνηστὴρ τότεν μαγεύεται μὲ τὴν ὁμορφίαν τῆς, ὥστε φεύγει μαζί της. Εἰς τὴν δευτέραν πράξιν εὐρισκόμεθα εἰς ἀγνωστον τόπον, ὅπου ἀμέτρως Νεραΐδες προσπαθοῦν μὲ τὰ μάγια τὸν νὰ κάμουν τὸν νέον χωρικὸν νὰ λημονήσῃ τὴν μνηστὴν του καὶ σβύσουν τὸν φλογερὸν του πρὸς αὐτὴν ἔρωτα. Πράγματι δὲ μετὰ μεγάλην ψυχικὴν πάλην, λημονεὶ οὕτως τὰ πάντα καὶ τυφλὸς ἀπὸ τὴν νέαν ἀγάπην ῥίπτεται στὴν ἀγκυλιὰ τῆς ἀρχῆν πυγολαμπίδος. Γρήγορα ὅμως συνέχευται καὶ μετανοημένος ἐπιστρέφει εἰς τὸ χωρίον του διὰ τὴν ἀνεύρησιν τὴν μνηστὴν του. Ἀλλὰ τὸν ἔχει προλάβει ἡ Νεραΐδα, ἣτις μεταβληθεῖσα εἰς Ἀθιγγανίδα τὸν ἐπρόδωσεν εἰς αὐτὴν, καὶ ὅταν οὕτως παρουσιάζεται, γίνεται δεκτὸς τόσοσιν ψυχρὰ ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς, ὥστε ἀπηλιπομένος ῥίπτεται εἰς τὸν ποταμὸν τοῦ χωριοῦ καὶ πνίγεται. Ἡ Ἀθιγγανὶς συγκινηθεῖσα ἀπὸ τὴν λύπην τῆς δυστυχοῦς χωρικοῦ τὴν ὁδηγεῖ πρὸς τὸν ποταμὸν, ὅπου μὲ τὰ μάγια τῆς ἐπαναφέρει τὸν μνηστὴρα εἰς τὴν ζωὴν.

Ἡ ὑπόθεσις εἶνε ἀπλουσιτάτη καὶ ἀρκετὰ ποιητικῆ, ἢ δὲ μουσικῆ τοῦ ἔργου πολὺ καλῆ. Πλήρης δὲ ἐπιτυχία ἔστειρε τὴν πρώτην παράστασιν.

Σόφρια

Z. M.

### ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

#### Η ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΟΥ ΓΚΩΔΡΥ.

Ἡ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΟΥ ΓΚΩΔΡΥ. — Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐφορτάσθη πανηγυρικῶς ἐν Παρισίῳ ἡ πεντηκονταετηρίς τοῦ διασημοῦ παλαιοντολόγου Γκωδρυ, γνωστοῦ καὶ ἐνταῦθα ἐκ τῶν πρώτων ἀνασκευῶν τοῦ Πικερμίου. Οἱ διασημότεροι ἐπιστήμονες καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐπιστημονικῶν σωματείων μετέσχον τῆς λαμπρᾶς ἐπιστημονικῆς ἐορτῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπεδόθη πρὸς τὸν γηραιὸν ἐπιστήμονα τὸ ἐπὶ τοῦτῳ ὑπὸ τοῦ Βερνὸν χαραχθὲν ἀναμνηστικὸν μετάλλιον. Ἐκ τῶν γενομένων προσφωνήσεων πρὸς τὸν σοφὸν πρεσβύτερον ἰδιαίτερος συνέειπεν ἡ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Παλαιοντολογικοῦ Μουσείου Ἐδμόνδου Περγιέ, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ Γάλλος ἐπιστήμων ἐμνήσθη ἰδιαίτερος, διὰ ποιητικῶν τῶν φράσεων καὶ συγκινητικῆς εὐφραδείας, τῶν ἐν Πικερμῷ ἐργασιῶν τοῦ Γκωδρυ. «Μόλις γενόμενος διδάκτωρ, προσφωνεῖ ὁ Περγιέ, ὄνειροπολεῖς νὰ ἀλάβῃς τὸ ἔργον τῆς ἀναστάσεως, τὸ ὅποιον ἤρχειεν ὁ Κυβερθεὸς καὶ πορεύουσαι πρὸς τὰς Ἀθήνας εἰς τοὺς χρόνους τῆς δόξης τῶν ὁπίων θὰ ἦσο ὁ λαμπρότερος πολίτης των. Ἐκεῖ εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ Πικερμίου τὴν ὁποίαν κατέστησε ἐνδοξον, καὶ τῆς ὁποίας δεσπόζον μακροθὲν αἱ καθαρὰί γραμμαὶ τοῦ Παρθενώου, ἐν μέσῳ τῶν ἀνασκευῶν αἰτίνες ἐκράτησαν τὰ βλήματα σου στερεῶς προσηλωμένα ἐπὶ τῆς ἀττικῆς γῆς, ἡ ποιήσεις τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος σὲ κατέλαβεν ὀλόκληρον. Ἀναγινώσκων κανεὶς τὸ ἔργον σου νομίζει ὅτι αὐτοὶ οἱ θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου σ' ἐβοήθησαν νὰ ἐκθάγῃς τὰ λείψανα τῶν ὄντων, τὰ ὁποῖα ὑπὲρξάν ἴσως σύγχρονα ἐκείνων, ἀφοῦ ἀνεῖρες τὴν αἶγαν Ἀμάλθειαν, τῆς ὁποίας ἔπιπας τὸ θεῖον γάλα, τὸν Ἐρμάνθειον κάτρου, μὲ τῆς τραγικῆς ὀργῆς καὶ τὸν ἀέκτορα τοῦ Ἀσκληπιοῦ, μὲ τὸ εὐήχον λάλημα, τὸ σπιννώτατα νεκροφῶρον. Εἰς τὴν Ἑλλάδα αὐτὴν ἀφιερώεις μίαν τὴν ὡραιότερον ἀνακαλύψεόν σου τὸ Ἑλ-λαδοθήρηρον, τὸ ὑπερόχρον πλάσμα, τὸ ὁποῖον ἐξέ-

χεταί σήμερον, μόλις παρηλλαγμένον ὀλίγον, ἀπὸ τὸ Κόγκρον, ὡς διὰ τὰ μετέξῃ τοῦ ἰωβιλίου αὐτοῦ, καὶ τὸ ὁποῖον θὰ ἐπεδομοῦμεν, ἂν ἦτο δυνατὸν, νὰ σοῦ ἐπιδειξόμεν μίαν ἡμέραν ζωντανὸν εἰς τὰ πόδα μας. Καὶ μετὰ τοὺς θαυμασίους τοῦτους λόγους, τοὺς ἀφιερωμένους εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ Πικερμιον, ὁ εὐ-γλωττος ἐπιστήμων, ἐξακολούθει τὴν ὑπέροχον αὐτὴν προσφώνησιν, ἣτις ἀποτελεῖ ὀλόκληρος μίαν ποιητικὴν σύνθεσιν τῆς ἐπιστήμης αὐτῆς, τὴν ὁποίαν θὰ εἰμπαρούσαμεν νὰ ἐνομάσωμεν; ἀρχαιολογίαν τῆς ζωῆς. Ἰδοὺ, ἐξακολουθεῖ, συνηθροισμένα ἐνώπιόν σου, εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτὸ παλάτιον, τὰ πλάσματα αὐτὰ τῶν οἰχομένων αἰώνων, ἀπὸ τοῦ ταπεινοῦ τριλοβίτου, βασιλέως τῶν σιλουριανῶν χρόνων, μέχρι τοῦ γιγατωδούς μμμμῦθ, τὸ ὁποῖον εἶδε τὸν ἀνθρώπον διαμάζοντα τοὺς πρώτους ἴππους. Ἴδου αὐτὰ, διακοσμοῦντα, χάρις εἰς σέ, τὸν ἀπέραντον ἕμιον τῆς ζωῆς, τῆς ὁποίας μόλις ἀρχίζομεν νὰ διαβλέπομεν τὴν λαμπρότητα δεικνύοντα εἰς ἡμᾶς μέσα εἰς τὴν ἀζολασίαν τῶν πρωτογενῶν μορφῶν, μέσα εἰς τὴν Ἐκατομύβην τῶν θυσιασθέντων ὄντων, ἄλλων γιγαντιῶν καὶ τρομερῶν, ἄλλων χαριτωμένων καὶ ἐπαφροδίτων, τὴν ἀνάβασι τὴν βραδείαν καὶ κατ' ἐπίφασιν ἄτακτον, τὸν ὁργανισμὸν πρὸς τὸ ὄν, τὸ δεσπότηρον πάντων διὰ τῆς διανοίας. Ἴδου αὐτὰ δεικνύοντα ἀκάμην εἰς ἡμᾶς, ὡς μεγάλον δίδαγμα καὶ δι' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους, μίαν ἀκατανίκητον δύναμιν τῶν πραγμάτων, ὁργανισμὸν ἀναμφίβολως τῆς προστάτιδος θεότητος, ὁποῖον τὴν συνέλαβεν ἡ καρδία σου, συντριβούσης ἀνευ μετριοῦ καὶ οἰκτου πᾶν ὅ,τι δὲν ἀρμονίζεται πρὸς τὴν πορείαν τοῦ ἐξελευσομένου συμπάντος...» Πεντήκοντα ὅλαι ἀκαδημία καὶ ἐπιστημονικὰ σωματεῖα μετέσχον τοῦ ἰωβιλίου τοῦ ἀνδρός ὅστις ἀνήρως τὴν Παλαιοντολογίαν ἀπὸ ἐπιστήμης τοῦ θανάτου εἰς ἐπιστήμην τῆς ζωῆς καὶ μόνῃ ἡ Ἑλλάς, τῆς ὁποίας ἐμνήσθησαν οἱ σοφοὶ πανηγυριστὰς τῆς ὡραίας ἐορτῆς, διὰ τῶν εὐγλωττῶν ἐφοράσεων, ἔλεγε ἀπὸ τὴν ἀποθέωσιν τοῦ ἐρευνητοῦ τοῦ Πικερμίου. Μετὰ τὴν λήξιν τῆς ἐορτῆς ὁ Διὰρ προσέφερεν εἰς τὸν ἐφορτάζοντα σοφόν, ἐν μέσῳ τῆς χειροκροτούσης ἀμνημόνης, τὸ μετάλλιον, ὅπερ οἱ μαθηταί, οἱ φίλοι καὶ θαυμασταὶ του ἔχαράξαν δι' αὐτόν. Ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς τοῦ μεταλλίου τοῦτου ἀπεικονίζεται ἡ εἰκὼν τοῦ Γκωδρυ, ἐπὶ δὲ τῆς ἑτέρας φέρεται ἀπεικασμὸς νέου γυναικός, ἣτις ὑπὸ τοὺς πρόποδας τῶν ἱερῶν ὄρεων, εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ Πικερμίου ἐκθάπτει τὰ παλαιοντολογικὰ ζῶα, τὰ πρὸ τῶν αἰώνων τεταρμμένα εἰς τὸ χῶμα τῆς Ἀττικῆς καὶ τὰ ὁποῖα ἀνέμενον, κατὰ τὴν οἴσην ἐνὸς τῶν ἀγορητῶν, διὰ τὴν ἐμφανισθῆναι καὶ πάλιν εἰς τὸ φῶς, τὴν ἔλευσαν ἐνὸς σοφοῦ, ὅστις συνέζευξε τὸν ἀττικισμὸν μετὰ τῆς ἐπιστήμης.

Ο ΓΑΜΟΣ. Ὁ καθηγητὴς τῆς ἱατροδικαστικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Βορδῷ Μορᾶς ἀφιερώει τὸν πρῶτον τόμον τῆς Κοινωνιο-βιολογίας του εἰς τὸ ζήτημα τοῦ γάμου, ζήτημα ἀπασχολεῖν τόσοσιν ζωντῶς τὰς νεωτέρας κοινωνίας. Λαμβάνων ὡς ἀφετηρίαν τὸ γεννητικὸν ἐνστικτον, μίαν τὸν πρῶτον βιολογικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ ἀνθρώπου, μεταβίνει εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν πρώτων μορφῶν τοῦ γάμου, παρακολουθεῖ τὴν ἐξέλιξιν αὐτοῦ εἰς τὰ μεγάλα ἀνθρώπινα ὄντοισματα ἐν τῇ ἱστορίᾳ, τοὺς Ἰνδοὺς, τοὺς Σίνας, τοὺς Αἰγυπτίους, τοὺς Ἑβραίους, τοὺς Ἑλληνας καὶ τοὺς Ρωμαίους καὶ ἐξετάζει τὰς σχέσεις τοῦ γάμου πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν καὶ τὸν Ἰσλαμισμόν. Μετὰ τὰ πρῶτα ταῦτα λίαν ἐνδιαφέροντα κεφάλαια, μελετᾷ τὰς βιολογικὰς συνθήκας τοῦ γάμου, τὴν ἐξασφάλισιν τῆς τελευταίας ἀναπαραγωγῆς τοῦ εἴδους καὶ τῆς ἐλευθερίας περὶ τὴν ἀμοιβαιαν ἐκλογὴν τῶν νυμφευομένων, ἣτις ἀποτελεῖ τὴν καλλιτέραν ἐγγυήσιν τοῦ μέλλοντος. Ἀφιεραίνει κατόπιν ὁ συγγραφεὺς

ἐκτεταμένον κεφάλαιον εἰς τὰς σχέσεις τοῦ γάμου ἐν σχέσει πρὸς τὰς διαφόρους ἐπεμβάσεις τοῦ κοινωνικοῦ καὶ ἀστικοῦ δικαίου. Ἐπειτα ἡ παθολογία τοῦ γάμου ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἐγγυήσεις αἰτίνες ἔφερε νὰ παραχθῶνται ἀπὸ τοὺς συνεχομένους εἰς γάμον, ζήτημα ὅπερ παρ' ὅλην αὐτοῦ τὴν σπουδαιότητα ἐτέθη πάντοτε ἐν δευτερευούσῃ μοίῳ. Ἐν γένει ἡ ὅλη μελέτη τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ διακρίνεται διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν ἐπιστημονικὴν ἀκρίβειαν καὶ εὐσυνειτην ἐξαιρετικὴν ἐξετάζει τὸ εὐρύτατον τοῦτο θέμα. Ὁ συγγραφεὺς δι' ὅλου αὐτοῦ τοῦ συγγράμματος προσπαθεῖ ν' ἀποδείξῃ πόσον οἱ νόμοι καὶ τὰ ἔθιμα — οἱ τεχνητοὶ αὐτοὶ ὁργανισμοὶ — ἔφερε νὰ προσεγγίσωσι τὰς φυσικὰς καὶ ψυχικὰς συνθήκας, ἀφ' ὧν τόσοσιν πολὺ ἀπεμακρύνθησαν εἰς τὴν νεωτέραν κοινωνίαν. Τὸ συμπέρασμα τοῦ καθηγητοῦ Μορᾶς, μὲ τινας ἐπιφυλάξεις ὑπὲρ τῶν ἐλευθέρων ἐνώσεων, τῆς διευκολύνσεως τῶν διαζεύξεων ἐπὶ τῇ αἰσῆ τῆς ἐνὸς μόνον ἐκ τῶν συζύγων, εἶνε γενικῶς τῆσει τοῦ ἐνὸς μόνον ἐκ τῶν συζύγων, εἶνε γενικῶς ὑπὲρ τοῦ γάμου. „Υπὸ τὴν ἐποχὴν τὴν ἀτομικὴν καὶ τὴν κοινωνικὴν, συμπεραίνει εὐγλωττῶς ὁ Μορᾶς, τὸ ἄνδρος καὶ τῆς γυναίκος, πρὸς συμμερισμὸν τοῦ γάμου ἦτο ἡ ὑπὸ ὄρισεμῶν συνθήκας ἐνώσεως τοῦ ἀνδρός καὶ τῆς γυναίκος, πρὸς συμμερισμὸν τοῦ ἀγῶνος τῆς ζωῆς, πρὸς ἀποτελεῖσιν οἰκογενεῖας ὡς κέντρον δημοκρατικῶν τῶν μελλουσῶν γενεῶν, πρὸς σχηματισμὸν τοῦ κοινωνικοῦ οὗτου εἰπεῖν πυρῆνος, πρὸς ἀντήρως ἠθικὴν διὰ τῆς ἐνασχέσεως τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς πάλης κατὰ τῶν ἠθικῶν καὶ ὑλικῶν δυσχερειῶν τῆς ζωῆς, ἀποτελεῖ, πρέπει νὰ τὴν ἀναγνωρίσωμεν μεγαλοφώνως, τὴν εὐρωστοτέραν βάσιν τῶν συγχρόνων κοινωνιῶν“.

### BIOTECHNIA

ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΜΕΝ ἡμερῶν τὰ δύο προαγγελλέντα δείγματα παρᾶν, σχέδια τοῦ κ. Θ. Αννίνου. Ὡς προεγράφημεν, τὰ σχέδια ταῦτα βασίζονται ἐπὶ τῆς βυζαντινῆς τέχνης, ἡ ὁποία ἡμπορεῖ νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν ἑλληνικὴν βιοτεχνίαν μέγιστον πλοῦτον πρὸς δημιουργίαν. Εἶναι πηγὴ ἀνεξάντλητος, ποικίλη, τόσοσιν στενῶς συνδεομένη μὲ τὴν ἱστορίαν μας. Ἐκ τῶν παραυθεμένων ἡμερῶν δύο σχεδίων, τὸ μὲν ἐν εἶναι ἀπλοῦστερον, φέρων εἰς τὸ μέσον τὸν δικέφαλον ἄετον τοῦ Βυζαντίου, τὸ δὲ ἄλλο πολὺ ποικιλοτέρων, ἔχει ἴσως πιστώτερα τὴν σφραγίδα τῆς ἐποχῆς.

### ΠΙΝΑΚΙΑΣ

Η ΣΥΝΗΘΕΙΑ τῆς τηρήσεως τῶν πατρίων περὶ τὰς νηστείας παρακάμει κατ' ἔτος ἐν τῇ πρωτευούσῃ καὶ κατήντησε νὰ θεωρηθῆται ἐπαρχιωτισμὸς. Πέρουν ἀκόμη τὰ ξενοδοχεῖα εἶχον διπλοῦν κατάλογον φαγητῶν, τῶν μὲν παρχαλιῶν διὰ τὸν πολὺν κόπον, τῶν δὲ σαρακοσιανῶν διὰ τοὺς ἀπρηξαιόμενους, ἄλλ' ὁ τελευταῖος οὗτος καθηρηθῆ ἤδη τελείως, ἐξ ἐλλείψεως λαδοφάγων ἢ νεροβραστοφάγων. Προχθὲς μάλιστα ἔτυχε νὰ συναντήσωμεν ἐν τινι γαλακτοπωλείῳ φοιτητῆς τῆς θεολογικῆς σχολῆς ἀγοφροῦντας τὴν Παρασκευὴν. Ἄλλ' οὔτοι ἐντριβεῖς ὄντες περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν ἔχουσι τουλάχιστον τὴν δικαιολογίαν, ὅτι κάλλιστα γνωρίζουσιν ὅτι, τοῦτο πράττοντες δὲν παραβαίνουσι οἱ τὴν ὑποχρέωσιν ἐπιβαλλομένην ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀκμῆς πίστεως εἰς τοὺς χριστιανούς. Ἡ τεσσαρακονθήμερος τῷ ὄντι ἀποχὴ ἀπὸ ὀρισεμῶν εἰδῶν τροφῆς ἦτο ἀγνωστός κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας. Γίνεται μὲν λόγος περὶ τῆς συνηθείας τῶν χριστιανῶν ν' ἀπέχων πάσης τροφῆς κατὰ τὰς ὥρας αἰτίνες παρήλθον ἀπὸ τῆς στασιμῆς μετὰ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Σωτήρος, ἀλλ' ἡ ἀπόπειρα τῶν ζη-

τούντων ν' ἀναγάγωιν εἰς τοὺς ἀποστολικούς χρόνους τὴν ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀπαγόρευσιν τῆς κρεοφαγίας εἰς οὐδὲν κείμενον δυνάται νὰ στηρηθῇ.

Αὐτὸς ὁ ἅγιος Ἰερώνυμος καὶ ὁ ἱερός Αυγουστίνος ὁμιλοῦσι περὶ τῆς νηστείας ὡς περὶ ἐθίμου τῶν Ἀνατολικῶν, ὑπεκαμένον εἰς παντοίας κατὰ τόπους παραλλαγᾶς. Ἄλλοι ἐτιρόφοντο διὰ λαχανοφάγων ἐπὶ πέντε συνεχεῖς ἡμέρας, ἄλλοι ἀπέχον πάσης τροφῆς μετὰ τῆς μεσημβρίας καὶ ἄλλοι ἔτρωγον μόνον μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ὡς οἱ Τούρκοι κατὰ τὸν ραμαζάνιον, αἱ δὲ νηστεία ἐκανοισθήσαν ὡς ἔχουσι σήμερον μόνον περὶ τὸν ἔβδομον αἰῶνα. Ἀλλὰ καὶ τότε πολὺ ἀγριώτερον τῆς Ἐκκλησίας διώκται τῶν παραβατῶν ἐδείχθησαν οἱ κοσμικοὶ ἄρχοντες. Οἱ Πολωνοὶ βασιλεῖς κατέδικαζον αὐτοὺς εἰς ἐκρίωσιν τῶν ἰδόντων καὶ ὁ Κάρολος Μάγνος ἐνομοθέτησε ν' ἀπαγορεύωνται πρὸς παραδειγματισμὸν εἰς τὰ δένδρα τῶν λευκῶν. Φιλανθρωπώτεροι ἐφάνησαν οἱ ἡγεμόνες τῆς Γαλλίας, οἱ ἀπὸ τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος ἐπιτρέψαντες διὰ νόμου τὴν πώλησιν τοῦ κρέατος τῆν Σαρακοστήν, ἀλλ' εἰς τιμὴν τριπλασίας τῆς συνηθείας καὶ μόνον εἰς τὰ νοσοκομεῖα καὶ τὰ πτωχοκομεῖα, ὥστε πᾶς ὁ ορεγόμενος νὰ κρεοφαγῆσθῃ, ἤδινατο νὰ πρᾶξῃ τοῦτο καταβάλλον διπλάσιον τῆς ἀξίας τοῦ κρέατος φάρον εἰς τοὺς πτωχοὺς. Εἰς δὲ τοὺς ἐνοδοχίοντας νὰ πιστεύουσιν ἂν ἤρκει ἡ ἐλεημοσύνη πρὸς ἀπόπλυσιν τῆς ἀμαρτίας, ἀπεκρίνετο ὁ γλυκὺς ἐπίσκοπος Φενελὸν „Φάγετε ἀρβύβως καὶ ὀλόκληρον μόσχον. Ἀρκεῖ νὰ εἰσθε δικαιοί“. Προϊόντος τοῦ χρόνου ἡ πώλησις τοῦ κρέατος κατὰ τὰς νηστείαις ἡμέρας ἀπέβη τόσοσιν ἐπιερδῆς, ὥστε ἐφρόνησαν οἱ πλούσιοι τὴν ποσὶν τῶν πτωχῶν καὶ τὸ δικαίωμα τοῦτο κατήντησε νὰ παραχωρηθῆται ὡς ρουσρέτι εἰς τοὺς εἰσομμένους τῆς αἰλῆς εἰπατρίδας, τοὺς Ροῖαν, τοὺς Σουβίς, τοὺς Νεβίς καὶ τοὺς ἄλλους μεγαλονόμους, μὴ ἀπαξιοῦντας νὰ μεταβάλλωσι τὰ ἀρχοντικά αὐτῶν μέγαρα εἰς σαρακοσιανὰ κρεοπωλεῖα.

Ταῦτα εἰδοθήσαντες κρῶνον νὰ ἐνθυμώσωμεν, διότι οὐδεμία ἐγένετο μετὰ τοῦδε παρ' ἡμῶν χορῆσις ὑπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀγαθοεργίας τῆς νηστείας, ἐνῶ ἔχουσι ομοιοποιήθησαν κατακόρυφος ὁ χορῆς αἱ συναυλαί, αἱ ὑπὲρ τῶν ἀπόρων ἀγοραὶ καὶ πάντα τὰ λοιπὰ εἶδη φορολογίας. Οὐ μόνον δὲ ὑπὲρ φιλανθρωπικῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἔθνικῶν σκοπῶν δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ ἡ σαρακοστή, κατὰ τὸ ἀξιομίμητον παραδειγμα, τὸ ὁποῖον παρέσχε ἡμῖν καὶ πάλιν προσφάτως ἡ Γαλλία. Ὅτε τῷ ὄντι τὰ οικονομικὰ αὐτῆς περιήλθον εἰς οἰκτρὰν κατάστασιν ὡς ἐκ τῶν δαπανῶν τοῦ πολέμου ἐπέβαλεν ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις διὰ νόμου τεσσαρακονθήμερον Πατριωτικὴν Νηστείαν (jeune civique) ἥς τὸ προῖον ἐμελλε νὰ διατεθῇ ὑπὲρ τοῦ στρατοῦ τοιοῦτο τι μέτρον ἠδυνάμεθα ἴσως καὶ ἡμεῖς νὰ λάβωμεν ὑπὲρ τῆς ἐπιδικωμένης ναπηγήσεως στόλου. Τοῦτο θὰ ἦτο ἴσως ἀποτελεσματικώτερον τῶν διδράχμων καὶ τριδράχμων ἐράνων τῶν μαθητῶν τῶν γυμνασίων περὶ ὧν γίνεται τοσοῦτος κατ' αὐτὰς ἐν τῷ τύπῳ λόγος.

E. ΡΟΙΔΗΣ

### ΑΔΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

#### Κόρινθον Ψυχρὴν

Ἐδιάρθα προχθὲς τὸν πρόλογον τοῦ τελευταίου βιβλίου σας „Γιὰ τὸ Ρωμαῖκο Θέατρο“. Ἰσως παρανευθῆτε, ἐπειτα ἀπὸ μῆνας ὀλοκλήρους νὰ σᾶς γράφω ὅτι εὐρισκομαι ἀκόμη εἰς τὸν πρόλογον. Θὰ σᾶς ὁμολογήσω διὰ πολλὰς φορὰς ἐπεχειρήσα νὰ τὸ διαβάσω ἀλλὰ δὲν ἡμπόρεσα νὰ προχωρήσω. Ἐπὶ τέλους μὲ ὑπερανθρώπους δυνάμεις τὸ κατάρθωσα. Καὶ πρᾶπει νὰ ἐξῆρετε ἀκόμη ὅτι διεσκεδάσα ἀρκετὰ.



Ἦθελα λοιπὸν νὰ σᾶς εἰπῶ πρὸ πάντων μὲ αὐτὸ μου τὸ γράμμα, ὅτι μέσα σὲ τόσα σοφὰ πράγματα ποῦ γράφετε πολλές φορές, εἶνε κρίμα νὰ γράφετε καὶ ἄλλα τὰ ὁποῖα, χάριν σεβασμοῦ πρὸς τὸν διδάσκαλον μερικῶν, ὀνομάζω μὴ σοφά. Λέγετε π. χ. ὅτι τὰ προκομμένα τὰ „Παναθηναῖα“ ἐργαζοῦν τὴν λέξιν ἐδιδάχθη ἀντὶ παραστήθηκε—νὰ τὸ χαιρέσθε δίχως κἀνὰ νὰ συλλογιστοῦνε τὸν ἀναχρονισμό. Καὶ τέτοια κεφάλια ἐρχοῦναι κινδύος νὰ μᾶς βάλουνε γνώση γιὰ τὴ γλώσσα». Καὶ λομβάνων ἀφορμὴν μᾶς ἀναλύετε τὴν σημασίαν τῆς λέξεως διδάσκω—πολὺ καλὰ ἐκάματε διότι τέτοια πράγματα πρέπει νὰ γράφονται καὶ νὰ γίνονται γνωστά—λημονῶν ὅτι αἱ λέξεις χάνουν πολλάκις τὴν ἀρχαίαν τῶν σημασίαν καὶ ὅτι δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἀνατρέξῃ κανεὶς αἰῶνας πρὸς τὰ ὀπίσω διὰ νὰ εὕρῃ τί σημαίνει μία λέξις. Εἶνε τὸ ἴδιο σὰν νὰ μᾶς ἐλέγετε ὅτι ἡ λέξις ναυμαχία δὲν εἴμπορεῖ νὰ γραφῇ σήμερον, διότι δὲν ὑπάρχουν πλέον νῆες ἀλλὰ καράβια καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ γράφομεν καραβομαχία.

Διὰ τοῦτο καὶ σεῖς ἐπροσπαθήσατε νὰ διαφύγετε τὸν σκόπελον καὶ ἀντὶ ἐδιδάχθη μετεχειρίσθητε τὴν λέξιν ἐπαύθη, ἡ ὁποία ὅσον σύγχρονος καὶ ἂν εἶνε—μὴ τυχόν, κἀνε Ψυχάρι, καὶ εἶνε μετάφρασις ἐκ τοῦ γαλλικοῦ; δὲν ἤμπορεῖ ποτὲ νὰ χρησιμοποιηθῇ εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις. Πολὺ νόστιμον θὰ ἦτο νὰ γράφομεν π. χ. „ἀπόψε παιζεται ὁ Οιδίπους τύραννος“.—Ὁ Φασουλῆς, μάλιστα, κἀνε Ψυχάρι.

Φοβούμενος μήπως παραστή τὸ γράμμα μου αὐτό, τὸ δημοσιεύω ἐδῶ διὰ τὸ ἀσφαλές καὶ διὰ νὰ καμαρώσουν οἱ Ἕλληνες πῶς «τέτοια κεφάλια ἐρχοῦναι κινδύος νὰ μᾶς βάλουνε γνώση γιὰ τὴ γλώσσα».

Χαίρετε.

K. M.

### Συνδρομητήν.

Πῶς; Δὲν ἐλάβετε τὰ „Πάτρια“ καὶ ἐρωτᾶτε τὰ „Παναθηναῖα“ νὰ σᾶς φωτίσουν; Φανταζόμεθα τί ὄρατα ὄνειρα θὰ πλάττετε μὲ τὴν μαγευτικὴν αὐτὴν λέξιν. Καὶ ὅμως.. Σᾶς συμβουλευόμεν νὰ τὰ διαβάσετε καὶ τότε μᾶς γράφετε καὶ σεῖς τὰς ἐντυπώσεις σας. Ἄλλ' ἀφοῦ μᾶς ἐρωτᾶτε πρέπει νὰ σᾶς εἰπωμεν ἐβάλλθησαν οἱ ἀνθρώποι ἢ ἐμᾶς νὰ διδάξουν ἐκεῖνα ποῦ ἐμάθαμεν εἰς τὸ σχολεῖον καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἢ τὸν λαὸν νὰ διδάξουν Θεουκιδίδην. Εἰρηγοῦμεθα: Εἰς ἕν ἄρθρον ἐπιγραφόμενον „Τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον“ γίνεται ἡ ἀκόλουθος ἐξήγησις: ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν—ὅστις θέλει νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ, νὰ γείνη μαθητὴς μου κλπ. Καὶ παρακάτω, εἰς ἄρθρον ἐπιγραφόμενον „τὸ γλωσσικὸν ζήτημα ἐν τῇ ἱστορίᾳ“ διαβάζομεν: „Πάντα τὰ ἔθνη, ὅσα φιλοτιμοῦνται νὰ θεραπεύωσι τὴν μνήμην τῶν πατέρων καὶ προγόνων „οὐ μόνον στερεῶς ἔχονται τῆς ἑθνικῆς γλώσσης“ κλπ.

Περιμένομεν νὰ μᾶς εἰπῆτε τὴν γνώμην σας....

## ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Εἰς τὴν ἐπέτειον τῆς Ἑθνικῆς ἐορτῆς τὰ „Παναθηναῖα“ συμμετέχουν ἀναγράφοντα σελίδας ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ Ἁγῶνος καὶ τῶν χρόνων τῆς δουλείας, αἱ ὁποῖα ἐγκλείουν ὅλον τὸ ἄχθος αὐτῆς καὶ ἐκείνην τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ἱερότητα.

Τὴν ἐβδομάδα ταύτην ἀναχωρεῖ μεγάλη συνοδεία προσκυνητῶν εἰς Ἱερουσαλήμ, φέρονσα ὡς ἀνάθημα τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν εἰς τὸν Πανάγιον Τάφον, ἐπτάφωτον ἀργυρῶν λαχνίων.

Ἡ προκηρυχθεῖσα καλλιτεχνικὴ Ἐκθεσις τοῦ Πανωνίου Συλλόγου ἐν Σμύρῃ ἀρχίζει τὴν 31 Μαρτίου. Ἐκτὸς τῶν Συμφορῶν καλλιτεχνῶν, ἀπέστειλαν ἔργα τῶν οἱ πλείστοι τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ ἄλλοι Ἕλληνων ζωγράφων. Ἡ Ἐκθεσις αὕτη εἶναι ἡ δευτέρα, τὴν ὁποίαν διοργανῶναι τὸ ρηθὲν σωματεῖον ἐν Σμύρῃ.

Ἐν Ἰταλίᾳ ἤρχισε νὰ ἀπλώνεται μὲ ἐλπίδας πολλοῦ μέλλοντος τὸ ὄνομα τοῦ Ἑλληνος ὀρυφάνου Γεωργίου Λεωτσάκου. Πρὸ μηνῶν ἐνεφανίσθη διὰ πρώτην φοράν εἰς τὸ κοινὸν τῆς Νεωπόλεως εἰς συναντίαν ὑπὲρ τῶν ἀπομάχων καὶ τελευταίως εἰς Πρώμην. Ὁ Ἰταλικὸς τίτος γράφει περὶ τοῦ Λεωτσάκου ἐνθουσιωδῶς.

## NEA BIBLIA

### Ἐξεδόθησαν

Ἡ ΠΑΠΙΚΗ ΜΟΝΑΡΧΙΑ ΚΑΙ Ἡ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ αὐτοσχέδιος μελέτη ὑπὸ Σ. Ι. Βουτυρά (Ἐταιρεία τῆς ὑπὲρ τῶν πατρῶν ἀμνήνης) 1902 τυπογραφεῖον Ἀποστολοπούλου

Ἡ ΟΛΥΜΠΙΑ ὑπὸ Β. Λεονάρδου μετὰ τοπογραφικοῦ πίνακος. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ἐκδομένη ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας. Περίοδος τρίτη 1901. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΧΕΡΤΖΒΕΡΓ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κατὰ μετάφρασιν Π. Καρολίδου. Τόμος πρῶτον, τῆχος τρίτον. [Βιβλιοθήκη Μαρσολῆ τευχ. 159]. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ὑπὸ Δημητρίου Παλιῦκα. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΛΟΓΟΛΟΓΙΑ τῆς ἑταιρείας Ἑλληνικοῦ Πυριτιδοποιεῖου χημικῶν καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων διὰ τὸ ἔτος 1901. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου.